

สารคดีเชิงประวัติศาสตร์

ดร. ปรีดี พนมยงค์

กับ

แผนการณ์มหาชนรัฐ

โดย อนันต์ อมรรตัย

สำนักพิมพ์ จิรพรรณนุสรณ์

PRIDI-PHOONSUK
ปริดี - ฟูนศุข พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike

3.0 Unported License ห้ามสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ดร.ปรีดี พนมยงค์
กับ
แผนการณ์มหาชนธิ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๓
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๖

สำนักพิมพ์
จิรพรรณนุสรณ์

จัดจำหน่ายโดย บริษัทเกล็ดไทย
303 / 7 ซอยสันติภาพ
ถนนนเรศ , บางรัก
โทร. 2332382

ราคาเล่มละ 30 บาท

พิมพ์ที่ อนุรักษศิลปกรรม
๔๕๒/๖๘-๖๙ ซอยวัดบางพลัดใน
ถนนจรัญสนิทวงศ์ บางกอกน้อย กทม.

ดร.ปรีดี พนมยงค์

กับ

แผนการณ์มหาชนรัฐ

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ได้เขียนขึ้นภายหลังจากที่ได้เขียนเรื่องนาย
ปรีดี พนมยงค์ กับ แผนปลงพระชนม์ ร. ๘ จบลงแล้ว
เพราะในระหว่างการค้นหาเอกสารต่างๆ อยู่那儿ได้พบแถลงการณ์
ของ พลโท ผิน ชุณหะวัณ ในหนังสือพิมพ์ พิมพ์ไทยว่า ได้มี
มหาบัณฑิต คนหนึ่งซึ่งหวังดีต่อประเทศชาติ ได้นำแผนการณ
มหาชนรัฐของนายปรีดี พนมยงค์ มาเปิดเผย ในทำนองว่า การ
เสด็จสวรรคตของในหลวงอานันทมหิดลเป็นแผนการณของนายปรีดี
พนมยงค์ เพื่อจะล้มบัลลังก์พระมหากษัตริย์สถาปนาระบอบมหา
ชนรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุข แล้วต่อมาก็มีการให้สัมภาษณ์
ของ พลโท ผิน ชุณหะวัณ และพลโท หลวงกาจสงคราม ในทำ
นองเดียวกันนั้น

แล้วต่อมาอีกไม่ช้าการก็เปลี่ยนหน้ามือเป็นหลังมือเพราะ
มหาบัณฑิต ซึ่งต่อมาทราบชื่อว่า (บรรยงค์) กลายเป็นคนบ้า

และได้หนีหายไป

ประเด็นนี้เองที่ชี้ให้เห็นชัดว่า คณะรัฐประหาร ๑๐ ได้ทำรัฐประหารครั้งนั้นความมุ่งหมายก็เพื่อกู้บัลลังก์ให้แก่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และทำลายรากเง้าอำนาจของนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งก็เท่ากับเป็นการทำลายขุมกำลังของเสรีไทย ประชาชนส่วนหนึ่งซึ่งหลงมกมายกับคำแถลงการณ์ของคณะรัฐประหาร ๑๐ ก็พลอยหลงเชื่อไปด้วยว่า นายปรีดี พนมยงค์ มีแผนการฉ้อฉลสถาปนาประเทศไทยเป็นแบบมหาชนรัฐจริง ๆ ซึ่งก็เท่ากับนายปรีดี เป็นคอมมิวนิสต์ นอกจากนั้นยังได้ทำให้หนักลงไปอีกว่า นายปรีดี พนมยงค์ เป็นเจ้าของแผนปลงพระชนม์ในหลวงอานันท์ ฯ

การทำลายล้างนายปรีดี พนมยงค์นั้นนอกจากจะเป็นการกู้บัลลังก์คืนอำนาจเผด็จการให้จอมพล ป. พิบูลสงครามแล้ว คณะรัฐประหาร ๑๐ นั้นเองได้กลายเป็นมือให้พวกศักดินาบางกลุ่มซึ่งอยู่ในพรรคประชาธิปัตย์ ถือโอกาสที่ทั้งนายปรีดี พนมยงค์ ด้วยผูกใจเจ็บมาแต่เมื่ออภิวัฒน์ ๒๔

ต่อมาได้อ่านพบคำให้การของพยานโจทก์ กรณีพยานโจทก์บางคนให้การถึงเรื่องไถ่ยืมนายปรีดี พนมยงค์และพรรคพวกพูดกันถึงเรื่อง การวางแผนปลงพระชนม์ ร. ๘ เพื่อเปลี่ยนระบอบ

การปกครองให้เป็นมหาชนรัฐ ก็ยังทำให้เกิดคำให้สัมภาษณ์
ของพลโท ผิน ชุณหะวัณ และหลวงกาจสงครามถึงมหาบัณฑิต
บรรยงค์ซึ่งได้นำเรื่องแผนการล้มมหาชนรัฐของนายปรีดีมาเล่าให้
ฟัง น่าว่าจะเป็น การสอดคล้องทำนองเดียวกันระหว่างคำให้สัมภาษณ์
ของผู้นำรัฐประหาร ๙๐ กับคำให้การของพยานโจทก์คดี
สวรรคต

ยังทำให้เชื่อว่าคำให้การของพยานโจทก์กรณีสวรรคตน่าจะ
จะสำนอมมาจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำรัฐประหาร ๙๐ โดยการ
บิดนข้อมูลให้แก่พระพินิจชนคดี ประธานคณะกรรมการสอบสวน
กรณีสวรรคตในขณะนั้นตั้งประเด็นขึ้นเป็นประเด็นหนึ่งในการ
หาสาเหตุผลสาธกกันให้นายปรีดี พนมยงค์ เข้าไปเกี่ยวพันกับ
กรณีสวรรคต ในฐานะผู้วางแผนให้จงได้ ผู้ให้ข้อมูลเท็จแก่พระ
พินิจชนคดีจะเป็นใครอื่นไม่ได้นอกจากพวกศักดินาในพรรคประ
ชาธิปัตย์ ซึ่งวางแผนจ้องล้างนายปรีดี พนมยงค์ ในทันทีที่เกิด
สวรรคต ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ รู้ตัวและให้สัมภาษณ์หลายครั้ง
ว่าท่านถูกปิดแข็งปิดขา มีบ้างช่วงๆ เหตุใดกรณีสวรรคตใครก็
ใครธ ใครก็ตกใจเมื่อมีคนไปตะโกนในโรงหนังระบุดึงตัวคนลอบ

ปลงพระชนม์

มาพิจารณากันถึงแผนการล้มหาชนรัฐ ซึ่ง พลโท ผิน ชุณหะวัณ กล่าวว่ามีมหาบัณฑิตนำมาเปิดเผย ก็ทำให้เห็นว่า พลโท ผิน ชุณหะวัณ นั้นมิได้ยั้งคิดเลยจนนึกเดียว หลังจากได้ชัยชนะ ในการทำรัฐประหารแล้วก็โอหังมิได้คิด แม้อย่างสามัญสำนึกว่า ถ้าหากนายปรีดี พนมยงค์ มีแผนการล้มล้างระบอบการปกครองประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ถึงกับลงมือปลงพระชนม์ในหลวง ไฉนไม่ยึดอำนาจ สถาปนาตัวเองหรืออัครสาวก เชิดเป็นหน้าหน้าไฟให้เป็นประธานาธิบดีทั้ง ๆ ที่กำลังเสรีไทยในระหว่างนั้นก็ยังมีทั้งกำลังคนและอาวุธครบมือ ตรงกันข้ามกับลงนามสถาปนาสมเด็จพระอนุชา เจ้าฟ้าภูมิพลฯ ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๑ สืบราชสมบัติเป็นที่ร่วมเกล้าแก่ประชาชนชาวไทยสืบไป นายพลโท ผิน ชุณหะวัณ และคณะไม่คิดหรือ

ตลอดเวลานับตั้งแต่แก่นายปรีดี พนมยงค์ได้หนีอำนาจเผด็จการไปอยู่นอกประเทศ ท่านยอมรับในชะตากรรมในฐานะผู้แพ้ ท่านอยู่อย่างสงบกับตำรับตำรา กับความทรงจำ ความ

รักชาติ ศาสน์กษัตริย์ มิได้อยู่อย่างคนต้นวรนจะกลับมาไม่
อานาจ ทั้ง ๆ ที่ท่านมีโอกาสที่จะทำนลายหน แต่ท่านไม่ทำ
อย่างคนทรยศต่อชาติ ตรงกันข้ามบางครั้งบางคราวท่านได้เขียน
จดหมายแนะนำมายังรัฐบาลในข้อที่ท่านเห็นว่ารัฐบาลบางรัฐบาล
จะทำการบางอย่างผิดพลาดไม่เป็นไปตามทวิบทกฎหมาย ประ
เพณี

ตั้งแต่บัดนั้นจนสิ้นสุดลงหมายใจ ท่านไม่เคยมีแผนการณ
มหาชนรัฐอยู่ในแผนการณบริหารประเทศชาติของท่านเลย

นอกจากเสียงของพวกชาวกเนนเผด็จการ และศักดินา
บางคนเท่านั้นที่ใส่เกล็ดกะพ้อขาวทำร้ายท่าน

บัดนี้ท่านได้จากประเทศชาติ ราชบัลลังก์อันเป็นที่รัก
และเป็นห่วงของท่านไปแล้ว ท่ามกลางชีวิตที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม
ของท่าน ซึ่งท่านได้ถือประพฤติเรื่อยมานับแต่เป็นผู้คณะอภิวัฒน์
75 ขอควรวินญาณของท่านจงสู่สุขคติ.

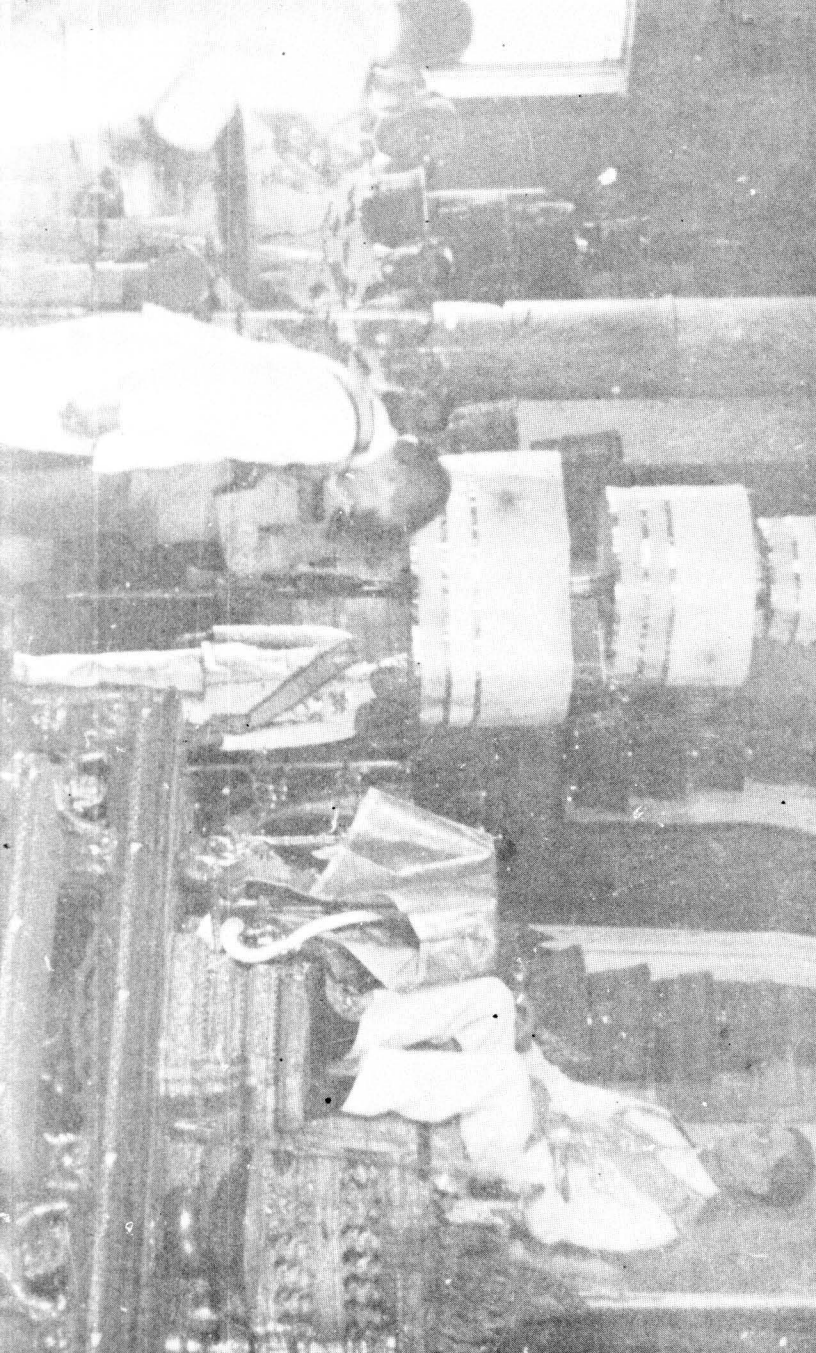
อนันต์ อมรตย์

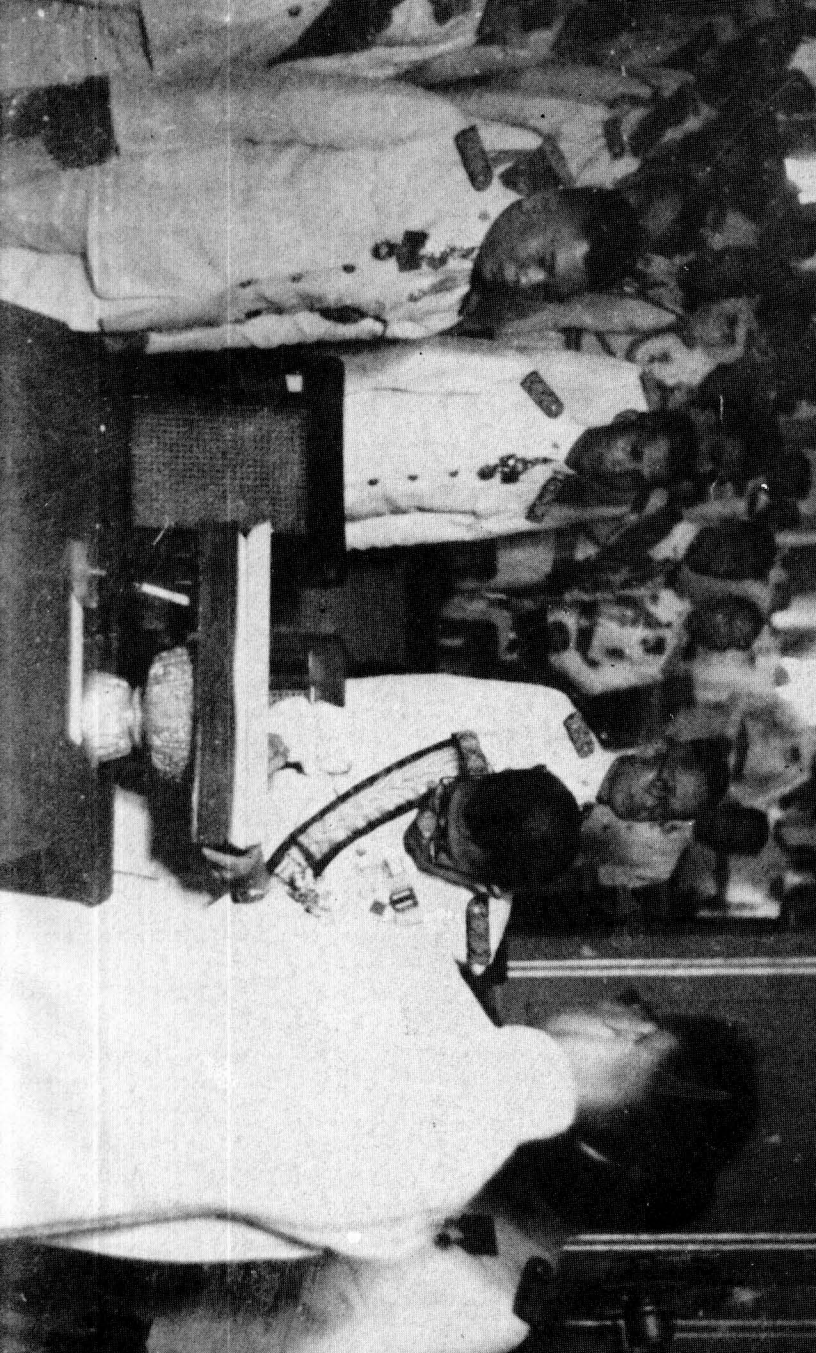
2 กรกฎาคม 2526

23.00 น.

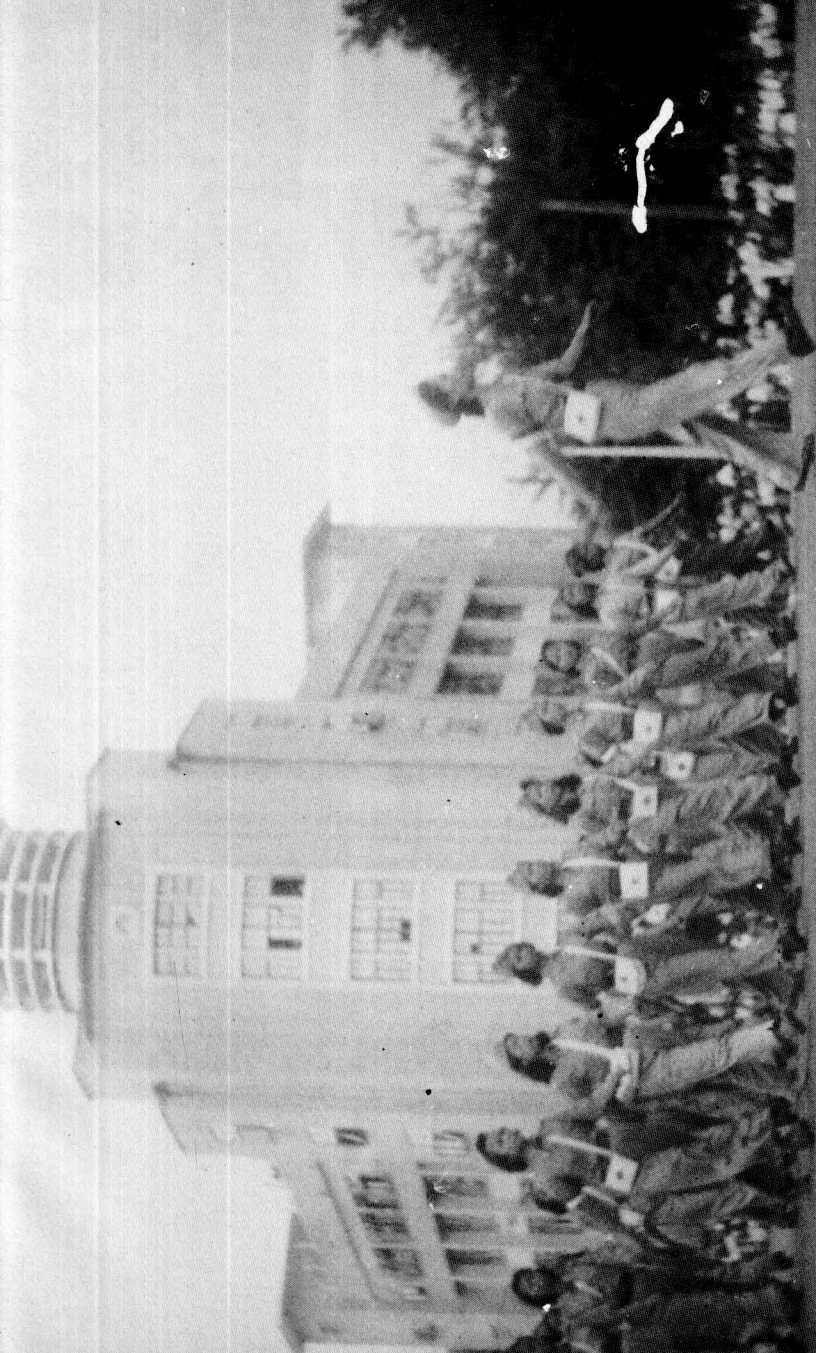

พระราชบัณฑิต ข้างล่างนี้เป็นพระราชประ-
สงค์ส่วนหนึ่งของพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เขียนต่อนายพันเอก พระยาพหลพลพยุห
เสน นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นบัณฑิตครั้งสุดท้าย ในความ
ประสงค์ของพระองค์ที่ต้องการจะเห็น ประเทศไทยได้ถูก
ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยภายหลังที่พระองค์ได้พระ-
ราชทานรัฐธรรมนูญแก่ปวงชนชาวไทย เพราะตลอดเวลา
นับแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้ว ประเทศ
ชาติมิได้เข้าสู่ระบอบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
ดังที่คณะราษฎรได้อ้างระหว่างเข้าทำการปฏิวัติ ๒๔๗๕

ดังนั้นเพื่อที่จะได้เห็นประเทศชาติ และพสกนิกร
ของพระองค์ประสบความร่มเย็น พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
จึงได้เสนอพระราชประสงค์ ของพระองค์ต่อนายกรัฐมนตรี

ให้ปฏิบัติ ถึงพระราชบันทึกกตั้งต่อไปนี้

“ก่อนอื่นทั้งหมค ข้าพเจ้าขอข^๕แจงเสียโดยชัด
 เจนว่า เมื่อพ้นเอกพระยาพลพลพยุหเสนา และคณะ
 ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน ร้องขอให้
 ข้าพเจ้าครอง^๑ครองราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้
 รัฐธรรมนูญ^๕นั้น ข้าพเจ้ายินดีรับรองก็เพราะเข้าใจและ
 เชื่อมั่นว่า คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
 แผ่นดินต้องการจะสถาปนาการปกครองแบบประชาธิปไตย
 หรือ “Democratic Cove Ronment” ตามแบบอย่าง
 ของประเทศอังกฤษและประเทศอื่น ซึ่งมีพระมหากษัตริย์
 ปกครองภายใต้อำนาจจำกัด โดยรัฐธรรมนูญและมีรัฐสภา
 ซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งโดยแท้ ข้าพเจ้าเองได้เล็งเห็น
 อยู่มานานแล้วว่า เมื่อประเทศสยามได้มีการศึกษาเจริญ^๕ขึ้น
 มากแล้ว ประชาชนคงจะประสงค์ที่จะให้เปลี่ยนการปก
 ครองของบ้านเมืองเป็นแบบ^๕นี้ และตั้งแต่ข้าพเจ้าได้สืบราช
 สมบัติจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ข้าพเจ้าก็ได้อคิด
 การที่จะบันดาลให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็น ไปโดยความราบ
 รื่นที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ และได้กล่าวถึงความประสงค์
 นั้นโดยเปิดเผย หลายครั้งหลายหน โดยเหตุนี้เมื่อคณะ

ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินร้องขอให้ข้าพเจ้า
เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้ารับรองได้
ทันที โดยไม่มีเหตุขัดข้องแต่อย่างใดเลย

ครั้นเมื่อข้าพเจ้ากลับขึ้นไปกรุงเทพ ฯ แล้ว และ
ได้เห็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่หลวงประดิษฐมนูธรรมได้นำ
มาให้ข้าพเจ้าลงนาม ข้าพเจ้าเกรงสุกทันที่ว่า หล้าการ
ของผู้ก่อการ ฯ มิได้มีความประสงค์ที่จะให้มีเสรีภาพในการ
เมืองโดยสมบูรณ์ แต่หากต้องการให้มีคณะกรรมการเมืองไว้
แต่คณะเดียว ข้าพเจ้าเห็นว่าเวลานั้นเป็นเวลาฉุกเฉิน และ
สมควรจะพยายามรักษาความสงบไว้ก่อนเพื่อหาโอกาสผ่อน
ผันในภายหลัง และเพื่อมีเวลาสำนึกฟังความเห็นของ
ประชาชนก่อน ข้าพเจ้าจึงได้ยอมผ่อนผันไปตามความ
ประสงค์ของคณะก่อการ ฯ ในครั้งนั้น ทั้งที่ข้าพเจ้าไม่เห็น
ด้วยกับหลักการเหล่านั้นเลย

ครั้นต่อมา ในระหว่างที่กำลังร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับถาวรอยู่ ข้าพเจ้าก็ได้พยายามชักเตือนและโต้เถียง
กับคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอยู่ตลอดเวลา ควรถือ

หลัก “Democratic” อันแท้จริงมีจะนั้นจะเป็นการ
 เสี่ยงภัยให้แก่ประเทศโดยใช้ที่ ในเวลาที่ฐานะของบ้าน
 เมืองตกอยู่ในซีกคับขันและยากจน นอกจากนั้นข้าพเจ้ายัง
 ได้กล่าวความเห็นของข้าพเจ้า ในข้อ^๕อย่างเปิดเผย
 เมื่อข้าพเจ้าไปให้รางวัลแก่นักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย
 ข้าพเจ้าได้เคยตักเตือนพระยามโนฯ ไว้อย่างชัดเจน เพื่อ
 ให้เสนอคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญว่าการที่จะให้มีสมาชิก
 ประเภท ๒ ซึ่งคณะรัฐบาลเป็นผู้เลือกตั้งเองนั้น จะเป็น
 เหตุทำความไม่พอใจให้เกิดขึ้นได้ และเป็นอันตรายกับ
 วิธีการปกครองแบบใหม่ ซึ่งกำลังสถาปนาขึ้นโดยหวังว่า
 จะเป็นการถาวร และจะนำความสุขความเจริญมาสู่บ้าน
 เมืองของเรา คำตักเตือนเหล่านี้ของข้าพเจ้าไร้ผล เพราะ
 คณะผู้ก่อการ ฯ ยืนยันในความประสงค์ ที่จะยึดอำนาจไว้
 ในมือของคณะของตนให้จงได้ อย่างน้อยก็เป็นเวลาถึง
 ๑๐ ปี ข้าพเจ้ารู้สึกในขณะนั้นว่า ถ้าจะโต้เถียงกันต่อไป
 การร่างรัฐธรรมนูญก็จะชักช้าไม่รู้จักแล้ว และอาจเป็น
 การแตกหักร้ายแรงเสียกว่าที่จะยอมรับให้การเป็นไปตาม
 ความประสงค์ของคณะผู้ก่อการ ฯ จึงได้ยอมให้เป็นไป

ตามนั้น ต่อมาข้าพเจ้าได้ยื่นคำติเตียนหลักการอันนั้นใน
รัฐธรรมนูญมากจนทุกที และหลักการอันนั้นเป็นเหตุให้
มีคนไม่พอใจในคณะรัฐบาลเป็นอันมาก จนมีการเริ่มคิด
จะล้มรัฐบาลเสียโดยพลการ เพื่อแก้ไขหลักการข้อ^{๕๖}ตั้งแต่
ก่อนกระทำพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญ และมีอยู่เนื่อง ๆ
ในการต่อมา การที่พระองค์เจ้าบรมเดชและ พระยาศรีสิทธิ
สงครามหาพวกพ้องได้มากมาย จนถึงกบฏกองทหารมา
ประชิดพระนคร ทำให้เกิดมีการฆ่าฟันกันเองในระหว่าง
คนไทย ก็ได้หยิบยกเอาการตั้งสมาชิกประเภท ๒ นั้น^{๕๗}ขึ้น
อ้างเป็นข้อสำคัญข้อหนึ่ง ที่ควรเห็นควรทำลายรัฐบาล
เสียด้วยกำลัง และโดยผิดกฎหมาย เพราะไม่มีทางอื่น
จะทำได้ ความวิตกของข้าพเจ้าในเรื่องการตั้งสมาชิก
ประเภท ๒ ได้เป็นขึ้นจริงอย่างชัดเจนแล้ว ไม่มีทางสงสัย
อีกได้ว่าเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้มีการระส่ำระสาย^{๕๘}ขึ้นใน
บ้านเมือง และคงมีอยู่เนื่อง ๆ ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่า トラบ
ไคยังมิได้แก้หลักการอันไม่พึงประสงค์เสีย ความสงบ
ราบคาบอันแท้จริงจะมีไม่ได้เลย รัฐบาลจะต้องใช้วิธีการ
ประหัตประหารและปราบปรามอย่างเข้มแข็งอยู่เรื่อยไป เป็น
ที่หวาดเสียวแก่ประชาชน ทำให้รู้สึกว่าการปกครองบ้าน

เมืองไม่มีความมั่นคง ผลของการระส่ำระสายและหวาดกลัว
เหล่านี้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่การขยายความเจริญ
ข้าพเจ้าได้พยายามคัดค้านหลักการเหล่านี้อย่างเต็มที่ และ
บัดนี้ข้าพเจ้ารู้สึกแน่ชัดแล้วว่า ไม่ควรจะสนับสนุนให้
หลักการอันนั้นคงเป็นอยู่ต่อไป จำต้องขอให้เปลี่ยนแปลง
แก้ไขในหลักการอันนั้น

วิธีจะแก้ไขอย่างไรนั้น ย่อมมีหลายทาง แต่
ทางที่ดีที่สุดนั้นควรจะให้เป็นทางเลือกตั้งอย่างใดอย่างหนึ่ง
ความประสงค์ที่ให้มีสมาชิกประเภทที่ ๒ นั้น ข้าพเจ้าได้ยืนยัน
กล่าวกันว่า ประเทศเรายังไม่คุ้นเคยกับการพิจาราราชการ
ในสภาฯ จึงควรให้มีสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งเลือกตั้งโดย
คณะผู้แทนผู้มีความรู้สูง หรือเคยชินกับการงานแผ่นดิน
เพื่อเป็นผู้นำทางให้แก่สมาชิกประเภทที่ ๑ ที่ราษฎรเลือกตั้ง
ขึ้นมา หลักการอันนี้พอฟังได้ ถ้าทำได้กันตามนั้นจริง
แต่เมื่อใดที่ตนขึ้นมาแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ กลับกลายเป็น
เลือกตั้งแต่พวกที่อยู่ในคณะผู้ก่อการเป็นส่วนมาก และความ
จริงหาได้มีคุณวุฒิ หรือความเคยชินกับการงานดีไปกว่า
สมาชิกประเภทที่ ๑ เลย เมื่อการเป็นเช่นนั้น ก็จำเป็นอยู่เอง

ที่จะมีผู้กล่าวหาว่าคณะรัฐบาลเลือกตั้งบุคคลเหล่านั้น เพื่อ
ความประสงค์ที่จะกุมอำนาจไว้ให้ได้เท่านั้น แม้ราษฎร
จะเห็นด้วยกับนโยบายของตนหรือไม่ก็ตามที่ ข้อความใน
มาตรา ๒ แห่งรัฐธรรมนูญก็เป็นหมิ่นไปทันทีเป็นการเขียน
เพื่อตบตา เพื่อเป็นการหลอกล่อกันเล่นเท่านั้นเอง

ข้าพเจ้าเห็นว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ นี้ ยังควรมี
อยู่จริงแต่ควรกำหนดให้เป็นบุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปี
และเป็นผู้เคยชินกับการงานมาแล้ว เช่นรับราชการใน
ตำแหน่งสูง ๆ เป็นต้น

๑. การเลือกตั้งนั้น ถ้าอย่าให้เป็นบุคคลใด
บุคคลหนึ่งเลือกได้จะดี เพราะจะป้องกันไม่ให้มีเสียงได้
ว่าเลือกพวกพ้อง เพราะฉะนั้นจำต้องประชาชนเลือกหรือ
ให้บุคคลที่มีความรู้ “Wtelligentsia” ของประเทศสยาม
ก็เห็นไม่สู้จะผิดนัก ข้าพเจ้าเห็นว่าหนทางนี้เป็นทางตัด
ข้อครหา และความไม่พอใจได้ แต่วิธีการจะเป็นอย่าง
อื่นใดก็ตาม แล้วแต่ใครจะมีปัญญาหาทางหนึ่งทางใด
ถ้ามีทางดีกว่าข้าพเจ้าก็ยินดีรับ แต่ขอให้พ้นไปจากคำ

ติเตียนว่าเป็นการทิ้งพวก

เพื่อยึดอำนาจไว้ให้จงได้

เป็นการผิดหลัก ผิดทางของลัทธิ “Democracy” โดยแท้

การเปลี่ยนแปลงอันนี้ อาจมีภัยถึงกันว่า รอเอาไว้จนหมดชีวิตของสภาฯ นั้นเสียก่อนเกิด จะได้เปลี่ยนพร้อม ๆ กับสม ชิกประเภทที่ ๑ ข้าพเจ้าเกรงว่าถ้ารอไปก็ไม่ได้แก้ไข และจะต้องรอไปอีกเกือบ ๑ ปี ความไม่พอใจของคนก็ไม่หมดสิ้น คงกรุ่นอยู่เรื่อย ๆ และเมื่อครบกำหนด ก็อาจจะมีการผิดเพี้ยนกันไปได้อีกเรื่อย ๆ ถ้าเห็นว่าสมควรเปลี่ยน เพราะเป็นเหตุเกิดความไม่พอใจขึ้นจริง ๆ ก็ควรเปลี่ยนเสียเถียวทันทีเดียว จะได้เห็นความดีของคณะผู้ก่อการฯ โดยชัดเจน เมื่อคณะผู้ก่อการได้ประกาศว่า จะขอพระราชทานให้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบรัฐธรรมนูญนั้น คนไทยมีความรุ่มอ้อมโสมนัสทั่วไปด้วย แต่เมื่อกลายเป็นการยึดอำนาจกันเฉย ๆ ได้ทำให้มีเสรีภาพในทางการเมืองมากขึ้น ก็กลายเป็นของขมขื่นกลืนไม่ลง เพราะผลร้ายของการปกครองแบบ “Absolute” มิได้เสื่อมคลาย เป็นแต่เปลี่ยนตัวเปลี่ยนคณะกันเท่านั้น เสรีภาพกลับน้อยลงไปเสียอีก เพราะต้อง

ระวังจับกุมผู้ไม่พอใจ และปิดปากผู้ที่กล่าวร้ายรัฐบาล
 สมบูรณาญาสิทธิราชย์ของพระเจ้าแผ่นดิน ยังมีผู้นับถือ
 เป็นส่วนมาก เพราะเคยชินมาแต่ปู่ย่าตายาย แต่สมบูรณาญา
 สิทธิราชย์ของคณะย่อมไม่มีใครนับถือ มีแต่ต้องทนไป
 เพราะกลัวอาญา เพราะกลัวรูดเกราะและปืนกล น่ากลัว
 ว่าความไม่พอใจจะมีอยู่เรื่อย ๆ ไป ข้าพเจ้าต้องขอให้
 แก่ไข

ข้าพเจ้าได้พูดไว้นานแล้วว่า ข้าพเจ้ายอมสละ
 อำนาจของข้าพเจ้าให้แก่ราษฎรทั้งปวง แต่ไม่สมัครที่จะ
 สละอำนาจให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือคณะใดคณะหนึ่ง
 เว้นแต่จะรู้แน่ชัด เป็นความประสงค์อันแท้จริงของประชา
 ชนเท่านั้น

๒. เนื่องจากเหตุที่สภาผู้แทนราษฎรของเรายังไม่
 เป็นสภาที่มีผู้แทนราษฎร ซึ่งราษฎรเลือกตั้งทั้งส่วนนี้
 เอง จึงมีผู้คิดเห็นว่า มาตรา ๑๙ แห่งรัฐธรรมนูญนั้น
 ยังไม่เหมาะ เพราะพระราชบัญญัติใด ๆ ที่พระมหากษัตริย์
 ถัดค้าน สภา ฯ อาจยืนยันให้เป็นไปตามเดิมได้โดยความเห็น
 ข้างมากแม้แต่เสียงเดียว (Simpli Majority) ตามธรรมดา

กฎหมายหรือนโยบายใด ๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรงคัดค้านนั้น คงจะต้องเป็นเรื่องสำคัญมาก และเกี่ยวกับการได้เสียของประชาชน หรือหลักการสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงเห็นกันว่า ก่อนที่จะให้สภา ฯ ลงล้างคำคัดค้านของประมุขของชาติใด ควรจะต้องปรากฏโดยแน่ชัดว่า ราษฎรมีความเห็นด้วยนโยบายหรือกฎหมายนั้นจริง ๆ ในประเทศต่าง ๆ ย่อมใช้วิธีการต่าง ๆ กัน เพื่อสอบความเห็นของราษฎรอย่างที่เป็นที่ใน ประเทศสวิสมีการลงคะแนนทั้งประเทศ (Rlebiscite) ในประเทศอื่นๆ อาจใช้วิธีประชุมสภา ฯ ให้เลือกตั้งขึ้นมาใหม่ และโดยมากนั้น ถ้าให้โอกาสให้ประมุขของประเทศใดคัดค้าน (Veto) ได้แล้ว ก็มักจะต้องให้สภา ฯ ลงมติเสียงข้างมาก ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ แล้ว จึงจะล้างเสียงคัดค้านของประมุขได้ (ดูตัวอย่างของสหพันธรัฐอเมริกา) ในประเทศสยามก็เช่นเดียวกัน มีผู้ที่เห็นควรให้มีเสียงข้างมากอย่างน้อย ๒ ใน ๓ เพื่อล้างคำคัดค้านของกษัตริย์จึงจะควร การนับเอาเสียงข้างมากเฉย ๆ เช่นที่เป็นอยู่ในเวลานี้ เท่ากับไม่ได้ถวายพระราชอำนาจในทางคัดค้านเลย และเมื่อสภา ฯ

อาจบล้างคำคัดค้านของพระมหากษัตริย์ได้ โดยเสียงของสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจริง ๆ เพียง ๑ เสียง ซึ่งแปลว่าสภาฯ อาจสนับสนุนนโยบาย ซึ่งราษฎรไม่เห็นด้วยจริง ๆ หรือไม่ต้องการจนทีเดียว ถ้าจะให้เห็นว่าเอาเสียงราษฎรเป็นใหญ่จริง ๆ จะต้องให้มีเสียงข้างมาก ๓ ใน ๔ เพื่อล้างคำคัดค้านจึงจะควร แปลว่าอย่างน้อยให้มีเสียงสมาชิกที่ราษฎรเลือกจริง ๆ ครึ่งหนึ่งเห็นด้วยกับการล้างนั้น

โดยเหตุเหล่านี้ ข้าพเจ้าเห็นสมควรแก้รัฐธรรมนูญในข้อนี้ให้เป็นอย่างนี้ “ถ้าและสภา ฯ ลงมติตามเดิมโดยมีเสียงข้างมาก ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด” ฯ ล ฯ หรือจะเติมข้อความให้ได้ลงไป “บทเฉพาะกาล” ก็ได้ คือถ้าเลิกใช้บทเฉพาะกาลเมื่อไร ก็ให้เลิกข้อความนั้นได้ เพราะถ้าสภา ฯ เป็นสภา ฯ ที่ราษฎรเลือกตั้งเองทั้งหมดแล้ว ข้อรังเกียจตามที่กล่าวแล้วข้างบนย่อมหมดไป ถึงกระนั้นก็ดี การเห็นว่าการออกกฎหมายหรือดำเนินนโยบายนั้นก็ยังควรมีอยู่ อย่างใดอย่างหนึ่ง แม้ในประเทศอื่น ๆ เขาก็ควรเห็นความจำเป็น จึงมีสภา ฯ

สูง (Senate) เพื่อเห็นยวรงค์เป็นต้น โดยเฉพาะในประเทศสยาม เรายังไม่คุ้นเคยแก่วิธีการปกครองอย่างใหม่นี้ ทำให้ความรู้สึกจำเอนในข้อนี้มากขึ้น

การที่ข้าพเจ้า ร้องขอให้มีการเปลี่ยนแปลงในข้อนี้ ไม่ใช่เพราะข้าพเจ้าต้องการใช้อำนาจ เพราะข้าพเจ้าเบื่อหน่ายต่อการเมืองเต็มที ที่ร้องขอให้แก้ เพราะข้อนี้เป็นข้อที่ทำให้คนไม่พอใจในรัฐธรรมนูญ ตามที่เป็นอยู่นอกจากนี้ข้าพเจ้ารู้สึกว่ ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่ต้องรับบาปกับความขัดทอด และรับผิดชอบโดยไม่มีอำนาจ จะเห็นยวรงค์การกระทำของรัฐบาลหรือของสภา ฯ มิได้เลย แต่ถ้ารัฐบาลทำอะไรไม่ถูกใจคน ข้าพเจ้าก็ถูกติเตียนว่า “ทำไมปล่อยให้ทำไปได้ ทำไมไม่ห้าม” ซึ่งเป็นของน่ารำคาญเต็มทน และบางครั้งหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนรัฐบาลก็ชอบพูดขัดทอดด้วยเช่นว่า “ทรงเห็นด้วยและทรงยอมแล้ว” เมื่อคัดค้านให้เป็นผลจริง ๆ ไม่ได้แล้ว ยังขัดทอดกันอยู่เช่นนั้น ก็เป็นการหนักมือมาก

ถ้าไม่อยากจะถวายเป็นอำนาจในการคัดค้านแก่พระมหากษัตริย์ให้มากขึ้น จะเปลี่ยนว่า ถ้าพระมหากษัตริย์

ทรงคัดค้านกฎหมายใด ๆ แล้ว ต้องให้มีการเลือกตั้ง
กันใหม่แล้ว เปลี่ยนวิธีเลือกสมาชิกประเภทที่ ๒ หรือ
กำหนดวิธีการให้ราษฎรออกเสียงโดยตรงก็เหมือนกัน แต่
ถ้าปล่อยให้เป็นอย่างเดิมนั้น ย่อมมีเสียงอยู่ได้เสมอว่า
การปกครองตามที่เป็นอยู่เดิมนั้น เป็นลัทธิเผด็จการทาง
อำม คุณไม่ใช่ “Democracy” จริง ๆ เลย

๓. ใน ๒ ข้อแรกนั้น ข้าพเจ้าได้ขอให้แก้ไข
รัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าไม่เป็นการสมควรก็ได้
เพราะข้าพเจ้าได้ยินยอมลงนามในรัฐธรรมนูญ ให้เป็น
ไปตามนั้น แต่ที่จริงนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยมาแต่ต้น
และได้คัดค้านอยู่ตลอดเวลา แต่หากไม่เป็นผลจึงได้จำ
ใจยอมไป มาบัดนี้มีโอกาสจะพูดอีกครั้งหนึ่ง จึงได้
พูดไปได้ตามใจคิด ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรทำอะไรทั้ง ๆ
กลาง ๆ ถ้าจะดำเนินการปกครองตามแบบรัฐธรรมนูญ
ก็ควรจะทำกันจริง ๆ เหมือนกัน ไม่ใช่บุชารัฐธรรมนูญ
แต่ก็ไม่ทำตามหลักการกันจริง ๆ ทำอะไรทั้ง ๆ กลาง ๆ
ข้าพเจ้าไม่ชอบ

ต่อไปนี้ ข้าพเจ้าขอให้รัฐบาล ทำตามหลักการ

ของรัฐธรรมนูญจริง ๆ ก็คือ ทำตามมาตรา ๑๔ แห่ง
รัฐธรรมนูญ

ก. ให้เสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา
จริง ๆ

ตามที่เปิ่นมาแล้ว หนังสือพิมพ์ที่พูดอะไรไม่
เป็นที่พอใจของรัฐบาลก็ถูกปิด และหนังสือพิมพ์ที่คัดค้าน
นโยบายของรัฐบาลต้องเลิกพิมพ์ เช่นหนังสือพิมพ์เดลิเมล์
เป็นต้น ต่อไปขออนุญาตให้หนังสือพิมพ์ออกความเห็น
ได้จริง ๆ และให้ตีขมนโยบายของรัฐบาลได้จริง ๆ จะ
ถูกปิดได้ก็ต่อเมื่อยุ่งให้เกิดจลาจลอย่างชัด ๆ เท่านั้น เมื่อ
ก่อนมีรัฐธรรมนูญหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพมากกว่านี้เป็นอัน
มาก

ขอให้เลิกจับกุมราษฎรโดยข้อหาว่า “กล่าวร้าย
รัฐบาล” เวลานี้ต้องระวังปากกระวังคอให้เต็มที่ โดย
กลัวสิ่งที่เรียกกันว่า “โอชะฐภัย”

เสรีภาพในข้อ ก. นี้ ย่อมต้องอยู่ภายในกรอบแห่ง
รัฐธรรมนูญนั้นเป็นขอบเขตที่ควรวางไว้ได้

ข. ให้เสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผย และตั้ง
สมาคม

ในเวลานี้ยังทั้งสมาคมการเมืองไม่ได้ ถ้าวัตถุ
ประสงค์ไม่เป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ จะต้องไม่ให้
ทหารบก ทหารเรือ และตำรวจประจำการเป็นสมาชิก
สมาคมการเมือง

การประชุมนั้นเคยมีเรื่องแปลก ๆ เช่น บุคคล
บางจำพวกชวนเพื่อนฝูงไปเลี้ยงอาหารกัน ก็มีการถูกตำรวจ
ฟ้อง และถูกห้ามจนเป็นการเกรงกลัวกันมาก เป็นการ
ตัดเสรีภาพ และตัดความสุขของประชาชนบางจำพวก เห็น
ว่าควรเลิกการกระทำเช่นนั้น

๔. ขอใหยกเลิกพระราชบัญญัติ ป้องกันรัฐ-
ธรรมนูญเพราะพระราชบัญญัตินั้น มีวิธีการที่ขัดกับหลัก
เสรีภาพในร่างกายของประชาชน เช่นบางคนอาจถูกจับ
กุมโดยข้อหาว่า คิดจะทำลายรัฐธรรมนูญ แล้วถูกนำ
ตัวขึ้นให้คณะกรรมการที่ไม่ใช่ศาลพิจารณา และกรรมการ
นั้นอาจสั่งให้เนรเทศบุคคลเหล่านั้น ไปอยู่ในที่อันมีเขตจำกัด
การกระทำเช่นนั้นเป็นการตัดสิทธิของพลเมือง ในการที่
จะต่อสู้ข้อหาของเจ้าหน้าที่ ถ้ามีเหตุผลที่จะต้องชำระควร
ชำระโดยเปิดเผยในศาลหลวง ให้โอกาสให้จำเลยมีทนาย

ความสู้ได้เต็มที่ ไม่ใช่ตัดสินกันอย่างงูบงิบ ซึ่งทำให้เห็นว่ารัฐบาลขาดความยุติธรรมเป็นการกดขี่กันอย่างร้ายแรง

ข้อความต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพระราชบัญญัตินี้ จะคงใช้ต่อไปก็ได้ แต่ควรออกเป็นพระราชบัญญัติเพิ่มเติม แก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา และจะคงใช้วิธีลงโทษให้ไปอยู่ในเขตพื้นที่จำคุกได้ แต่การพิจารณาคดีขอให้เป็นไปในศาลหลวงเหมือนคดีชนิดอื่น ๆ

๕. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ความสงบราบคาบในบ้านเมืองจะมีมากขึ้น ถ้าหากได้มีการให้อภัยโทษแก่นักการเมืองที่ต้องถูกกักขังจำจอง หรือถูกลงโทษด้วยวิธีอื่น ๆ ในเวลานี้ ถ้ายังไม่ปล่อยนักโทษการเมืองกันเสียบ้าง คงจะมีผู้คิดยึดอำนาจเพื่อให้พวกนักโทษเหล่านั้นได้พ้นจากทุกขเวทนา ยิ่งทั้งไว้นานไปก็ต้องจับกุมกักขังเป็นจำนวนมากขึ้นทุกทีเพราะฉะนั้น ขอให้มีการอภัยโทษการเมืองดังต่อไปนี้

ก. นักโทษประหารชีวิต ให้เปลี่ยนเนรเทศไปอยู่เขตจำกัด ตามแต่จะกำหนดให้เป็นเวลา ๑๐ ปี (เอาบุตรภรรยาไปด้วยได้)

ข. นักโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เป็นเนรเทศไป

อยู่ที่เขตจำกัด อย่างเดียวกันกับข้างบนนี้ แต่กำหนดเพียง ๕ ปี

ทั้ง ๒ ประเภทนี้ ถ้าผู้ใดป่วยเจ็บและนายแพทย์ อันมีชื่อเรียงแนะนำให้รักษ ตัว ณ ที่ใด ๆ แล้ว ขอให้ผ่อนผันให้รักษาทัวได้ตามคำแนะนำของนายแพทย์

ก. นักโทษอื่น ๆ มีโทษต่ำกว่าที่กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด และไม่ว่าจะจับกุมไปในคราวใด ๆ ถ้าเนื่องจากโทษการเมืองให้พ้นไปสิ้น

๖. ข้าราชการที่ถูกปลดจากราชการ โดยฐานถูกสงสัยว่าจะมีความผิดในทางการเมืองคดี หรือถูกหาว่ากล่าวร้ายรัฐบาล ถูกลงโทษ และพ้นโทษไปแล้วก็ดี แต่ถูกตัดสิทธิในการที่จะรับบำเหน็จบำนาญ ขอให้ได้รับบำเหน็จบำนาญตามที่เขามีเกณฑ์จะได้ ตั้งแต่วันที่ปลดนั้น พวกข้าราชการที่ถูกปลดโดยเหตุข้างต้นนี้ อาจมีใจแค้นเคือง รัฐบาลมาก และต้องอดอยากเพิ่มขึ้นอีกด้วย ก็อาจมีความคิดไปในทางที่ไม่ดีได้มาก ควรตัดทางไม่สงบโดยเหตุนี้เสีย โดยให้เขามีอะไรกินบ้าง

กรอบกรัว ของข้าราชการ ที่ต้องถูกลงโทษในทางการเมือง คงจะมีหลายร้อยพันคน ในระหว่าง ๒ ปีที่แล้ว

มานี้ ควรจะมีใจกรุณาบ้าง เพราะคนเรามีทองอยู่ด้วยกัน
ทั้งนั้น

๗. ข้าราชการที่ยังถูกสงสัย ว่าเกี่ยวข้องกับกา
กบฏครั้งใด ๆ ก็ตามและที่กำลังจะต้องฟ้องร้องจับกุมเสีย
ในคราวที่ให้อภัยโทษแก่ผู้มีโทษผิดทางการเมืองในคราว
นี้ เพื่อเป็นการล้างมลทินเสียที ทั้งนั้นเพื่อทำให้ข้าราชการ
หมดความร้อนใจร้อนตัว เรื่องราวที่เจ้าหน้าที่รวบรวม
เพื่อจะฟ้องร้อง ควรทำลายมันเสียในครั้นนี้เองทันทีใหม่ให้
ขาว

๘. ขอให้รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎร ให้คำ
มั่นเป็นลายลักษณ์อักษร แก่ข้าพเจ้า จะไม่คัดกำลังบ
ประมาณของทหารรักษาวังให้น้อยกว่า เท่าที่มีอยู่ในเวลานี้
เว้นแต่ข้าพเจ้าจะขอร้องเอง และจะคงให้ทหารรักษาวังใน
ฐานะที่เป็นอยู่ ณ บัดนี้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง และ
ขอให้รัฐบาลจ่ายอาวุธและลูกกระสุนเท่ากับกองพันทหารราบ
อื่น ๆ

ในการที่ข้าพเจ้าร้องขอ ให้ทหารรักษาวังได้ตาม
เดิมนี้ ก็เพราะว่าบ้านเมืองยังอยู่ในเขตการเปลี่ยนแปลง
ยังไม่มีอะไรแน่นอน ความคิด ความเห็น ของคน และ

คณะต่าง ๆ ยังพลุกพล่านเต็มที จึงอยากให้ม็กรมทหาร
พอที่จะควบคุมมิให้ยุ่งเหยิงในการเมืองได้ เอาไว้รักษา
พระราชวัง และรักษาพระองค์โดยใกล้ชิดเท่านั้น เพื่อ
เป็นการอุ่นใจสำหรับข้าพเจ้าเอง และเจ้านายพอสมควร

ถ้าหากเหตุการณ์ในเมืองสงบเรียบร้อย และการ
ปกครองแบบรัฐธรรมนูญเข้าสู่ฐานะปกติ ประชาชน
เคยชิน และเข้าใจในวิธีการปกครองแบบใหม่นี้ดีแล้ว ก็
อาจเปลี่ยนแปลงฐานะของม็กรมทหารนี้ได้บ้าง ตามแต่จะ
เห็นสมควรในเวลานั้น

ข้อไขต่าง ๆ นี้ ถ้ารัฐบาลตกลงจะรับรองแล้ว ขอ
ให้เสนอสภา ฯ ให้ลงมติรับรองไว้ทุกข้อ

ข้อต่าง ๆ นี้ ต้องให้ข้าพเจ้าพอใจว่า ได้จัดการให้
เป็นไปตามที่ขอจริง ๆ แล้ว ข้าพเจ้าจึงจะกลับเข้าไป
ประเทศไทย

(พระปรมาภิไธย) ป.ป.ร.

บ้านโนล, แกรนด์, ประเทศอังกฤษ

พระราชบัณฑิตหรือนัยหนึ่ง บัณฑิตพระราชประสงค์
ของพระบาท สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ ทรงยื่นให้แก่

พระยาพหลพลพยุหเสนา และทรงกำหนดให้ตอบพระองค์
ภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์เป็นอย่างช้า ถ้าหากว่าตอบ
เลยไปกว่าเวลากำหนด หรือไม่สนองพระราชประสงค์ของ
พระองค์ได้ พระองค์ก็จะทรง สละราชบัลลังก์

แต่แล้ววันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗
นั้น รัฐบาลก็ได้ตอบสนองพระราชดำรัสที่ได้มอบให้แก่
เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศร์จากกรุงลอนดอน เป็นความว่า
รัฐสภา และรัฐบาลไม่อาจจะสนองพระราชประสงค์ตามที่
ทรงพระราช บัณฑิตก พระหัตถ์เลขา ส่งไป เป็นการยื่น คำขาด
แก่รัฐบาลนั้นเป็นความว่า

(สำเนา)

ที่ ก. ๓๐๑๙๔/๒๔๗๗ สำนักนายกรัฐมนตรี
วังปารุศวัน

วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗

เรื่อง ส่นองพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ เจ้าพระยา-
ศรีธรรมาธิเบศร์ นายกรัฐมนตรี ทูลราชเลขาใน
พระองค์

หนังสือที่ ๘๗๖/๒๒๒๑ ลงวันที่ ๑๙ เดือน
 นำส่งโทรเลขเจ้าพระยาศรัทธาธรรมาธิเบศร์ จากกรุงลอนดอน
 (ส่งเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗) เรื่องเสนอพระราช
 คำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตอบบันทึกอันสุด
 ท้ายมานั้นเกล้า ฯ ได้รับทราบเกล้าแล้ว และได้้นำเรื่อง
 เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา และคณะรัฐมนตรีได้ประชุม
 พิจารณาลงมติว่า เรื่องนี้รัฐบาลได้กราบบังคมทูลอย่างชัดเจน
 แล้ว และรัฐบาลได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรซึ่งทูลเกล้า ฯ
 ถวายไปแล้วนั้น เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งแน่นอนแก่สภา สภาฯ
 เห็นชอบด้วยแล้ว จึงลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ผ่านระเบียบวาระ
 นั้นไป เพราะฉะนั้น จึงไม่มีอะไรที่จะกราบบังคมทูลเพิ่ม
 เติมอีก

จึงทูลว่า เพื่อให้ทรงนำความกราบบังคมทูล พระ
 กรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ต่อไปโดยทางโทรเลข

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

(ลงนาม) พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

เป็นอันว่ารัฐบาลโดยรัฐสภาได้ตอบปฏิเสธ

ข้อ

สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเด็ก
ขาด

และเมื่อรัฐบาลปฏิเสธเช่นนั้น มีทางเดียวเท่านั้นที่
กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จะ
พึงกระทำคือ ไม่สามารถจะทนต่อภาวะอับค้ำเกินอยู่บน
บัลลังก์ภายใต้รัฐธรรมนูญของคณะราษฎร จึงได้ทรง
สละราชสมบัติ ซึ่งทรงให้หม่อมราชวงศ์สมักรมานกุดากร
นำพระราชหัตถเลขาของพระองค์ยื่นต่อเจ้าพระยาศรัทธา
ธิเบศร์ เมื่อเวลา ๑๖.๓๐ น. ของวันที่ ๒ มีนาคม พุทธ
ศักราช ๒๔๗๗

พระองค์ได้ทรงถึงแก่ความพ่ายแพ้ แล้วแก่นัก
ประชาธิปไตยหัวมงกุฎท้ายมังกร พระองค์ทรงรับความพ่าย
แพ้อย่างสุภาพบุรุษ สละสมบัติซึ่งพระราชบุพการีของพระ
องค์ได้ทรงสถาปนาราชวงศ์จักรีครองราชย์มายาวนานถึง
๑๕๐ ปี

เมื่อรัฐบาลได้รับพระราชหัตถเลขา ประกาศสละ
ราชสมบัติ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นายก
รัฐมนตรี พร้อมด้วยหม่อมเจ้าวรรณไวทยากร และ
หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ก็ได้พากันรุดเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพร ยานริศนรา-
 นวักติวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ณ พระที่นั่ง
 ราชกรัณยสภา เพื่อทรงขอให้พระองค์ลงพระนามในหนังสือ
 และเอกสารต่าง ๆ ของทางราชการ

แต่เจ้าฟ้าพระองค์นั้นปฏิเสธเสีย โดยให้เหตุผลว่า
 พระองค์ทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ของพระบาท
 สมเด็จพระปกเกล้า ฯ เมื่อพระองค์ทรงสละราชสมบัติแล้ว
 หน้าที่ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ก็สิ้นสุดลงด้วย
 ยังทรงกำชับมิให้สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ ผู้สำเร็จราชการแทนพระ
 องค์ มิให้ทรงพระนามในเอกสารใดๆ ทั้งสิ้นนับตั้งแต่นั้น
 ๑๖.๓๐ น. ของวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗
 ซึ่งถือว่า พระองค์ได้ สิ้นสุดการรับ พระราช ภารกิจแห่งกรุง
 สยามโดยเด็ดขาด

พระยาพหลฯ ได้มีโทรเลขไปถึงเจ้าพระยาศรี-
ธรรมาธิเบศร์ สั่งให้รับพระราชหัตถ์ เลขที่ทรงสละ
ราชสมบัติ นั้นแล้ว และ ให้ เก็บ ข้อ ความ แจ้ง มา ทาง
โทรเลข เพื่อนำความเสนอสภาผู้แทนราษฎรให้ทราบ
ต่อไป คณะรัฐบาลได้ตกลงว่า เมื่อสภาผู้แทนราษฎร
รับรองการสละราชสมบัติ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวแล้ว ก็จะได้ขอให้สภาผู้แทนราษฎรรับรองผู้หนึ่ง
ผู้ใดให้ ขึ้นเสวย ราช สมบัติ เป็น พระ มหากษัตริย์ ต่อไปโดย
ยึดหลักแห่งมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์
พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยเคร่งครัดทุกประการ แหละไต้แก้ไข
พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาณันทมหิดลแล้ว ก็จะได้
ให้สภาผู้แทนราษฎร เลือาบุคคล หรือคณะบุคคลขึ้น
เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป จนกว่าพระ-
มหากษัตริย์ จะมีพระชนมายุเข้าเกณฑ์บรรลุนิติภาวะ

แล้วคณะรัฐบาลตั้งใจจะไปเฝ้าสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกา
เจ้าพระบรมราชเทวีในวันพรุ่งนี้ เพื่อฟังพระกระแสในข้อ
เกี่ยวแก่พระองค์เจ้าอนันทมหิดล

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ที่คิดจะไปเฝ้าสมเด็จพระพันวัสสานั้น
ไม่ทรงพระดำริว่าจะมีการขัดข้องอันใด

พระยาพหลฯ เมื่อพระองค์เจ้าอนันทมหิดล ได้
ทรงเป็นกษัตริย์แล้ว ก็ใครจะกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระ
เจ้าฟ้าฯ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ รับไม่ได้ พระองค์ทรงพระชรา
มากแล้ว มีพระชันษาถึง ๗๒ พรรษา ทั้งพระกรรณก็ถึง
พระบาทก็พิการ ทรงพระดำเนินไม่ถนัด กับทรงเหนื่อย
หน่ายมากแล้ว ไม่ทรงสามารถที่จะปฏิบัติราชการในหน้าที่
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ อีกประการหนึ่ง พระองค์
เจ้าอนันทมหิดลก็มีพระชันษาเพียง ๑๐ พรรษาเท่านั้น
พระองค์ก็จะต้องทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็น
เวลาถึง ๑๐ ปี ทรงทำไม่ไหวเป็นแน่

หลวงธำรงฯ ถึงจะไม่ทรงรับเป็นตลอดไปก็ตาม
เพียงสักปีหรือ ๖ เดือน ๓ เดือน ในตอนต้นหัวต่อหัวแล้ว

ก็ยังดี ขอให้ทรงพระกรุณารับด้วย

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเห็นว่า พระองค์เป็นเจ้านายที่สมควรจะทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทั้งนี้ ยังได้โปรดเกล้า ฯ พระราชทานลายพระราชหัตถเลขามาแล้วด้วย นับว่าถ้าไม่ทรงรับแล้ว การเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใดเป็นพระมหากษัตริย์ อาจเป็นไปได้โดยความไม่ราบรื่นในสภาผู้แทนราษฎร อีกประการหนึ่งในตอนหัวเดียวหัวต่อเช่นนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่ความไว้วางใจทั้งภายในและภายนอกประเทศ ถ้าพระองค์ทรงรับเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แล้ว การณ์ก็จะเรียบร้อยเป็นอย่างยิ่ง

สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ ถึงแม่พระบาทสมเด็จพระเจ้า—

อยู่หัวจะได้พระราชทานพระราชหัตถเลขาจริง แต่ก็มีได้ทรงบังคับ ฉะนั้นแม้จะให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นเวลาเพียง ๑ ปี หรือ ๖ เดือน ๓ เดือน ก็ทรงคิดว่ารับไม่ได้อยู่นั่นเอง แต่ทรงยินดี ให้ความช่วยเหลือเป็นครั้งคราว เป็นการส่วนพระองค์ได้เสมอตามที่ได้ทรงรับเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ใน

ระหว่างที่เสด็จราชดำเนินคราวนั้น ก็เพิ่งจะสนองพระเดช
พระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น และก็มีใต้ทรง
คาดว่า จะต้องทรงกระทำหน้าที่เป็นเวลานานถึงเพียงนี้
เท่าที่ทรงกระทำมาก็เป็นเวลาถึง ๑๔ เดือนแล้ว ทรงรู้สึก
เหน็ดเหนื่อยเต็มที ไม่ทรงสามารถที่จะกระทำได้อีกต่อไป
ขอให้เลือกคนหนุ่ม ๆ เกิด

หลวงธำรง ฯ เมื่ออยู่ที่ยุโรป ได้โอกาสไปเฝ้า
พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์และได้ทูลถามว่า จะทรงรับ
เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้หรือไม่ ก็ทรงตอบ
ปฏิเสธไม่รับ เพื่อความเรียบร้อยและความมั่นคงของ
ชาติ พระราชทานกราบทูลขอให้สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ ทรงรับ
เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แม้แต่เพียง ๖ เดือน อีก
ครึ่งหนึ่ง

สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ ก็ยังทรงรับสั่งตามเดิม

พระยาพหล ฯ ใครจะขอพระราชทานบัญชารายนาม
เจ้านายเรียงลำดับตามกฎมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสืบราช-
สันตติวงศ์ เพื่อได้พิจารณา

สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กระทรวงวังผู้เป็นเจ้าหน้าที่ได้ทำ
ขึ้นแล้ว และส่งมาให้ทรงตรวจ เมื่อทรงตรวจเสร็จแล้ว

ได้ทรงลงพระนามว่าถูกต้อง แล้วพระราชทานคืนไปยัง
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัง ขอให้เรียกเอาจากรัฐมนตรีว่า
 การกระทรวงวังเถิด

เป็นอันว่าการต่อรองเพื่อให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา-
 นริศรานุวัดติวงศ์ทรงเป็นผู้สำเร็จราชการอีกครั้งหนึ่ง ใน
 ระหว่างที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ยังทรงพระ-
 เยาว์ไม่สำเร็จ

ลำดับเจ้านายในพระราชวงศ์จักรีผู้สืบสันตติวงศ์
ตามกฎหมายไทย

เมื่อ พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทรมหา ประชาธิปก
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ แล้วตั้งนั้นเจ้านาย
เชื้อพระวงศ์ยังมีพระนามต่อไปนี้ จึงเป็นผู้สืบสันตติ-
วงศ์ตามกฎหมายไทย พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นลำดับ
ไปดังนี้

๑. สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง
สงขลานครินทร์ (สิ้นพระชนม์แล้ว)

๒. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล

๓. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช

๔. สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระ
นครสวรรค์วรพินิต (ถูกคณะราษฎรเนรเทศไปอยู่
เกาะชวา)

๕. พระวรวงศ์เธอ

พระองค์เจ้าจุณภพพงศ์

บริพัตร

๖. สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ

เจ้าฟ้ากรมหลวง

ลพบุรีราเมศร์ (สิ้นพระชนม์แล้ว)

๗. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล

๘. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร

๙. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรณ์มงคลการ

๑๐. พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

(สิ้นพระชนม์แล้ว)

๑๑. หม่อมเจ้าอมรสมานลักษณ

๑๒. หม่อมเจ้านักขัตรมงคล

๑๓. หม่อมเจ้าจรจบ

๑๔. พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงปราจิณกิติบดี

(สิ้นพระชนม์แล้ว)

๑๕. หม่อมเจ้ากัลยาณวงศ์ ประวิตร

๑๖. หม่อมเจ้า จิตรปรีดิ์

๑๗. หม่อมเจ้า วิกรมสุรัสวดี

๑๘. พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช

(สิ้นพระชนม์แล้ว)

๑๙. หม่อมเจ้าประสพศรี จิตรประวดี

๒๐. หม่อมเจ้า นิทัศน์นาร

๒๑. หม่อมเจ้า ขจรจิรพันธ์

๒๒. พระเจ้าฟ้าเธอ กรมหลวงชุมพร เขต
อุดมศักดิ์ (สิ้นพระชนม์แล้ว)

๒๓. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ ทิพย-
อาภา

เมื่อลำดับพระนามและชนผู้สืบสันตติวงศ์แล้ว ผู้ซึ่ง
จะขึ้นครองราชสมบัติ สืบสันตติวงศ์ ต่อจากพระบาท
สมเด็จพระปรมินทร มหาปราชัยบึก พระปกเกล้าเจ้า อยู่หัว
รัชกาลที่ ๗ ก็คือ

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล เป็น
กษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙ แห่งกฎหมาย
บาล ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พุทธศักราช ๒๔๖๖

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้นำพระนามของพระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอานันทมหิดลเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อ
ขอความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นความ

สมบูรณ์ในการครองราชย์ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมี
พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ซึ่งในระหว่างนั้นพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอานันท-
มหิตลมีพระชนม์ ๖ เพียง ๑๐ พรรษาเท่านั้น และทรง
ประทับเพื่อการศึกษาอยู่กับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ร่วม
ด้วยสมเด็จพระราชชนนี สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอเจ้าฟ้าหญิง
กัลยาณิวัฒนา และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภูมิพล-
อดุลยเดช

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้นำพระนามของพระวรวงศ์
เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล เสนอต่อรัฐสภาเพื่อ
ความเห็นชอบ

และวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ รัฐสภา
ก็ได้มีการประชุม เพื่อลงมติเห็นชอบด้วยหรือไม่ ในการ
ที่รัฐบาลได้เสนอ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันท-
มหิดล ขึ้นเสวยราชย์สมบัติ สืบแทนพระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ซึ่งได้ทรงสละราชสมบัติไป
โดยมิได้มีพระราชโอรสไว้สืบราชสมบัติแทน เมื่อวันที่ ๒
มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เวลา ๑๓.๔๕ น. (เวลาใน
ประเทศอังกฤษ)

ที่สุด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์
เห็นชอบด้วยกับรัฐบาลในการอัญเชิญ พระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์

แต่กระไรเลย เมื่อประธานสภาได้ประกาศอัญเชิญ
พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอานันทมหิดล ขึ้นครองราชย์
จบลงแล้วจะหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คนใดปรบมือแม่แต่
แปะเดียว หรือเสียงไชโยต้อนรับพระองค์ก็หาไม่ สภาทั้ง
สภาเงียบกริบ

เมื่อรัฐสภาเห็นชอบด้วยแล้วเช่นนั้น รัฐบาลโดย
พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีจึงได้มอบ
สำเนาโทรเลขของรัฐบาล ให้แก่เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศร์
ประธานสภาผู้แทน ราษฎรส่งไปยังประเทศสวีตเซอร์แลนด์
เพื่อแจ้งเรื่องรัฐสภาเห็นชอบด้วยกับรัฐบาลอัญเชิญทูลพระ-
วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์แก่
หม่อมสรวงสวาลย์ มหิดล (พระยศในขณะนั้น) พระชนนี
ซึ่งประทับอยู่ ณ กรุงโลซานน์ประเทศนั้น ยังมีสำเนา
โทรเลขในการอัญเชิญขึ้นครองราชย์ดังนี้

ส่งจากกรุงเทพ ฯ

วันที่ ๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล

โลซานน์

ด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีโดยอนุวรรตน์ ตามความในรัฐธรรมนูญมาตรา ๙ แห่งกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ ขอพระราชทานอัญเชิญให้ฝ่าพระบาทโปรดเกล้าฯ ชื่นครองราชสมบัติ ต่อจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงสละราชสมบัติ ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เวลา ๑๓.๔๕ น. (เวลาในประเทศไทย)

เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศร์ ได้รับคำสั่งในฐานะเป็นผู้แทนรัฐบาลให้รับไปยังโลซาน เพื่อถวายความเคารพของรัฐบาลต่อใต้ฝ่าพระบาท ในฐานะที่ทรงเป็นกษัตริย์แห่งประเทศสยามแล้ว

(ลงนาม) พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

เมื่อทรงรับทราบความ ในโทรเลขของรัฐบาลแล้ว พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอนันทมหิดล ก็ทรงตอบโทรเลขของ พระยาพหลฯ มีความว่า

สำเนาโทรเลขจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ถึงนายกรัฐมนตรี

โลซานน์

๘ มีนาคม ๒๔๗๗

ได้รับโทรเลขของท่านแล้วด้วยดี ขอบบใจอย่าง
แท้จริง

(พระปรมาภิไธย) อานันทมหิดล

เมื่อได้รับ โทรเลข ทรงตอบ รับของ พระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอานันท ฯ แล้ว พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรีก็ออกแถลงการณ์ แต่งตั้งกษัตริย์พระองค์
ใหม่ ซึ่งมีพระชนม์เพียง ๑๐ พรรษา ดังนี้

ประกาศ

โดยที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชหัตถเลขา ลงวันที่
๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ เวลา ๑๓.๔๕ น. (เวลา
ในประเทศไทย) ทรงสละราชสมบัติ แต่บัดนั้นเป็น
ต้นมา และสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบแล้ว

โดยที่ตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙ การสืบ

ราชสมบัติ ทำนุवाईเป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเทียบบาลว่า
ด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ และประกอบด้วยความ
เห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร

โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสละพระราช-
สิทธิ ที่จะทรงสมมุติเจ้านายเชื้อพระบรมวงศ์พระองค์ใด
พระองค์หนึ่งให้เป็นรัชทายาทตามความในมาตรา ๕ แห่ง
กฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๗๖

จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า สมเด็จพระอยู่หัว
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล ได้ขึ้นทรง
ราชสืบสันตติวงศ์ตั้งแต่วันและเวลาที่ว่านี้เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช

๒๔๗๗

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

ประกาศของรัฐบาล

โดยที่ พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทรมหา ประชาธิปก

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ เวลา ๑๓.๔๕ น. (ใน
ประเทศอังกฤษ) ทรงสละราชสมบัติแต่บัดนั้นเป็นต้นมา
และสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบไว้แล้ว

โดยที่ตามความในรัฐธรรมนูญมาตรา ๙ แห่งการสืบ
ราชสมบัติ ท่านว่าให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาล
ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ และประกอบด้วยความ
เห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร

โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสิทธิที่
จะทรงสมมติ เจ้านายเชื้อพระวงศ์บรมวงศ์พระองค์ใด
พระองค์หนึ่ง ให้เป็นรัชทายาทตามความในมาตรา ๕ แห่ง
กฎมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๗๖

โดยที่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดลทรง
เป็นเจ้านายเชื้อพระบรมวงศ์ พระองค์หนึ่งในลำดับพระราชน
สันตติวงศ์ดังได้แถลงไว้ในมาตรา ๙ แห่งกฎมณเฑียรบาล
ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๗๖

โดยสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติ ณ วันที่ ๗ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๗๗ แสดงความเห็นชอบในการที่จะอัญเชิญพระ

วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า อนันทมหิตล ขึ้นทรงราชสืบ
สันตติวงศ์ต่อไป ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม มาตรา ๙ และ

โดยที่คณะ รัฐมนตรีได้ อัญเชิญเสด็จ พระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอนันทมหิตล โดยทางโทรเลข ลงวันที่ ๗
มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้ขึ้นทรงราชย์ตั้งแต่วันและเวลาที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ

จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอนันทมหิตล ได้ขึ้นครองราชย์
สืบสันตติวงศ์ ตั้งแต่วันและเวลาที่ว่านี้เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช

๒๔๗๗

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

—ยุวกษัตริย์แห่งสยาม—

พระองค์มิได้ทรงรับการปรบมือ หรือไชโยจาก
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลยแม้แต่หน่อย

แต่ในหัวใจของทวยราษฎร์นั้น พระองค์ได้ทรงผูกมัดเอาไว้โดยสันเชิง

แต่เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล ยังทรงพระเยาว์อยู่ จะทรงบริหารราชการแผ่นดินไม่ได้ สถาปนาพระราชกฤษฎีกายกอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งรัฐธรรมนูญ ได้ลงมติ ณ วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ตั้งคณะสำเร็จราชการแทนพระองค์ประกอบด้วย

๑. นายพลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนุวัตน์จาตุรนต์เป็นประธาน (ต่อมาทรงยังพระองค์เองถึงแก่ทิวงคต ในระหว่างทรงเป็นประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์)

๒. นาย นาواتร์ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ร.น.

๓. เจ้าพระยาอมรราช (บัน สุขุม)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาล
ที่ ๗ ทรงสละราชสมบัติ และระหว่างที่พระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอานันทมหิดลได้ขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติสืบแทน
แผ่นดินก็ร้อนเหมือนเอาไฟไปรน ไหนจะเกิดกบฏบวรเดช
เล็ดลอดไปทั้งที่ราบสูง และก็เพิ่งจะเสร็จลงไปเมื่อไม่นาน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ก็มาทรงสละราช
สมบัติเสียอีก แล้วพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใหม่ซึ่งกำลังทรง
พระเยาว์ ก็ขึ้นทรงราชสืบไปยังไม่ทันจะทรงก้าวพระบาท
มาเยือนประเทศของพระองค์

ปรีชัช...เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ เวลา
๑๒.๓๐ น. ก็เกิดกบฏนายสิบขึ้นอีก

ขณะเดียวกันที่คณะผู้ก่อการบางคน กำลังวางแผนลวดย

จัดการกับพวกกบฏ และศัตรูทางการเมืองอย่างถึงพริกถึงขิง

นายปรีดี พนมยงค์กลับเก็บตัวเงียบ เหมือนคนที่กำลังพักรักษาบาดแผล ที่ถูกแทงคมแทงมาแต่เมื่อพระยามโนปกรณนิติธาดา วางแผนขับไล่ให้ออกไปอยู่นอกประเทศ เสียพักใหญ่

และในวันที่ ๑๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐ จากรัฐบาลพระยาพหลฯ ได้กราบบังคมทูลลาออกแล้วได้กลับแต่งตั้งเข้ามาใหม่ นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้เข้าร่วมรัฐบาลกับเจ้าคุณอีกครั้งหนึ่งโดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

แล้วในวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๑ นั้นเอง รัฐบาลของพระยาพหลฯ ก็ประกาศยุบสภา ภายหลังที่รัฐบาลได้แพ้ “ญัตติร่างข้อบังคับการประชุมและการประชุมปรึกษาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม” ของนายถวิล อุดล ศ.ส. ร้อยเอ็ด

แล้วได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรกันใหม่ เมื่อวันที่

๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑

รัฐบาลของพระยาพหลฯ ก็ลาออก เมื่อวันที่ ๑๑
กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๑

แล้ววันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ นาย
พันเอก หลวงพิบูลสงครามก็ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
โดยมีหลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การคลังสืบมา จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นปีของ
สงครามโลกครั้งที่ ๒ หลวงพิบูลสงคราม ได้นำประเทศไทย
เข้าทำสัญญาร่วมรบร่วมรุกร่วมกับญี่ปุ่นต่อบริเตนใหญ่ (อังกฤษ)
และสหรัฐอเมริกา

แต่เนื่องจาก ในการยอมให้ญี่ปุ่นยกพลเข้าประเทศไทย
นั้น หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้คัดค้านไม่เห็นด้วยกับ
หลวงพิบูลสงคราม ดังนั้นภายหลังเมื่อได้ตกลงเซ็นสัญญากับ
ญี่ปุ่นแล้ว หลวงพิบูลสงครามก็ได้กราบถวายบังคมลา
ออกจากนายกรัฐมนตรี แล้วก็ได้รับแต่งตั้งกลับเข้ามาใหม่
โดยไม่มีหลวงประดิษฐมนูธรรมเข้าร่วมรัฐบาลด้วย โดยถูก
หลวงพิบูลสงครามส่งไปเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ดังความปรากฏในตอนต่อไป)

เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ตั้งแต่เวลา
ประมาณ ๒.๐๐ น. กองทัพญี่ปุ่นได้เข้าสู่ประเทศไทย
โดยทางทะเลในเขตจังหวัดสงขลา บัตตานี ประจวบคีรีขันธ์
นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) และบางปู
จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนทางบกได้ยกเข้าที่จังหวัดพระ
ตะบอง และพิบูลสงคราม เกือบทุกแห่ง ทหาร ตำรวจ
และประชาชน ได้เข้าทำการต่อต้านต่อสู้อย่างเข้มแข็ง

ก่อนที่จะมีการยกพลขึ้นบกที่ประเทศไทยในเขตจังหวัด
ต่าง ๆ ดังกล่าว เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย
ได้เข้าพบนายกรัฐมนตรีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เมื่อ
วันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลา ๒๒.๓๐ น. แต่มี
ได้พบนายกรัฐมนตรี พบแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศ ได้แจ้งว่าบัดนี้ประเทศญี่ปุ่น ได้ประกาศ

สงครามกับประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาแล้ว แต่มี
 ได้ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู หากแต่มีความจำเป็นจะต้อง
 ขอเดินทางผ่านอาณาเขตไทย เพื่อนำกำลังมุ่งขึ้นไปตีพม่า
 และอินเดียตามแผนยุทธศาสตร์

รัฐบาลได้ประชุมข้อเรียกร้องของญี่ปุ่น อย่างเคร่ง
 เครียด ในระหว่างที่ตามจุดต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นนั้นได้
 เกิดการต่อสู้กันอย่างรุนแรง และในที่สุดรัฐบาลก็ยอมรับข้อ
 เสนอของประเทศญี่ปุ่น โดยยอมให้กองทัพญี่ปุ่นยกพลเข้า
 ประเทศไทย

ในการประชุมครั้งนั้น มีนายปรีดี พนมยงค์ และ
 พรรคพวกอีกไม่กี่คนที่ได้คัดค้านรัฐบาล มียอมให้กองทัพ
 ญี่ปุ่นผ่านเข้าประเทศไทย ทั้งยังเรียกร้องให้รัฐบาลนำกำลัง
 กองทัพ และประชาชนเข้าสู้การรุกรานของกองทัพญี่ปุ่นจน
 คนสุดท้าย

แต่ในที่สุด รัฐบาลก็ยอมรับข้อเสนอของญี่ปุ่นโดย
 การลงนามเป็นพันธมิตรทั้งรุกและการป้องกัน โดยจะให้
 ความร่วมมือทางการทหารแก่ญี่ปุ่น ตามที่จำเป็นสำหรับ
 ความมุ่งหมายของญี่ปุ่น ซึ่งรวมถึงการให้ทางเดินแก่กอง

ทัฬหีปู่นผ่านดินแดนไทย การลงนามได้กระทำกันเมื่อเวลา ๑๑.๓๐ น. ของวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

และเนื่องจากในการประชุมตกลง ของคณะรัฐมนตรี เพื่อขอความเห็นตกลง จะให้รับความเป็น พันธมิตรกับญี่ปุ่นหรือไม่นั้น คณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ลงมติเห็นชอบด้วยตาม วาทะของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม คงมีแต่นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กับนายดิเรก ชัยนาม และรัฐมนตรีอีกบางคนเท่านั้นที่ยืนหยัดจะให้สลาย

เมื่อความเห็นของคณะรัฐมนตรี มาแตกแยกเช่นนั้น จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ย่อมตระหนักดีว่า การบริหารราชการแผ่นดินคงจะดำเนินไปไม่เรียบร้อย เพราะบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของรัฐบาลนั้นคือ นายปรีดี พนมยงค์ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ย่อมรู้อยู่แก่ใจว่า นายปรีดี พนมยงค์นั้น เป็นผู้นิยมอเมริกา และอังกฤษ นอกจากว่าจะได้ลงนามเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นแล้ว เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ยังได้ประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา และบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) ซึ่ง

แสดงให้เห็นว่าประเทศไทย ได้กระโดดลงไปลอยอยู่กลางทะเลสงครามกับญี่ปุ่นอย่างหมดตัว

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม จึงได้กราบบทวายบังคม ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕

แล้วในวันที่ ๗ เดือนเดียวกันนั้นเอง ก็ได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

แต่ครั้ง^{๕๕} นี้ ไม่มีรายชื่อของ นายปรีดี พนมยงค์ร่วมอยู่ในคณะรัฐมนตรี ของจอมพลแปลก พิบูลสงครามด้วย

การ^{๕๖}นี้เห็นว่า เมื่อไม่ได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลแล้วนายปรีดี พนมยงค์ ยังถูกจอมพล ป. เชิญให้นายปรีดี พนมยงค์^{๕๗} ชนไปเสียสูงส่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยการแนะนำของกองทัพญี่ปุ่นซึ่งเป็นการหันไปจากวิถีทาง การเมืองทั้งปวงเพื่อที่จอมพลแปลก พิบูลสงครามจะทำการได้สะดวก ไม่มีอุปสรรคขัดขวางไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร

แต่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม หารู้ไม่ว่าการส่ง

นายปรีดี พนมยงค์ ขึ้นไปนั่งเก้าอี้ ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์นั้น หาได้ทำลายความตั้งใจของนายปรีดีลงได้ไม่
เรียกอีกอย่างก็ว่า จอมพลแปลก พิบูลสงครามนั้น ก็ดัก
นายปรีดี พนมยงค์ มิให้เป็นอุปสรรคในการบริหารราชการ
แผ่นดินตามนโยบายของตนนั้น แท้ก็เหมือนกับปล่อยเสือเข้าป่า
ในเวลาไล่เลี่ยกันนั้น

หลังจากถูกยกขึ้นไปนั่งบัลลังก์ผู้สำเร็จฯ แล้วไม่เท่า
ไหร่ นายปรีดี พนมยงค์ก็ได้ตั้งขบวนการเสรีไทย เพื่อทำ
การขัดขวาง และทำลายกองทัพญี่ปุ่น โดยได้รับการ
สนับสนุนจากประเทศคู่สงคราม คือ สหรัฐอเมริกา และ
อังกฤษ ทำงานประสานกับเสรีไทยนอกประเทศ ซึ่งมี
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช อดีตเอกอัครราชทูตไทย
ประจำสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ประสานงาน

ตอนนั้นเองที่ทำให้ฐานะทางการเมือง ของนาย
ปรีดี พนมยงค์ เค้นขึ้นมา เพราะบรรดาหัวหน้าเสรีไทย
หน่วยต่าง ๆ ที่วางไว้รอบประเทศไทย ตามภาคต่าง ๆ
นั้น ล้วนแต่เป็นผู้แทนราษฎรที่มีอุดมการณ์อันเด็ดเดี่ยว
พร้อมที่จะต่อสู้ทำลายกองทัพญี่ปุ่นผู้รุกราน อาทิเช่น

นายเตียง ศิริขันธ์, นายถวิล อุดล, นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
 ประกอบกับบุคคลต่าง ๆ ที่นายปรีดี พนมยงค์ ไว้
 วางใจมอบให้เป็นหัวหน้าหน่วยเสรีไทยตามภาคต่าง ๆ นั้น
 ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีพรสวรรค์มาก ดังนั้นจึงเป็นช่วงเวลา
 ที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้แผ่барมือออกไปอย่างกว้างขวาง
 และหยั่งรากลึกลงไปทุกที

ดังได้กล่าวแล้วว่า การตั้งขบวนการเสรีไทยนั้น
 ล้วนแต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น ดังนั้นก็เท่ากับ
 ว่าสภาทั้งสภาได้อยู่ในกำมือของนายปรีดี พนมยงค์ โดย
 สิ้นเชิง

เมื่อการเป็นเช่นนี้แล้ว นายปรีดี พนมยงค์ จึง
 เริ่มลงมือ ใช้สภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง ขัดขวางการดำเนิน
 งานของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ทุกทางจนกระทั่ง
 จอมพล แปลก พิบูลสงครามเปิดช่องว่าง นายปรีดี พนม
 ยงค์ กระโดดเข้าเช่น นั้นคือ

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ออกพระราช
 กำหนดกฎหมายขึ้นฉบับหนึ่ง คือพระราชกำหนดการสถา
 ปนาเพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองหลวง เพื่อที่จะโยกย้ายเมืองหลวง
 กรุงเทพฯ ไปไว้ ณ เมืองเพชรบูรณ์ และให้กรุงเทพฯ

เป็นเมืองเปิด เพราะระหว่างนั้นฝ่ายสัมพันธมิตร คู่สงคราม
ได้เปิดการโจมตีทั้งระบือกรุงเทพ ฯ อยู่เกือบทุกวัน

การสร้างเพชรบูรณ์ ให้เป็นเมืองหลวงใหม่ของ
ประเทศไทยนั้น คนทั้งชาติได้สาปแช่งการกระทำของ จอม
พลแปลก พิบูลสงคราม เพราะราษฎรที่ได้ถูกเกณฑ์แรง
งานไปก่อสร้างถนนหนทางนั้น ได้รับความทุกข์ยากอย่าง
เหลือคณานับ ไหนโรคภัยไข้เจ็บจะคุกคาม เพราะระยะ
ทางจากลพบุรี ไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์นั้นล้วนแต่เป็นป่า
ดงดิบ ไหนเครื่องมือจะไม่พอเพียงต่อการสร้าง และ
ไหนจะต้องประสบต่อดินฟ้าอากาศ เลยกลายเป็นว่าแทนที่
จะส่งคนไปทำการก่อสร้างเพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองหลวง กลับ
กลายเป็นเสียว่าจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ส่งคนไป
ได้รับทุกข์ทรมานและล้มหายตายจากอย่างน่าเอนี่คณานัดเสีย
หนักต่อหนัก

ความผิดพลาดของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม นั้น
เองได้กลายเป็นกำลังพุนายปรีดี พนมยงค์ขึ้นมาเป็นดาบ
ไปจ่อหน้าอกจอมพล ป. ทำให้อำนาจในรัฐสภาของจอม
พล ป. นั้นแทบเกือบหมดอำนาจ

บรรดาสมาชิกผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี
ส่วนใหญ่พากันล้มความหลังเมื่อนายปรีดี พนมยงค์ ถูก
ประณามว่าเป็นคอมมิวนิสต์เสียโดยสิ้นเชิง ต่างพากันหัน
มาสนับสนุนแผนการฉ้อความกิต ของนายปรีดี พนมยงค์
ในการจะทำลายล้างจอมพลแปลก พิบูลสงคราม และสนับสนุน
พฤติกรรมของขบวนการเสรีไทย เพราะต่างก็พากัน
เห็นแล้วว่าในอนาคตนั้น พันธมิตร หรือ ญี่ปุ่น และ
เยอรมันจะต้องแพ้สงครามแก่สัมพันธมิตร คืออังกฤษ และ
สหรัฐอเมริกาอย่างแน่นอน

บัลลังก์สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงกลายเป็น
บัลลังก์ที่สร้างอำนาจให้แก่ นายปรีดี พนมยงค์ ตั้งแต่บัด
นั้นเป็นต้นมา บรรดานักการเมืองรุ่นใหม่ ที่ก้าวเข้ามา
ภายหลังเมื่อการกล่าวหานายปรีดี พนมยงค์ เป็นคอมมิว
นิสต์นั้น ล้วนแต่เป็นนักศึกษาผ่านมาจากมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และการเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งที่มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และการเมืองนั่นเองที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรง
ตำแหน่งผู้ประศาสน์การอยู่ เมื่อมีคนที่ดำรงตำแหน่งผู้
ประศาสน์การมาเป็นใหญ่ ถึงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
แล้วยังเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยในประเทศ มีหรือจะไม่

ช่วยกันสนับสนุน เพราะมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในขณะนั้นก็เรียกว่าเป็นตลาดวิชา ใครจะเข้าจะออกจะเรียนกันจนแก่ตายกว่าจะได้ปริญญาก็ยอมได้ ไม่ว่าจะศึกษามาจากพระ หรือว่าจากครูโรงเรียน เมื่อคุณวุฒิให้ตามระเบียบการแล้วก็ยอมจะเข้าเรียนได้ทั่วทุกคน เช่นนี้ลูกศิษย์ลูกหาของนายปรีดี พนมยงค์ จึงเรียกได้ว่าเต็มไปทั้งเมืองไทย ทั้งที่เป็นทนายเป็นครู เป็นข้าราชการ ทั้งไหนเลยผู้ก่อการที่รวมกอดคอตายตัวกันมา ที่เป็นฝ่ายพลเรือน ก็ล้วนแต่นับถือนายปรีดี พนมยงค์ กันในชั้นเชิงของการทำงาน จะก้าวไปไหนก็มีแต่คนเรียกกันว่าอาจารย์

ดังนั้นเมื่อจอมพลแปลก พิบูลสงคราม วางแผนการณืพลาคเช่นนั้น มีหรือสมาชิกสภาจะไม่โอนอ่อนผ่อนเข้ามานิยมนายปรีดี พนมยงค์ และการณืนั้นเองนายปรีดี พนมยงค์ จึงวางชั้นเชิงค้นเอาพระยามานวราชเสวีขึ้นมาเป็นประธานสภา และนายควง อภัยวงศ์ เป็นรองประธานทั้งสองท่านนี้เองที่เป็นคนนิยมฝากใฝ่อยู่ข้าง นาย ปรีดี พนมยงค์

ก่อนที่จะดำเนินเรื่องต่อไป ขอย้อนกลับไปกล่าวถึงตอนที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม พระราชกำหนดสถาปนาเพชรบูรณ์เป็นเมืองหลวงขึ้นมาก่อนว่า จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นำเอาพระราชกำหนดเพชรบูรณ์เป็นเมืองหลวงนั้น จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ทำได้สำเร็จก็เพราะว่า ระหว่างนั้นเป็นระหว่างที่รัฐสภากำลังปิดสมัยประชุมซึ่งรัฐบาลจะนำออกตราเป็นกฎหมายหาได้ไม่ แต่ในภาวะประกาศสงครามรัฐบาลสามารถที่จะตราเป็นพระราชกำหนดขึ้นได้ แต่เมื่อเปิดสมัยประชุมแล้ว ถ้าหากแม้ว่าสภาไม่เห็นด้วย หรือไม่อนุมัติแล้ว พระราชกำหนดฉบับนั้นก็จะเป็นโมฆะไป การที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ตราพระราชกำหนดเพชรบูรณ์เป็นนครหลวงขึ้นในระหว่างที่รัฐสภาปิด สมัยนั้นก็เพราะยังแน่ใจว่า เมื่อสภาเปิดสมัยประชุมแล้วการก่อสร้างคงได้สำเร็จไปมาก และเมื่อได้ดำเนินการมาถึงเพียงนั้นแล้ว รัฐสภาส่วนมากซึ่งยังเชื่อว่าเป็นพวกพ้องของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม คงจะไม่คัดค้าน

เพราะความขมใจ ที่คิดว่าตนเป็นผู้มีอำนาจ
รัฐสภาทั้งรัฐสภาอยู่ในกระเป๋าทนจะนั้น จึงได้ลงมือ

ก่อสร้างเพชรบูรณ์ ยิ่งความพินาศฉิบหายให้แก่ชีวิตนับเป็นพันเบ^๗ หมื่นตังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ทั้งนั้น...เมื่อสภาเปิดสมัยประชุม แผนการณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ก็ถูกนำออกมาตลบหลังจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ในทันที

คือ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ สภาได้เปิดประชุม จอมพลแปลก ก็ต้องถูกมรสุมต่อการโจมตีอย่างหนักหน่วงที่สุดในชีวิตการเป็นนักการเมือง

หลังจากการเถลิงอำนาจในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ นั้น ปรากฏว่า จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ใช้อำนาจในทางศาลพิเศษผ่านนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามเสีย ๑๘ คน นับว่าเป็นการผ่านนักการเมืองที่ทำให้อำนาจของ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม พุ่งชนมาสู่ความหวาดหวั่น ยิ่งความระย่อให้ นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามแต่ละคนเป็นอันมาก ความรู้สึกอันนั้นฝังอยู่ในหัวใจของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มาจนกระทั่งอำนาจทางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยที่กระหนาบขึ้นมาเคียงอำนาจของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ความหวาดหวั่น

ในอำนาจของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จึงค่อยถดถอยลงอย่างเห็นได้ชัดในวันนั้น เพราะสมาชิกที่เคยเกรงอำนาจของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ลุกขึ้นโจมตีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม อย่างไม่ไว้วางใจ

คือนายร้อยโทประจวบ มหาพันธ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีได้ลุกขึ้นโจมตีคัดค้านร่างพระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารนครเพชรบูรณ์ซึ่งรัฐบาลเป็นฝ่ายเสนอว่า

“เหตุผลในการจัดตั้งนครเพชรบูรณ์ ที่รัฐบาลเสนอมาก็คล้ายกับนครบาลกรุงเทพ ฯ รัฐบาลได้แถลงแล้วว่า มีความจำเป็นเกี่ยวการอพยพ แต่เหตุที่ว่าต้องอพยพจึงจำต้องตั้งนครบาลเพชรบูรณ์นั้น ฟังไม่ค่อยถนัดนัก เพราะการอพยพนั้นจำเป็นอยู่เองที่จะต้องให้พลเมืองได้อยู่ในที่ปลอดภัย สมบูรณ์พลสุขมากกว่า แต่นครบาลเพชรบูรณ์ที่กล่าวมานี้เป็นประการใด สมาชิกทุกคนก็คงทราบที่อยู่แก่ใจแล้ว นอกจากนั้นก็ยอมทราบอยู่แล้วว่า เครื่องบินข้าศึกจะบินเหนือเพชรบูรณ์ไม่ได้หรือ นอกจากนั้นอาหารการกิน แม้แต่น้ำจะต้องดีกว่านี้ การสร้าง

นครเพชรบูรณ์ไม่ควรทำตามอารมณ์ ต้องทำตามเหตุผล
ที่จะเป็นนครบาลไม่ควรตั้งเป็นนครเพชรบูรณ์ และสภา
ไม่ควรอนุมัติพระราชกำหนดนี้”

เมื่อร้อยโทประจวบ มหาพันธ์ กำนลงไปแล้ว
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นายโประ สภา
หารก็ลุกขึ้นมากล่าวชัดแจ้งว่า

“เรื่องสร้างนครเพชรบูรณ์นั้น เป็นเรื่องที่เพิ่ง
คล้ายสร้างเมืองหลวงขึ้น เป็นการค่อยๆ เริ่มไป และ
ถ้าจำความไม่ผิดแล้ว ดูเหมือนจะเคยมีงบประมาณตั้งให้
มากพอสมควรแล้ว แต่นั้นเป็นยามปกติ และรัฐบาลได้
พิจารณาในยามคับขันเช่นนี้แล้ว เห็นว่าในท้องที่เช่นนี้
ถ้าเป็นท้องที่ที่จะช่วย ความปลอดภัยให้ได้มากแล้ว ก็
ควรจะใช้ชุดนี้เป็นชุดที่ช่วยเหลือในการให้ความปลอดภัยยิ่ง
ขึ้น เมื่อรู่ปรงานต้องเปลี่ยนแปลงไปชั่วขณะนี้ เช่นนี้การ
ที่จะประสานงานกันให้ได้ผลจริงจังแล้วก็จำเป็นที่จะเป็นปรับ
ปรุงานขึ้นด้วย แต่ถึงกระนั้นรัฐบาลก็พยายามที่จะเจียด
จ่ายเงินเหลือจ่าย และปรับปรุงพอสมควรแล้วโดยย้ายเข้า
ไปบ้าง ส่วนทางราชการเดิมนี้ก็ให้ขึ้นมาทำงานแทน เป็น

การเตรียมตัวไว้เท่านั้น ส่วนในภายหน้าถ้ามีอะไรยิ่งขึ้น
รัฐบาลก็ต้องทำให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นแต่เพียงชี้
แจงอย่างคร่าว ๆ ถ้าจะชี้แจงรายละเอียดเรื่องเพชรบูรณ์
ทางรัฐบาลขอเรียนตรง ๆ ว่า ชี้แจงมากดูเหมือนจะไม่ดี
จึงขอสงัดไว้เล็กน้อยเท่านั้น”

ไม่ว่ารัฐมนตรีช่วยว่าการจะทักทายถึงเอาไว้ ให้
เป็นที่เข้าใจกันเองว่า รัฐบาลได้สร้างเพชรบูรณ์ขึ้น
เป็นแผนทางยุทธศาสตร์ หรือเพื่อเป็นแผนการทดลองหลัง
ญี่ปุ่นภายหลังสงครามญี่ปุ่นได้พ่ายแพ้ลง แต่นายปรีดี พนม
ยงค์ ได้วางแผนยุทธศาสตร์ทางการเมืองลงไปเสียแล้วว่า
อย่างไรจะต้องเช่นจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ให้สนอ
นาให้จงได้ เฉพาะฉะนั้นไม่ว่าแผนการของจอมพล
แปลก พิบูลสงคราม จะผิดหรือจะถูก ก็ไม่เป็นประโยชน์
ในการแก้ตัว

ดังนั้น เมื่อรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
ได้กล่าวคำชี้แจงจบลงแล้ว ท้าวสภาคักดวงหนึ่งคือนาย
ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี
ก็ลุกขึ้นโจมตีรัฐบาลอย่างไม่ไว้หน้า

“ในการที่จะพิจารณาพระราชบัญญัติ^{๕๑}นี้ ควรจะได้
ระลึกถึงปัญหาสำคัญ ๓ ประการคือ ประการแรก เกี่ยวแก่
รัฐธรรมนูญมาตรา ๕๒ ประการที่ ๒ เหตุผลในการที่จะ
ออกพระราชบัญญัติกำหนดนั้น จะถือเป็นการฉกฉวยเงิน
รื้อนเพียงใด และประการที่ ๓ เกี่ยวกับการก่อสร้างอพยพ

ในประเด็นข้อแรก ถึงแม้เราจะได้อภิปรายในเรื่อง
รัฐธรรมนูญมาตรา ๕๒ มาแล้วก็ดี แต่ประเด็นในข้อนี้ที่
ได้ผ่านมาแล้วกับข้อ^{๕๒}๗ เป็นคนละเรื่อง เหตุผลจะเป็นอย่าง
เดียวกันไม่ได้ จึงขอยืนยันว่า ในการพิจารณาร่างพระราช
บัญญัติฉบับ^{๕๓}นี้ เรายังไม่ควรจะรับหลักการเป็นที่แน่นอน
เพราะก็ยังไม่เห็นเหตุผลอันหนักแน่นพอสมควรในการที่รัฐบาล
จะรีบเร่งออกพระราชกำหนดเสนอมาในวันเปิดสมัยประชุม
ไม่ถึง ๑ เดือน ถ้าถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉิน อันไม่อาจจะ
เรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้เช่นเหตุผลที่ได้อภิปรายเมื่อ
วันที่แล้วมาก็ยังไม่เหตุผลเพียงพอ การที่เราจะรับรองเสนอ
พระราชบัญญัติฉบับ^{๕๔}นี้ไว้เช่นนี้ จะทำให้การเป็นนครบาลของ
เพชรบูรณ์นั้นต้องมีอายุอ่อนลงประการใด ความมุ่งหมาย

ของรัฐบาลที่กระทำการนี้ ไม่ใช่เหตุกรณีฉุกเฉินแต่เป็นเหตุในกรณีที่ยูเหมือนประหนึ่งว่า ถ้าแม้จะมีการเสนอพระราชบัญญัติจัดตั้งนครบาลเพชรบูรณ์ ตามอำนาจนิติบัญญัติที่ให้ไว้ รัฐบาลก็คงเกรงว่าจะมีการคัดค้านกันมาก ก็ถือโอกาสตราเป็นพระราชกำหนดเสียก่อน เมื่อเป็นพระราชกำหนดแล้วก็เสนอ พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดคล้าย ๆ เป็นการผูกมัดตมว่า เมื่อรัฐบาลกระทำการใดไปแล้ว ก็ถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยควรอนุมัติให้ผ่านไปให้ได้ แต่ความจริงในสปีริตของรัฐธรรมนูญนั้น การที่รัฐบาลทำเช่นนั้นเป็นการไม่ชอบ มีสมาชิกประเภทสองได้อภิปรายในวันก่อนนั้น ได้ยืนยันในหลักการที่ว่า การที่เรารักษาความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญ ถ้าแม้ว่าจะมีการผิดบกพร่องเล็กน้อยแล้วก็ควรจะให้ผ่านไป ถ้าหากระลึกถึงข้อที่ผ่านพ้นมาจะเห็นว่ากรณีนี้เป็นเรื่องใหญ่นั้น ไม่ใช่ตั้งต้นจากเรื่องใหญ่ แต่ตั้งต้นจากเรื่องเล็กทั้งนั้น ดูแต่เราถูกบีบสภาเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๑ เป็นเพียงบัญญัติข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภา ซึ่งเป็นแต่เพียงการผูกมัดในวงกลมของสภาว่าเราจะประชุมปรึก

อาหารนั้นกันอย่างไร ไม่ได้ผูกพันบุคคลภายนอกเลย แต่
 เพียงเหตุผลเท่านั้น เป็นเหตุผลนึกเดียนั้นแหละเป็นเหตุ
 นำมาซึ่งการยุบสภา ซึ่งเราต้องแยกออกไปเลือกตั้งกัน
 เพราะฉะนั้นจะถือว่าเหตุเพียงเล็กน้อย จะขอให้ผ่านไปจึง
 ไม่ยากเพราะขอเพียงเล็กน้อยนั่นเอง ถ้าเราปฏิบัติผิดบ่อยๆ
 เข้า ความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญก็จะเสื่อมไป และ
 ถ้าคราวนี้ผิดคิดหน้อยผ่านไป คราวหน้าเอาอีกหน้อย ลง
 ใต้อีกหน้อยบ่อยๆ เข้า รัฐธรรมนูญของประเทศไทยเรา
 ก็จะค่อยเสื่อมความศักดิ์สิทธิ์ลงไปที่ละน้อยๆ เพราะฉะนั้น
 จึงขอยืนยันว่า การที่รัฐบาลได้ตราพระราชกำหนด^{๕๕} ๕
 เป็นการไม่ถูกต้องตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญมาตรา
 ๕๒

“ปัญหาต่อไป^{๕๖}คือว่า เราควรจะอนุมัติให้ตั้งเป็น
 นครบาลเพียงใดหรือไม่^{๕๗} ขอเรียนว่า การที่รัฐบาลทำ
 ในครั้ง^{๕๘} นี้ ยังไม่ทราบความมุ่งหมายอันแท้จริงว่ามีความ
 หมายถึงไปในทางรูปใด คือตอนแรกที่เสนอขออนุมัติงบประมาณ
 ไปดูเหมือนเป็นเงินหนึ่งล้านบาทเท่านั้น ก็เพียง
 เพื่อ อพยพ โยกย้าย ทรัพย์สิน บาง ประการ ไปไว้ในจังหวัด

เพชรบูรณ์โดยถือว่าจังหวัดนั้นเป็นที่ปลอดภัย ส่วนงบประมาณส่วนมากในภายหลังนั้น รัฐบาลไม่ได้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน แต่ที่จากหนังสือพิมพ์นำมาประกาศนั้น ทั่ว นครบาลเพชรบูรณ์จะกลายเป็นเมืองหลวงไปเสียแล้ว จนกระทั่งได้มีการสร้างวัดพระแก้ว สร้างหลักเมือง ตั้งงบประมาณไว้สอง-สามล้านบาท และได้ย้ายพระแก้วไปไว้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง มีการผังหลักเมืองเป็นวิธีไสยศาสตร์ตามลัทธิพราหมณ์ ผลจากนี้จึงนำความเดือดร้อนอย่างมหันต์มาสู่ประชาชนเป็นอันมาก คือราษฎรภาคกลาง เหนือ ภาคอีสาน ได้ถูกกระทำเนื่องจากนครเพชรบูรณ์นี้ ถูกกระทำอย่างไร คือว่าราษฎรถูกเกณฑ์แรงงานไปเพื่อจะไปสร้างที่ทำงาน หรือเพื่ออะไร ๆ ให้แก่ผู้ที่จะโยกย้ายไปในเวลาไม่ถึงคราวจำเป็น การที่ทำไปนั้นส่วนมากดูเหมือนจะเป็น เพื่อความสุขความสบายสำหรับ ประชาชน ทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยของ ลูกเล็กเด็กแดงที่จะไปอยู่ แต่ความจริงผลที่จะทำไปนั้นเป็นประการใด ท่านผู้สืบทอดทั้งหลายคงจะทราบดีว่า จังหวัดเพชรบูรณ์นั้น อย่างที่เพื่อนสมาชิกได้กล่าวแล้วว่า เป็นจังหวัด

มหากันการ และราษฎรเหล่านั้นถูกเกณฑ์ไป ทั้ง ๆ ที่
 เจ็บป่วยก็มี ลูกเล็กเด็กแดงก็มี กำลังทำนาทำไร่ก็มี
 แล้วเมื่อถูกเกณฑ์มาแล้ว ต้องหาบของพระรุงพระรังแล้ว
 ถูกจับยัดเข้าตู้ ต.ญ. ตู้หนึ่งใส่หมู มีกำหนด ๓๕ ตัว แต่
 บันจุตัง ๕๐-๖๐ ตัว ต้องยื่นแถวมาตั้งแต่สถานีวาริน
 มาถึงแก่งคอยเป็นเวลา ๕-๖ ชั่วโมง ต่อจากนั้นต้อง
 เดินเท้าอีกไม่ต่ำกว่า ๑๐ วัน เหล่านั้เป็นผลเนื่องมาจาก
 นครบาลเพชรบูรณ์ทั้งนั้น พวกเหล่านั้นเมื่อไปทำงาน
 แล้ว ได้รับความเจ็บไข้อยาก ซึ่งท่านผู้แทนทั้งหลาย
 ก็ทราบข้อเท็จจริงเหล่านั้นอยู่แล้ว ความเดือดร้อนเหล่านั้
 เรา จะช่วย ราษฎรได้โดยถือว่าเป็น พลเมือง ของ ชาติเรา
 ถือกมิตินทางภราดรธรรม เราถือว่าเป็นพี่น้องร่วมชาติ
 ร่วมกำเนิดมาด้วยกัน ก็ขอร้องต่อท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย
 ว่า ถ้าเราไม่รับหลักการนี้จะเป็นการผ่อนหนักเป็นเบา
 ซึ่งจะเป็นเบามากหรือเบาน้อย ก็แล้วแต่จะสามารถช่วย
 ได้ ความเดือดร้อนของราษฎรก็จะได้ค่อย ๆ เบาลง เขา
 จะได้กลับไปทำไร่ทำนา หาลูกหาเมียเขา เพราะเวลา
 เขาไปไม่มีรถยนต์ไป ไม่มีลูกเมียไป เขาต้องแบก

กระบุง ตะกร้าพะรุงพะรัง เพราะฉะนั้นความเดือดร้อน
 หนักหน่วงทรมานทวยงชน

“ในการสร้างนครบาลเพชรบูรณ์เป็นเมืองหลวง การ
 ที่จะสร้างเพชรบูรณ์เป็นท่หลบภัย คิดว่าถ้าเราพูดกันสอง
 ต่อสอง หรือว่าเอาความจริงใจมาพูด เราจะรู้สึกว่
 เพชรบูรณ์นั้นเต็มไปด้วยไข้ เต็มไปด้วยภัยอันตราย คนที่ได้
 เคยไปมาแล้วก็ถึงกับว่าถ้าไม่บังคับกันอีก ก็ไม่ไปละ
 อะไรเหล่านี้เป็นต้น เห็นว่าเป็นการไม่เหมาะสมที่จะตั้งชน
 เป็นนครบาล และการตั้งเป็นนครบาลก็จะเกิดความแตก
 แยกกันในระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติระเบียบ
 ราชการบริหารนั้น เราได้แยกออกไว้เป็นราชการบริหาร
 ส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค ส่วนนครบาล
 เราไม่มี การที่เรามาจัดตั้งเป็นนครบาลนี้ ก็ประหนึ่งว่า
 จังหวัดที่เป็นนครบาลเป็นลูกเมียหลวง ถึงแม้ว่าเราจะเลิก
 ธรรมเนียมเมียหลายคนแล้วบังคับย้อนกลับมา ซึ่งเราอาจจะรับมิต
 ีเมียหลายคนก็ได้ เพราะเหตุว่าเหตุการณ์ในขณะนี้รู้สึกว่ เรา
 ได้จัดตั้งนครบาลเพชรบูรณ์เป็นลูกเมียหลวงเสียแล้ว ส่วน
 จังหวัดอื่น ๆ เป็นลูกเมียน้อย พฤติการณ์เหล่านี้เห็นอยู่

อย่างชัดแจ้งแล้วว่า ไม่สมควรจะเป็นนครบาล

“เหตุผลที่รัฐบาลแข็งแรงก็ไม่ค่อยจะเต็มปากนัก คือ เหตุผลที่ท่านผู้แทนพระนครศรีอยุธยาได้กล่าวว่า เหตุผลในการจัดตั้งนครบาลกรุงเทพฯ ในวันนี้ท่านว่า ในการย้ายไปก็ต้องมีผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นชั้นอธิบดีเป็นข้าหลวง นครบาลอยู่เป็นที่นอกอกสนใจแก่ราษฎร แต่ว่าในบัดนี้ในการจัดตั้งนครบาลเพชรบูรณ์ขึ้น ก็เป็นไปในทำนองว่าการที่มีคนอพยพไปอยู่มาก ๆ ก็ควรจะจัดตั้งเป็นนครบาลขึ้น แต่ทว่า ถ้าท่านจะตั้งเป็นเมืองหลวงแล้ว คณะรัฐมนตรีก็ต้องไป กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ก็ต้องไป หรือจะถือว่าถ้าแม้ว่ารัฐบาลไปอยู่ที่นั่นเป็นจังหวัดไม่เหมาะ ถ้าเป็นนครจึงจะเหมาะสมที่ท่านรัฐมนตรีและท่านอธิบดีจะไปอยู่เช่นนั้นหรือ จึงขอรับรองท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ได้เห็นอกราชฎราชวงษ์ทั่วภาคไกล ๆ ภาคเหนือภาคอีสานที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการก่อสร้างเพชรบูรณ์ แทบเล็ดตากระเด็นบางจังหวัดที่ไปมาแล้ว อำเภอบุณฑลพิไชย จังหวัดศรีสะเกษก็ถูกเกณฑ์ไปแล้วแปดร้อยคน ตายไปแล้วเก้าสิบกว่าคน ทั้งนตายด้วยมาลาเรียเป็นส่วนมาก นอก

จากนั้นยังมีเจ็บป่วยอยู่อีกมาก ไม่ต่ำกว่า ๕๐ เปอร์เซนต์ และท่านคิดดีหรือว่าจังหวัดอื่น ๆ ที่ถูกเกณฑ์ไปในดินแดน ทุรกันดาร์เช่นนี้ อย่างจังหวัดอุบลราชธานีเกณฑ์ไปแล้ว หกพันกว่าคน และบุคคลเหล่านี้คิดจำนวนตายร้อยละสิบก็ หกร้อยคน และจะต้องป่วยเป็นมาลาเรียหรือรังอีกห้าสิบ เปอร์เซนต์ และคนไปในที่นี้ต้องเป็นมาลาเรียทุกคน กำลัง ของชาติในภาวะเช่นนี้จะเป็นอย่างไร และเดี๋ยวนี้กำลังเป็น ฤดูทำนาแล้ว ความเป็นแนวหลังจะเป็นอย่างไร ขอได้โปรด คิดดู ขอได้โปรดพิจารณาตามประชาชนที่ถูกเกณฑ์ไป สิบ จังหวัดจำนวนไม่ต่ำกว่าแสนคน จำนวนคนตายร้อยละสิบก็ ไม่ต่ำกว่าหมื่นคน และจำนวนที่ป่วยเรื้อรังก็อีกมาก จึง ขอความเห็นใจจากท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ไม่ได้มีเจตนา จะคิดคัดค้านรัฐบาลอย่างจริงจัง แต่เป็นการขอร้องให้ท่าน ใช้ความเมตตา กรุณา มุทิตา แต่อย่าใช้อุเบกขาเพื่อให้ ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน เหล่านี้ได้ปลอดภัยจากทุกภัย ไข้เจ็บ จึงจะต้องด้วยคำของผู้นำที่ให้อยู่ดีกินดี ถ้าให้ ราษฎรไปป่วยตายเช่นนี้ ราษฎรจะอยู่ดีกินดีอย่างไรได้ เพราะฉะนั้นขอร้องด้วยความเห็นอกเห็นใจว่า โดยอย่ารับ

หลักการร่างพระราชบัญญัติเลย”

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นั้น นอกจากดำเนิน
กลุ่บายโจมตีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ไปตามแผน
การณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ แล้ว ยังจะได้ช่วยชาว
อีสานอีกโสดหนึ่งด้วย เพราะบรรดาผู้ที่ถูกเกณฑ์ไปสร้าง
นครบาลเพชรบูรณ์นั้น ล้วนแต่เป็นชาวอีสานเสียครึ่ง
หนึ่ง โดยเฉพาะจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นจังหวัด
ที่นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นผู้แทนอยู่นั้นมีผู้ถูกเกณฑ์
ไปใช้แรงงานถึง ๖,๐๐๐ กว่าคน ซึ่งเป็นจำนวนเลขที่น่า
ตกใจ ดังนั้นนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ จึงได้ตั้งคัดค้าน
อย่างชนิดเอาหัวชนฝา ทั้งอ้อนวอนเพื่อนสมาชิกมิให้เห็น
ด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

ในคราวเดียวกันนี้ รัฐบาลยังได้เสนอพระราช
บัญญัติอีกฉบับหนึ่งคือพระราชบัญญัติอนุมัติ พระราช
กำหนดสร้างพุทธมณฑล

ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ นายเตียง ศิริขันธ์ แม่
ทัพขบวนการเสรีไทยฝ่ายอีสาน ศาสนิกษย์คนสำคัญของ
นายปรีดี พนมยงค์ ได้โจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรงว่า

“ปัญหาที่ควรจะได้พิจารณาข้อแรกนั้น ก็คือในระหว่างการรักษาสงครามให้ดี กับการสร้างเพิ่มเติมขึ้นใหม่นั้น ควรจะเลือกเอาข้อใด ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชอำนาจสร้างพุทธมณฑลนั้น สนับสนุนหลักการที่ว่าควรสร้างขึ้นใหม่ ฉะนั้นจึงอยากจะขอให้รัฐบาลชี้แจงด้วยว่า วัดที่มีอยู่ในประเทศไทยทั้งหมดในเวลานี้มีอยู่เท่าใด ขณะนี้กำลังสร้างอยู่เท่าใด สำหรับจังหวัดสกลนครนั้น เฉพาะในตัวเมืองมีวัดอยู่สิบสามวัด สร้างแล้วสิบวัด ยังเหลืออยู่อีกสามวัด บางวัดมีพระอยู่องค์เดียว ซึ่งเข้าใจว่ายังมีวัดอยู่อีกหลายวัดที่มีสภาพเช่นเดียวกันนี้ และถ้าจะตั้งปัญหาว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ก็ต้องว่ารัฐบาลไม่ได้เอาใจใส่จริงจังในการที่จะบูรณะของเก่าให้ดีขึ้น หลังการรื้อไม่มีตะปูตอกพระหลายองค์บ่นว่าไม่มีทายกทายิกา ทำทานในเรื่องเครื่องนุ่งห่ม เพราะฉะนั้น จึงอยากให้ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในเรื่องนี้ชี้แจงด้วยว่า จะบูรณะของเก่าที่มีอยู่แล้วให้เต็มที่แทนที่จะสร้างของใหม่ได้หรือไม่

“คำว่าวิสังคามสีมา แปลว่าที่นอกบ้าน แต่ไม่ห่างไกลจากบ้าน อารามก็ต้องไม่ห่างไกลจากบ้าน แต่อยู่นอกบ้าน แต่นี้รัฐบาลกลับจะไปสร้างวัดในป่าคือในที่ไม่มีใครอยากไป อธิปไตยกรรมประชาสงเคราะห์ซึ่งนั่งอยู่ในสถานก็คงจะยืนยันได้ว่าผู้ที่ไปอยู่เขาขุนโกลนนั้น เดียวแหละเหลือก็คน แม้ราษฎรสามัญซึ่งถูกชักชวนโดยรัฐบาลออกทุนออกรอนให้ก็ยังปฏิเสธไม่ไป หนีกันหมดแล้ว พระสัก็องค์ท่านจะไป อาจมีบ้างที่ท่านมุ่งจะบำเพ็ญศาสนากิจทางวิปัสสนาก็น้อยมาก เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐสภาก็วิตกเพราะตามแผนที่เท่าที่รัฐบาลนำมาแสดง ก็มีอะไรชอบกลอยู่ คือแรกจะสร้างนิคมก็ร้างไป จึงเกรงว่าวาติกันเมืองไทยก็จะร้างไปด้วย

“ส่วนในปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินนั้น ก็เป็นเรื่องที่น่าจะวิตกอยู่มาก ตามคำชี้แจงของรัฐมนตรียกระทรวงศึกษาธิการบอกว่า จะได้เงินมาจาก สามราย การด้วยกันคือ ประการที่หนึ่ง เงินเรียไรจากราษฎร คือทำบุญ ประการที่สอง เงินอุดหนุนได้มาจากศาสนสมบัติซึ่งสมาชิกในสถานสงเคราะห์บติแล้วว่า ปัญหาเรื่องการเรียไรทำบุญในสถานะการณเช่นนี้ น่าจะได้รับไม่

เพียงพอกับความต้องการ ถึงแม้โครงการ^๕นี้จะเป็น
โครงการที่ใช้เวลานานก็ตาม ส่วนในเรื่องเงินศาสน-
สมบัตินั้น แม้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ว่า จะต้อง
ได้รับอนุมัติจากคณะสังฆมนตรี แต่วิธีการทั้งหมด^๕นี้
ก็เป็นเพียงตัวอักษรในกระดาษ ฉะนั้น จึงเกรงว่าเมื่อ
หลุดมือจากพระไปแล้วจะไปอ้อยอุนแจกเสีย อย่างเช่นข้อ
จากต้นพันธุ์ ๓๒๐ บาทเป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่
เหลือความสามารถจะทน^๖ได้ เพราะฉะนั้นจึงขอตั้งเป็น
ข้อสังเกตเอาไว้ และขอให้รัฐบาลได้^๕ชี้แจงถึงรายละเอียด
เกี่ยวโครงการสร้างพุทธบรมฉัตร^๕นี้ด้วยว่า มีกำหนด
ระยะเวลาสักกี่ปี และจะดำเนินอย่างไรบ้างในปีใด เพื่อที่
สมาชิกจะได้นำมาประกอบพิจารณาด้วย

ในเรื่องแบบ^๕นี้ คือการออกพระราชกำหนด^๕นี้
สถาน^๕ได้ยืดยันมานานแล้วไม่ถูกต้อง ท่านรัฐมนตรีศึกษา
ธิการก็เป็นสมาชิกสภา^๕ด้วย จึงควรช่วยกันรักษาแบบของ
สมาชิก และเคารพต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีก
ด้วย แบบที่ผิดได้ประกาศเป็นพระราชกำหนดไปแล้ว เป็น
ตัวกฎหมายไปแล้ว การที่จะแก้ไขใหม่ จึงควรทำเป็น
กฎหมายคือเสนอพระราชบัญญัติ^๕เวนคืนสังหาริมทรัพย์เข้ามา

พร้อมกัน ให้สภานพิจารณา

เมื่อต่างได้อภิปรายกันมาพอสมควรแก่เวลาที่จะลง
มติ นั้น ร้อยโทประจวบ มหาฉัตร ผู้แทนจังหวัดอุบล
ราชธานี ได้เสนอญัตติให้ลงมติลับ โดยมีผู้รับรอง ๒๑
คน ถูกต้องตามข้อบังคับของสภา

ปรากฏว่าเมื่อนับคะแนน จากเบ็ที่สมาชิกลงและ
กรรมการนับคะแนนแล้ว ปรากฏผลออกมา คือรับหลัก-
การ ๔๑ เสียง ไม่รับหลักการ ๔๓ เสียง เรียกกันว่า
รัฐบาลแพ้ชนิตเสี้ยนยาแดง และเป็นการพ่ายแพ้ครั้งแรกใน
ชีวิตการเมืองของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม

เมื่อความพ่ายแพ้ของ จอมพลแปลก พิบูล-
สงคราม ชัยชนะก็ต้องเป็นของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ ผู้ชักใยอยู่เบื้องหลังการสังหาร
อำนาจของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม

และบัดนั้นการก็เห็นได้ชัดว่า ครึ่งหนึ่งในสภา
ผู้แทนราษฎรซึ่งเคยมีอำนาจของ จอมพลแปลก พิบูล-
สงคราม ครอบคลุมอยู่อย่างเหนียวแน่น และเด็ดขาด
พลันก็เปลี่ยนมาอยู่ในอำนาจของนายปรีดี พนมยงค์

นายปรีดี พนมยงค์ นั้นไม่เหมือนจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ตรงที่นายปรีดี พนมยงค์ นั้นเป็นพลเรือน เป็นนักการเมือง นักเศรษฐกิจ การจะทำอะไรนั้นมอง การณ์ไกลค่อยทำค่อยไป แม้การจะริตรอนอำนาจของ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นั้น นายปรีดี พนมยงค์ ก็ มิได้หักเอาไหมเอา อีกอย่างหนึ่งนายปรีดีนั้นรู้ตัวเอง ว่าเป็นคนที่พึ่งอำนาจจากทหารไม่ได้ เพราะตัวไม่ใช่ ทหาร ช้าครั้งหนึ่งตัวเองยังกระทำการเป็นศัตรูกับทหาร คือการเสนอเค้าโครงการณ์เศรษฐกิจ ซึ่งทหารส่วนใหญ่ ไม่ชอบ - ดังนั้นจึงมีทางเดียวคือ พยายามทำรัฐสภา ให้เป็นประชาธิปไตย แล้วตัวเองริตรอนอำนาจนั้น จากจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ทีละน้อย วันละนิดแล้ว การก็ปรากฏออกมาอย่างสมใจ เมื่อผู้แทนราษฎรซึ่งเป็น ลูกศิษย์และพวกที่จงรักภักดี ซึ่งตนเองได้วางแผนโยงโยยอยู่ เบื้องหลังนั้นทำการได้สำเร็จ

ส่วนจอมพลแปลก พิบูลสงคราม นั้นเป็นทหาร อาชีพ ซึ่งว่ากันว่า จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นั้นเป็น คนใจร้อน ต้องการจะเอาอะไรแล้วต้องเอาให้ได้ อยาก จะทำอะไรใครมาขัดขวางแล้วก็ต้องทำหั่นกัน ช้าร้ายมา

โดนเอาหลวงวิจิตรวาทการ เป็นกุนช้อใหญ่เข้าแล้ว
 จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็เลยไปกันใหญ่ ถึงกับตั้ง
 ตัวเป็นนักเผด็จการตามพันธมิตร คือโตใจ นายกรัฐมนตรี
 ญี่ปุ่น ไม่ว่าจะมองไปในกระทรวง บ้านช่องไหนก็จะเห็น
 แต่ภาพของ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม แขนงกันให้
 เกว่ไปหมด นอกจากจะเห็นภาพของ จอมพลแปลก
 พิบูลสงคราม ให้เกว่ไปแล้ว ก็ยังมีคำขวัญที่บอกลักษณะ
 ของความเป็นนักเผด็จการอย่างชัดเจน คือ “เชื่อผู้นำชาติ
 พันภัย” และ “ท่านผู้นำไปทางไหน เราจะตามไปทางนั้น”

เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็น ความเป็นคนใจร้อน
 เอาอะไร ทำอะไรต้องทำให้ได้ของจอมพลแปลก พิบูล-
 สงครามนั้น ก็คือ พระราชกำหนดนครบาลเพชรบูรณ์นั่นเอง
 จอมพลแปลกรวบรัดตัดความออกพระราชกำหนดเสียใน
 ระหว่างที่กำลังปิดสมัยประชุมสภา ลงมือเกณฑ์แรง
 ราษฎรไปเป็นหมื่น โดยเฉพาะราษฎรจากภาคอีสานนั้น
 ถูกเกณฑ์เอา ไปตายเสียมากต่อมาก เพราะเชื่อแน่ว่า
 อำนาจของตนนั้นยังมีอยู่อย่างเหนียวแน่น ในรัฐสภา
 เมื่อเปิดสมัยประชุมแล้ว นำเอาพระราชบัญญัติเสนอ

เข้าสภา สมาชิกสภาก็คงจะให้ความสนับสนุน แม้ว่า
 จะมีการคัดค้านกันบ้างก็เป็นธรรมดา ข้าตัวเองก็เคย
 แสดงฝีมือจับนักการเมืองไปยิงเป้าเสีย ๑๘ คน และ
 จำคุกปล่อยเกาะเสียอีกหลายสิบคน มีหรือพวกนักการเมือง
 ในสภาจะไม่เกรงขามมี การสร้างนครบาลเพชรบูรณ์ก็คง
 สำเร็จไปตามใจนึก หานึกเฉลียวใจไม่เลยที่ว่าอำนาจนั้น
 เหมือนน้ำขึ้นและน้ำลง และอำนาจของตัวนั้นเปรียบเหมือน
 น้ำขึ้นมานานแล้ว ข้ายังจะพาราษฎรไปตายเสียหนักต่อหนัก
 ถ้วยแล้ว คนที่เคยจงรักภักดีก็ชักจะคลายความสนับสนุนลง
 ประกอบกับ เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ สถาปนาตัวเองขึ้น
 มาเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทย เตรียมการทำลายกองทัพ
 ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นพันธมิตรของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม
 แต่การที่จะทำลายญี่ปุ่นนั้น ขึ้นแรกจะต้องทำลายจอมพล
 แปลก พิบูลสงคราม เสียก่อน ดังนั้นแผนการณ์ของนายปรีดี
 พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้าขบวนการ
 เสรีไทยก็สำเร็จลงอย่างที่ไม่ใครก็ไม่คาดคิด

เพราะแทนที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เมื่อ
 แพ้ญาติแล้ว แทนที่จะกระทำการเผด็จการคือยุบสภา

เสีย กลับแสดงสปิริตออกมาด้วยการนำคณะรัฐบาลลา
ออก ว่ากันว่า การลาออกของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม
ในครั้งนั้นเป็นแผนศึกของ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
เอง โดยเชื่อแน่ว่า ในช่วงเวลาเช่นนั้นคงจะไม่มีใครเข้า
รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีดีกว่าตนเป็นแน่ เรียกกันว่า
เชื่อตัวเองว่านั้นเถอะ “ไม่มีใครหรอกว่าที่แน่กว่าข้าใน
แผ่นดิน” เมื่อนำคณะรัฐบาลออกแล้ว รัฐสภา ก็คง
จะแต่งตั้งตัวเองเข้ามาเป็นคณะรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง ทั้ง
ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในขณะนั้นคือ พระ
วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยามาย ก็ฝากไฟเข้า
ข้างด้วยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จะเป็นเพราะด้วย
เกรงบารมีกันหรือ เพราะ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
มีความสนิทชิดเชื้ออยู่กับหม่อมกอบแก้ว อาภากร ชายา
ของพระองค์เจ้าอาทิตย์ก็ไม่ทราบชัด ประกอบกับจอมพล
แปลก พิบูลสงคราม นั้น นอกจากจะดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีแล้ว ยังดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหาร
สูงสุด ควบคุมกองทัพทั้งสามคือ บก เรือ อากาศ ทั้ง
ยังมีนายพลตำรวจเอก หลวงอดุลยเดชจรัส ซึ่งเคยสำเร็จ
อภินิหาร กอดคอกันหาเฮ้หานักการเมืองฝ่ายตรงข้ามมา

แล้ว ๑๘ ศพ ไหนเลยเมื่อกราบถวายบังคมลาแล้ว มีหรือ
 ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะไม่ทรงยับยั้งโปลา

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็ลองเล่นกลด้วยการ
 ยื่นโปลา ออกแก่ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ก็เป็น
 จริงอย่างที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม คิดเอาไว้ไม่ผิด
 คือพระองค์เจ้าอาทิตย์ไม่ทรงรับโปลาออกของ จอมพลแปลก
 พิบูลสงคราม นอกจากไม่ทรงรับโปลาแล้ว ยังแสดงความ
 ตระหนักตกใจต่อการพ่ายแพ้ของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม
 ในสองญัตติดังกล่าวแล้วว่า จะช่วยครามเดชของจอมพล
 แปลก พิบูลสงคราม หรือว่าเพราะมีชายาที่เป็นที่สนิทชิด
 ใกล้กับจอมพลแปลก พิบูลสงคราม อย่างใดอย่างหนึ่ง

ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็เรียกเอาตัว
 นายควง อภัยวงศ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรองประธานสภา
 ผู้แทนฯ เข้ามาพบ เพื่อขอคำปรึกษาแนะนำจาก นายควง
 อภัยวงศ์ นายควง อภัยวงศ์ จะถวายคำแนะนำอย่างไร
 บ้างนั้น เป็นที่รู้กันแต่เพียงพระองค์เจ้าอาทิตย์กับนายควง

อภัยวงศ์ แต่มีอยู่ตอนหนึ่งที่นายควง ถวายคำแนะนำแก่
 พระองค์เจ้าอาทิตย์ ก็คือ การไม่ยอมรับใบลาออกของ
 จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นั้น เป็นอันตราแยกประเทศ
 ในยามคับขันเป็นอย่างยิ่ง จึงควรจะได้รับใบลาออกของ
 จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เสีย แล้วรับแต่งตั้งรัฐบาล
 ใหม่ เพราะขณะนั้นสถานการณ์สงครามก็ดูจะเข้าขั้นตาได้
 ตาเสียกันอยู่แล้ว นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นคือฮิเดกิ โตโจ
 ก็ลาออกไปแล้ว เมื่อจอมพลแปลกจะลาออกก็ให้เขาลาออก
 ไป

แล้วในที่สุด ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทน
 พระองค์ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
 ก็ทรงรับใบลาออกของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม

ซึ่งเมื่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทรงรับใบ
 ลาออกแล้ว จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็ตลึงไปเหมือน
 กัน เพราะอะไร ๆ ที่ชายาของพระองค์รู้มาจากจอมพล
 แปลก พิบูลสงคราม นั้น พระองค์เจ้าอาทิตย์ก็รู้สน

ทั้งหมดนั้นจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จะหา
 รู้ไม่ว่า นั่นเป็นแผนการณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้

ซึ่งตนเองเหวี่ยงให้ขึ้นไปนั่งบัลลังก์สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม มั่นใจว่า นายปรีดี พนมยงค์ จะลงมาเล่นการเมืองก่อกวนหรือขัดแผนการณ์ผู้นำของตนไม่ได้

ทั้งจอมพลแปลก พิบูลสงคราม นั้นเหมือนไขในหิน กำเนาะนำอันใดที่จอมพลได้มาจากพวกขุนพลอยพยัคฆ์ นั้นล้วนแต่เป็นการนำจอมพลไปสู่อำนาจเผด็จการยิ่งขึ้นไปทุกที

จนแม้กระทั่ง ได้เกิดมีการเห็นแสงสุกสว่างออกมาจากร่างกายของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็มีเรื่องนี้นายปรีดี พนมยงค์ ได้เล่าเอาไว้ในหนังสือ (จงพิทักษ์เจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ ของวีรชน ๑๔ ตุลาคม ซึ่งจัดพิมพ์โดย นายสุพจน์ ตำนตระกูล) ว่า

“ครั้นอยู่ต่อมาไม่นาน ก็มีบุคคลที่มีทัศนะสืบเนื่องจากระบบทาส สนับสนุนให้หลวงพิบูลฯ ปกครองประเทศตามระบบเผด็จการนาซีและฟาสซิสต์ ซึ่งเป็นการปกครองราษฎรอย่างทาส คนสมัยนั้นได้กล่าวขวัญกันถึงว่า มีบางคนได้เข้าไปกราบไหว้ว่าได้แลเห็นแสงรัศมีอัน

เป็นอภินิหารออกจากกายของหลวงพิบูล ฯ คำเล่าลือนั้นอาจ
 ขยายมากเกินไป ความจริงมีเพียงว่า ในคำวันหนึ่งมีการ
 แสดงละครที่วังสวนกุหลาบในโอกาสวัน เกิดของหลวง พิบูล ฯ
 ข้าพเจ้ากับเพื่อนก่อการหลายคนได้รับเชิญ ไปในงานนั้นด้วย
 ซึ่งมีผู้ที่มีชีวิตอยู่ในขณะนั้นยังจำกันได้ว่าหลวงวิจิตรวาท -
 การ เป็นผู้นำละครมาแสดง และในบางฉากท่านผู้หนึ่งแสดง
 เองด้วย มีฉากหนึ่งแสดงถึงระบำฟุ้งไก่อ (หลวงพิบูลฯเกิดปี
 ระกา) ระบำฟุ้งนั้นแสดงว่า คนมีบุญได้มาจุติเกิดในปีระกา
 ซึ่งเป็นมิ่งขวัญของชาติไทย อีกฉากหนึ่งหลวงวิจิตรวาทการ
 แสดงเป็นชายชราวัยเปลี้ย เมื่อได้ออกมาเห็นหลวงพิบูลฯ
 ผู้มีบุญแล้วได้กราบอภิวาทวันทา ความมั่งอวยเปลี้ยของชาย
 ชรานั้นก็หมดสิ้นไป หลวงพิบูลฯได้หันหน้ามาทางข้าพเจ้า
 แสดงอาการขวยเขิน แล้วได้หันไปประณมมือรับไหว้หลวง
 วิจิตรวาทการ ฯลฯ”

เมื่อจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มาเสียชิงหมัด
 ของนายปรีดี พนมยงค์ เข้าเช่นนี้ การที่คาดไว้ไม่เป็น
 ทักคาด จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็ดูเหมือนจะรู้
 ชาติตาของตนเองว่า เมื่อเล่นกันด้วยมนต์แล้วไม่สำเร็จก็

เห็นที่จะต้องเล่นด้วยคาถา เพราะตนเองนั้นดังที่ได้กล่าว
 แล้วว่านอกจากจะเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ยังจะเป็นผู้บัญชา
 การทหารสูงสุด เมื่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทรงรับ
 ใบลาเช่นนั้นแล้ว ก็อาศัยความเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด
 เร่งรัดนำ แผนการนั้นเข้าไปอยู่ใน กายทหารที่จังหวัด ลพบุรี
 ซึ่งจอมพลเชื่อว่า ถ้าไม่ใช่เรือนเป็นก็ต้องเป็นเรือนตาย
 แต่คนอย่างจอมพลหรือจะปล่อยให้ที่นั่นเป็นเรือนตายสุดท้าย
 ของตัวเมื่อเข้าไปอยู่ในกองพันทหารที่จังหวัดลพบุรีแล้ว ก็
 เผามองดูความเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่ง กำลังเขม็งเกรียว
 กันไปทั้งเมืองว่า รูปการณ์นั้นจะลงเอยอย่างไร

ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระ
 องค์เจ้าอาทิตย์ ทิพยอาภา นั้น เมื่อทรงรับใบลาออกของ
 จอมพลแปลกพิบูลสงคราม แล้ว ก็มานั่งตัวสั่นนั่ง เพราะ
 กลัวจอมพลแปลก จะยกกองทัพจากลพบุรีมาเข้ายึดอำนาจ

แต่ทางสำนักรัฐสภานั้น โดยอาศัยแผนการอัน
 แฝบของนายปรีดี พนมยงค์ ต่างก็ลงมติเป็นเอกฉันท์
 แล้ว ให้นายทอง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ก็มองเห็นโดยนายปรีดี พนมยงค์ และสาวกคนสำคัญหลายคนว่า นายควง อภัยวงศ์ นั้นมีลักษณะพิเศษอะไรบางอย่างอยู่ในตัว คือสามารถใช้โวหารชักตาทัฟให้เรื่องหนักเป็นเบา ดังปรากฏในการดำรงตำแหน่งประธานสภามาแล้วหลายครั้ง

แม้กระนั้นพระองค์เจ้าอาทิตย์ก็ยังหาคลายความวิตกลงไม่ เพราะพระองค์เจ้าอาทิตย์ ได้ข่าวมาว่าจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จะเคลื่อนกองทัพที่ ๒ จากลพบุรีเข้ามายึดอำนาจ จึงเรียกเอานายควง อภัยวงศ์ เข้าไปพบซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทรงย้ำถามนายควง อภัยวงศ์ ว่า จะรับเป็นนายกรัฐมนตรีตามมติของสภาหรือไม่ ซึ่งนายควง อภัยวงศ์ ก็ทูลยืนยันไปว่า เมื่อเป็นมติอย่างเอกฉันท์ของสภา ก็มีความยินดีที่จะรับใช้บ้านเมือง เพราะในภาวะที่บ้านเมืองกำลังกับชน พ้นมิตรจะโปรดหรือไม่ รอด เพราะทางยุโรปนั้นเยอรมันก็กำลังอ่อนแรงลงทุกที ส่วนในเอเชียนั้นเล่า ญี่ปุ่นก็กำลังถอยจากที่โน้นบ้าง หนีนจากที่นี้บ้าง ทั้งนายกรัฐมนตรีอิตาเลกิ โตโจ ผู้นำเผด็จการที่ลากเอาญี่ปุ่นเข้าสงครามนั้นก็ลาออกไปเสียแล้ว น่ากลัวเห็นที่ญี่ปุ่นจะ

ถูกสัมพันธมิตรคืออังกฤษและอเมริกาตีตกทะเลแน่

ทั้งนายควง อภัยวงศ์ ก็มองเห็นแล้วว่า ถ้าหากว่าจีนให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นผู้นำประเทศอยู่เช่นนั้น ทางรอดของไทยนั้นไม่มีแน่ แผนการณ์ของนายควง อภัยวงศ์กับนายปรีดี พนมยงค์ ก็เกิดมาตรงกันตรงนคอ ทำลายอิทธิพลของจอมพลแปลก พิบูลสงครามลงให้สิ้นซากก่อนที่ประเทศไทยจะถูกลากเอาไปเป็นผู้แพ้สงครามด้วย

ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทรงถามนายควง อภัยวงศ์ว่า

“ถ้าจอมพลทำการปฏิวัติจะอย่างไร?”

นายควง อภัยวงศ์ทูลว่า

“ถ้าจอมพลปฏิวัติก็จำเป็นต้องอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องต่อสู้อย่างสุดกำลัง แต่เข้าใจว่าจอมพลจะไม่คิดทำเช่นนั้น เพราะสถานการณ์ทางการเมืองก็กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ จอมพลจะไม่คิดเห็นแก่ตัว คงจะเข้าใจบ้างว่าสถานการณ์เช่นนั้นไม่เหมาะที่จอมพลจะเป็นนายกต่อไป”

และว่าข่าวเรื่องจอมพลแปลก พิบูลสงครามจะ

ยกกองพันพายัพกับกองพลที่ ๒ มายึดอำนาจรัฐบาลนั้นน่าจะ
จะเป็นข่าวลือที่เหลวไหล

กระนั้นแล้วพระองค์เจ้าอาทิตย์ ก็ยังทรงทำนึ่ง
เฉยเสีย ไม่ยอมลงพระนามแต่งตั้งนายควง อภัยวงศ์เป็น
นายกรัฐมนตรี เมื่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ทรง
ลงพระนาม รัฐสภาทำอะไรไม่ได้ ก็เป็นอันว่าประเทศ
ไม่มีนายก ไม่มีคณะรัฐบาลที่จะบริหารประเทศเพราะ
ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ว่า การลงนามแต่งตั้ง
นายกรัฐมนตรี ระหว่างที่พระมหากษัตริย์มิได้อยู่ในพระ-
ราชอาณาจักรก็ดี หรือระหว่างยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ
ก็ดี ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นผู้ลงนาม
แต่งตั้ง

การวางเฉย ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เช่นนี้ แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า พระองค์เจ้าอาทิตย์นั้น
น่าจะได้รับความอิทธิพลมาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือไม่มาจาก
ความหวาดกลัวอิทธิพลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็
ต้องมาจากผู้ที่สนิทชิดเชื้อจอมพลแปลก มากกระซิบทูล
มิให้ลงพระนาม แต่การกระทำเช่นนั้น หาได้
เป็นอันตรายต่อกันใดคนหนึ่งไม่ หากแต่เป็นอันตราย

ต่อประเทศชาติ ในขณะที่บ้านเมืองกำลังกับชนยิ่งพันธมิตรใกล้แพ้สงครามเข้าไปมากเท่าใด ความวิตกหวาดกลัวก็ยิ่งเพิ่มพูนในหมู่ของนักการเมืองมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เพราะต่างก็รู้ดีว่า ถึงแม้จะมีการเซ็นสัญญาเป็นพันธมิตรร่วมรบร่วมรุกรานก็จริง แต่ญี่ปุ่นนั้นมิได้ไว้ใจไทยเลย เมื่อใดที่สัมพันธมิตรยกพลขึ้นขับไล่ญี่ปุ่นเมื่อใด เมื่อนั้นญี่ปุ่นหรือจะเก็บเมืองไทยเอาไว้ทำยา น้ำที่จะทำลายกันอย่างชนิดยับเยิน

การเป็นเช่นนั้น ข้างฝ่ายขบวนการเสรีไทยของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็เข้มแข็งเกลี้ยกล่อมกำลังเตรียมรับมือญี่ปุ่นอย่างเต็มที่

ยิ่งประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มาทำเฉยเมยไม่ยอมลงพระนามแต่งตั้ง นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีตามมติของสภาผู้แทนราษฎรเช่นนั้น ต่างคนต่างก็เต็มไปด้วยความทุกข์ร้อน เพราะประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทำโง่เลมากเข้าเพียงใด ก็ยิ่งทำให้ญี่ปุ่นหวาดระแวงมากขึ้นเท่านั้น

แล้วการฉก่ก็เกิดขึ้นโดยมิได้คาดฝันนั่นคือ แทนที่ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จะทรงลงพระ

นามแต่งตั้ง นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี
พระองค์กลับทรงเลือกเอาการลาออกจากประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เสีย

ดังนั้น เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗
รัฐสภาจึงเรียกประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อ
พิจารณาว่า ควรจะให้ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระ
องค์คือ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
ลาออกหรือไม่ หากถ้อยคำจะแต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์เพิ่มเติมหรือไม่ หรือว่าจะให้มี
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แต่เพียงคนเดียว

รัฐสภานั้นนั้นเครียดไปด้วยการอภิปราย เพราะ
ถึงแม้อย่างไร สมาชิกสภาผู้แทน ฯ ที่เป็นพวกของจอม
พลแปลก พิบูลสงครามก็ยังพอมีเหลืออยู่บ้าง ฝ่ายที่ยัง
คงสนับสนุนจอมพลแปลก พิบูลสงครามนั้นพยายามต่อสู้
อย่างเต็มที่ที่จะระงับไปลาออกของประธานผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ ส่วนผู้ที่แปรพักตร์มาเอาใจด้วยแผนการ
ของนายปรีดี พนมยงค์นั้นเห็นควรให้พระองค์เจ้าอาทิตย์
ทิพอาภาลาออกได้

ในที่สุดเมื่อถึงคราวลงมติ ก็ปรากฏว่าที่เห็น

ขอเสนอให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ ทิพยอาภาลาออกจาก
 ประธานคณะรัฐสำเร็จราชการแทนพระองค์ ขณะไป ๖๒
 ต่อ ๒ ขณะเดียวกันก็ลงมติให้ผู้มีสำเร็จราชการแทนพระ-
 องค์เพียงคนเดียว ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วในการบริหาร
 งานของคณะรัฐบาล

ผู้สำเร็จราชการผู้หนึ่งอยู่บนบัลลังก์คนเดียว ณ บัดนี้
 ก็คือ

นายปรีดี พนมยงค์

เจ้าของแผนควาจอมพลแปลก พิบูลสงคราม และ
 หัวหน้าขบวนการเสรีไทยกู้ชาติ

เป็นชัยชนะที่เกิดขึ้น เมื่อได้รับชัยชนะเช่นนี้แล้ว
 ขบวนการเสรีไทยก็ก้าวขาออกมาอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งจะทำ
 การต่อต้านกวางตลังกองทัพญี่ปุ่น ทันใดเมื่อได้รับคำสั่ง
 จากกองทัพสัมพันธมิตร คืออังกฤษและอเมริกา

ในค่ำของวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗
 นั้นเอง

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก็ได้อ่าน
 ประกาศแต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการ

แทนพระองค์แต่เพียงผู้เดียว

และวันรุ่งขึ้น นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ ก็ได้ลงนามแต่งตั้งนายทอง อภัยวงศ์ เป็น
นายกรัฐมนตรีทั้งปรากฏในคำประกาศ

“โดยเหตุที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นาย
รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีได้กราบถวายบังคมลาออกจาก
ตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา
๕๓

และโดยที่เห็นว่า พันตรีทอง อภัยวงศ์ เป็นผู้
ที่ควรไว้วางพระราชหฤทัยที่จะได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ผู้สำเร็จราชการ แทน พระองค์ ใน พระปรมาภิไธย
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอภัยอันาจตามมาตรา ๕๖ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงตั้งให้นายพันตรี
ทอง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดินตั้ง
แต่บัดนี้เป็นต้นไป”

แล้วนายทอง อภัยวงศ์ ก็ประกอบรัฐบาลขึ้น
ภายใต้คำแนะนำของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ดังต่อไปนี้

๑. พลเรือโทสนธิ์ กมลนาวิน เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงกลาโหม

๒. นายพันตรีควง อภัยวงศ์ เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงการคลัง

๓. นายเล้ง ศรีสมวงศ์ เป็นรัฐมนตรี

ช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

๔. นายศรีเสนา สมบัติศิริ เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๕. นายจิตร ศิริธรรมมาธิเบศ ฅ สงขลา เป็น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๖. พลเรือตรีผัน นาวาวิจิตร เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๗. หม่อมหลวงอุดม สนิทวงศ์ เป็นรัฐมนตรี

ช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๘. พลเรือโทสนธิ์ กมลนาวิน เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงเกษตรราชการ

๙. พันตรีควง อภัยวงศ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงคมนาคม

๑๐. นายสพรั่ง เทพหัสดิน ณ อยุธยา เป็น

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๑๑. นาวาเอกบุง ศุภผลาภัย เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๒. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงพาณิชย์

๑๓. นายจิตร ศิริธรรมมาธิเบศ ฅ สงขลา เป็น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๔. นายทวี บุญยเกษตร เป็นรัฐมนตรีช่วย

ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๕. นายเดือน บุนนาค เป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๖. นายศรีธรรมราช กาญจนโชติ เป็น

รัฐมนตรี

๑๗. พลตรีหิน อมรวิสัยสรเดช เป็น

รัฐมนตรี

๑๘. นาวาเอกทหาร ขำหิรัญ เป็นรัฐมนตรี

๑๙. นาวาเอกชลิต กุลกำมัธร์ เป็นรัฐมนตรี

๒๐. พลโทชิต มั่นศิลป์ สีนาคโยธารักษ์ เป็น

รัฐมนตรี

๒๑. นายโป-ระ สมหาหาร เป็นรัฐมนตรี

๒๒. พลเอกพจน์ พลโยธิน เป็นรัฐมนตรี

และครั้นเมื่อวันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช

๒๔๘๗ ก็ให้มีประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรีเพิ่มเติมอีก คือ

๑. นายโป-ระ สมหาหาร เป็นรัฐมนตรีช่วย

ว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒. นายประจวบ บุนนาค เป็นรัฐมนตรี

๓. นายพันเอกเรือง เรืองวีรยุทธ เป็นรัฐมนตรี

๔. พลอากาศตรีคามย์ เทวฤทธิพันธุ์กัตตานนท์
เป็นรัฐมนตรี

๕. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นรัฐมนตรี

โดยเฉพาะการเข้ามาเป็นรัฐมนตรีของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นั้นได้รับอิทธิพลจาก นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นั้นเป็นสาวกคนสำคัญของ นายปรีดี พนมยงค์ ทั้งยังเป็นผู้ที่คัดค้านพระราชบัญญัติทั้งสองของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม คือพุทธมณฑล และนครบาลเพชรบูรณ์ จนถึงทำให้จอมพลแปลก พิบูลสงครามพ่ายมติในรัฐสภาจนต้องลา

ออกไป ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่า นายปรีดี พนมยงค์ได้ใช้อิทธิพลของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ขอบำเหน็จให้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

และการนำเอาพลเอก พจน์ พหลโยธิน นั้นก็เข้าใจกันว่า เป็นคำแนะนำของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้นำเอาเข้ามาเป็นรัฐมนตรีทั้ง ๆ ที่ระหว่างนั้นเจ้าคุณพหลฯ ก็กำลังเป็นอัมพาตเดินเหินไปไหนมาไหนไม่ได้ การที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ แนะนำให้เอาเจ้าคุณพหลฯ เข้ามาเป็นรัฐมนตรี ก็เพื่อบล็อกการยึดอำนาจของจอมพลแปลก พิบูลสงครามนั่นเอง เพราะเป็นที่รู้กันว่าคนในแผ่นดิน นั้นมีเพียงเจ้าคุณพหลฯ คนเดียวเท่านั้นที่จอมพลแปลก พิบูลสงครามเกรงใจ

ดังนั้นแผนการณ์ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็เปิดจากดำเนินต่อไป ท่ามกลางเสียงร้องท้าวของทหารญี่ปุ่น กำลังกระหนาบอยู่บนแผ่นดินไทย ภายใต้การเผ่าจับตาของ ขบวนการเสรีไทย ซึ่งมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า.

ชัยชนะของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นาย
ปรีดี พนมยงค์ ไม่เพียงแต่เป็นการทำลายล้างอำนาจ
อิทธิพลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เพื่อให้ประเทศ
ไทยพ้นจากภาวะความเป็นผู้แพ้ในสงครามเท่านั้น หาก
ยังเป็นการทำลายล้างอำนาจเผด็จการทางทหาร ซึ่งได้พัก
ตัวขึ้นหลังจากที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ขึ้นเถลิง
อำนาจเมื่อปี ๘๐ มาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๗

ทั้งยังเป็นการตั้งเอาจริงเอาจังการปกครอง แบบ
ประชาธิปไตยกลับคืนมาสู่คณะผู้ก่อการ ๒๕ ถึงกับแถลง
การณ์ของนายควง อภัยวงศ์ว่า

“รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาล ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในระบอบประชาธิปไตย และจะดำเนินงานตามหลัก ๖
ประการของคณะราษฎร ซึ่งได้ประกาศไว้แล้วเมื่อสถาปนา
การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ”

ขณะเดียวกันการวางตัวอย่างได้จังหวะ ทำให้
ทุกคนพากันลืมเค้าโครงการ์เศรษฐกิจ ของนายปรีดี
พนมยงค์ โดยสิ้นเชิง ลืมความหลังครั้งหนึ่งว่า นาย
ปรีดี พนมยงค์ นี่เองที่ถูกประนามว่าเป็นคอมมิวนิสต์
เป็นเจ้าของเค้าโครงการ์เศรษฐกิจซึ่งจะยังความพินาศฉิบ
หายให้แก่พวกศักดินา

ทั้งศัตรูและมิตร ต่างพากันมาจรรักภักดีต่อนาย
ปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ ซึ่งถ้าจะพูด
ถึงความเป็นใหญ่แล้ว ก็ใครเล่าจะเป็นใหญ่กว่านายปรีดี
พนมยงค์ ในช่วงเวลาที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังไม่ทรง
บรรลุนิติภาวะ และกำลังทรงประทับอยู่นอกประเทศ

และเมื่อได้ชัยชนะแล้วนายปรีดี พนมยงค์ มิได้
นำเอาเรื่องเค้าโครงการ์เศรษฐกิจ หรือเรื่องลัทธิมา
พูดอีกเลย มุ่งหน้าแต่จะสร้างระบอบประชาธิปไตยให้
เบ่งบานขึ้นยังเป็นการทำให้ศัตรูตายใจว่า การกล่าวหา
ว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นคอมมิวนิสต์นั้นล้วนแต่เป็น
เท็จทั้งสน

เมื่อได้ชัยชนะด้วยการทำลายอำนาจของจอมพล
 แปลก พิบูลสงครามแล้ว นายปรีดี พนมยงค์ ก็ทำวางตัว
 เฉยเสีย ไม่ยื่นมือเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองในที่แจ้ง
 ให้เป็นที่ระคายเคืองแก่พวกทหาร และพวกศักดินาซึ่ง
 ไม่ค่อยชอบหน้านายปรีดี พนมยงค์เท่าไรนัก เพราะ
 ทหารนั้นก็เป็นพวกที่นิยมเผด็จการของ จอมพลแปลก
 พิบูลสงคราม เพราะอำนาจเผด็จการนั้นช่วยให้ทหารมี
 อำนาจวาสนา เช่นเดียวกับพวกศักดินาซึ่งมีความนิยมเผด็จ
 การเพื่อครอบครอง เพราะผู้เผด็จการเพื่อครอบครองและ
 พวกพ้องนั้น ไม่ก่อกวนผลประโยชน์ของพวกศักดินา นอก
 จากจะไม่ก่อกวนแล้ว ยังจะเยรยอสรรเสริญยกเอา
 ไว้มงหน้า อ้างแก่ประชาชนว่าเป็นผู้บูชาศาการพ่อ
 พระราชบัลลังก์ ซึ่งจะยังผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อ
 ถือ แต่ผลที่ได้รับอย่างแท้จริงนั้นก็คือ ประชาชนต่าง
 พากันได้รับความเดือดร้อนในทางเสรีภาพ และเศรษฐกิจ
 เพราะพวกเผด็จการได้กอบโกยโดยมิได้คำนึงถึงความทุกข์
 ยากของประชาชน ไปให้แก่ครอบครอง และพวกพ้อง
 ขณะเดียวกัน พวกศักดินา กลับมิได้ถูกริรอนเสรีภาพและ
 เศรษฐกิจด้วย กลับจะมีความสุขความสบายอยู่เหนือความ

ทุกข์ของประชาชน

ดังกล่าวนมาแล้วจะทำให้มองเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์นั้นเป็นคนฉลาดสุขุมในข้อที่ทำการใดมิได้หักโหมเอาแก่ใจของตนเอง แผนการณ์ใดที่คิดขึ้นนั้นก็ทำไปด้วยความเยือกเย็น หรือนายปรีดี พนมยงค์ อาจจะคิดว่าตนเองนั้น ไม่มีอำนาจในทางทหารอยู่กระมัง จึงไม่ทำการใดแบบกระตือรือร้น ให้กระทบน้ำใจของทหารซึ่งมีอำนาจหลงเหลืออยู่ในการปกครอง และเป็นพวกที่นิยมจอมพลแปลก พิบูลสงครามอยู่มิใช่น้อย แม้ว่าในช่วงเวลานั้นอำนาจของนายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยจะมีอยู่เกือบเต็มรัฐสภาก็ตาม แต่นายปรีดี พนมยงค์ก็ต้องตระหนักดีว่า ระหว่างอำนาจในรัฐสภากับอำนาจของบั้นนั้น อำนาจของบั้นย่อมเหนือกว่า ในระหว่างที่เหตุการณ์ของบ้านเมือง กำลังตกอยู่ในภาวะคับขัน และจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ผู้นั้นเผด็จการก็เพิ่งจะพ่ายแพ้ไปหมดๆ ขึ้นทำประเจิดปะเจ้อไป ดีไม่ดี จอมพลแปลก พิบูลสงครามอาจจะยกทัพมายึดอำนาจเข้าจริง ๆ เพราะตัวเองเมื่อขึ้นนั่งบัลลังก์ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นก็เพราะ

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม จับขึ้นมานั่งเพื่อให้พ้นจาก
อำนาจทางการเมือง

ขณะที่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ และเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยนั้น นอก
จากนายปรีดี พนมยงค์ จะต้องต่อสู้เพื่อให้อำนาจเผด็จ
การของจอมพลแปลก พิบูลสงครามแล้ว นายปรี พนมยงค์
ยังได้ยื่นมือเข้าช่วยสนับสนุนการกู้ชาติ ของบรรดาชาติ
ต่าง ๆ ที่อยู่ในอินโดจีนทั้งหมด เพื่อให้พ้นจากอำนาจ
การกดขี่ของฝรั่งเศส เป็นต้นว่าขบวนการกู้ชาติของ
ไซบีเรีย, การปลดแอกเขมรของเจ้าสีหนุ, และขบวนการ
ปลดแอกของเจ้าสุภานุวงศ์ ซึ่งงานทั้งหมดนี้ นาย
ปรีดี พนมยงค์ ได้มอบให้แก่นายเตียง ศิริขันธ์ (ส.ส.
สกลนคร) นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (ส.ส. อุบลราช-
ธานี) นายถวิล อุดล (ส.ส. ร้อยเอ็ด) นายฟอง สิทธิธรรม
(ส.ส. อุบลราชธานี) นายจำลอง ดาวเรือง (ส.ส. มหา-
สารคาม) เป็นหัวหน้าหน่วยติดต่อประสานงาน

การช่วยเหลือประเทศในการยึดครอง หรืออาณา
นิคมของฝรั่งเศสเหล่านั้น นายปรีดี พนมยงค์ ได้

กระทำลงไปด้วยความเห็นอกเห็นใจ ทั้งยังได้ส่งอาวุธของเสรีไทยที่ได้รับจากประเทศสัมพันธมิตรคือ อังกฤษและอเมริกาไปให้แก่ขบวนการกู้ชาติของโซจินต์ โดยผ่านไประหว่างหัวหน้าหน่วยเสรีไทย ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ดังนั้นความใกล้ชิดระหว่างหัวหน้าขบวนการกู้ชาติเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเวียดนาม เขมรหรือลาวล้วนแต่มีความสนิทสนมซิดชอบ กับบรรดาหัวหน้าหน่วยเสรีไทย และนั่นเองเป็นเหตุให้หัวหน้าหรือหน่วยขบวนการกู้ชาติ ของประเทศอาณานิคมของฝรั่งเศสในอินโดจีนได้เข้ามาตั้งสำนักงานอยู่ในตามต่างจังหวัดต่าง ๆ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับญวน เขมร และลาว •

พฤติกรรมของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงกลายเป็นผู้นำ แห่งแผนการฉกฉวยมหาชนรัฐ ดังปรากฏในการการสอบสวนพยานของศาลกลางเมือง และทำให้การของพยานบางปากต่อศาลเมื่อคดีสวรรคต ร. ๘ ได้ถูกนำขึ้นฟ้องร้องต่อศาล ในเวลาต่อมา (ดังจะได้กล่าวต่อไป เมื่อเรื่องได้ดำเนินไปถึงบทนั้น)

จอมพลแปลก พิบูลสงครามนั้น เมื่อได้ลาออกจาก
นายกรัฐมนตรีไปโดยเพทุบายแล้ว แผนการณ์นั้นกลับพลิก
หน้ามือเป็นหลังมือ ก็เลยเตลิดเข้าไปพำนักอยู่ในกองพัน
ทหารที่ลพบุรีในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุด ประธานาย
ทัพนายกองก็พากันโอบเอาจอมพลเข้าไปในฐานะผู้บังคับ
บัญชาสูงสุด พร้อมทั้งจะทำทุกอย่างถ้าหากจอมพลแปลก
พิบูลสงครามสั่ง

ความหวาดกลัวในอำนาจของ จอมพลแปลก
พิบูลสงครามนั้นยังติดอยู่ในความทรงจำ ของนักการเมือง
บางคน และประชาชนซึ่งเคยถูกลูกหลงของอำนาจเผด็จ
การ ต่างก็พากันหวาดกลัวเมื่อได้ข่าวโจษกัันว่าจอมพล
กำลังเตรียมกำลังทหารที่ลพบุรีเพื่อยกลงมายึดอำนาจ
รัฐบาล

ยิ่งข่าวนั้นหนาหูมากขึ้นเท่าไร ความหวาดกลัว
ของนักการเมืองบางคนและประชาชนทั้งประเทศซึ่งได้เห็น
ฤทธิ์มาแล้วเมื่อครั้งต้องถูกเกณฑ์แรงงาน ไปสร้างนคร
เพชรบุรีก็ยิ่งหวาดกลัวมากขึ้น เพราะการใช้อำนาจเผด็จ
การนั้นย่อมจะกระทำได้อีก และในรัฐสภา การฆ่า
ใครโดยอำนาจของกฎอัยการศึกนั้นนั้นเป็นการกระทำได้ง่าย

ความหวาดกลัวนั้นยิ่งทำให้พากันเชื่อมั่นว่า การลาออก
จากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม
นั้น มิได้กระทำให้ไปโดยมรรยาททางการเมืองตามระบอบ
รัฐสภา หากแต่ทำไปโดยกลมารยาเชื่อว่าอย่างไรเสีย ผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์คือพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
คงจะยับยั้งไปลา แต่การณ์กลับกลายเป็นคำ เพราะถูกนาย
ปรีดี พนมยงค์วางแผนซ้อน จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
ก็เลยต้องเจ๊งจากบัลลังก์ตราไก่ของตน ไปอย่างเหือดจาด
ทั้งในขณะนั้นตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ก็ยังเป็นของ
จอมพลแปลก พิบูลสงครามอยู่ ทหารยังย่อมจะอยู่ในกำมือ
ของผู้นำเผด็จการ โดยเฉพาะผู้เผด็จการจอมพลแปลก
พิบูลสงคราม ได้เคยใช้อำนาจเผด็จการของเขาพิชิต พระ-
องค์เจ้าบรมเทศ พระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาทรง
สุรเดช พระยาฤทธิอัคเนย์ ซ้ำยังเคยส่งนักการเมืองเข้า
คุกมาแล้วเสียไม่น้อยกว่าครึ่งร้อย อีก ๑๘ คนก็ถูกส่งไป
ยิงเป้าโดยที่หาความผิดไม่ได้เลย ดังนั้นข่าวที่ว่าจอมพล
แปลก พิบูลสงคราม จะยกกำลังมายึดอำนาจรัฐบาลนั้น
จึงน่าจะเป็นเรื่องจริงในความรู้สึกของนักการเมืองที่แสดงตน

เป็นศัตรูของ จอมพลแปลก พิบูลสงครามอย่างเปิดเผยมา
แล้วในรัฐสภา

อย่าว่าแต่นักการเมืองที่แสดงตัวเปิดเผย ในการ
เป็นศัตรูต่อจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จะพากันหวาด
กลัวเลย แม้แต่นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ก็เกิดความไม่แน่ใจเหมือนกันว่า แผนการณ์ที่ว่า
อำนาจจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ของตนนั้นจะแตกไป
ด้วยหรือไม่ ถ้าหากขึ้นจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ยก
กำลังลงมายึดอำนาจรัฐบาลจริง การต่อสู้กันจะหนีไม่พ้น
เพราะตอนนั้นอำนาจของเสรีไทยก็อยู่ในกำมือของ นาย ปรีดี
พนมยงค์ อย่างเต็มที่ ทั้งกำลังคน และกำลังอาวุธ

เพื่อให้สิ้นความกังขาในข้อนี้ นายปรีดี พนมยงค์ผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็แนะนำให้ พล.อ. หลวงอดุลเดช
จรัสพา นายทอง อภัยวงศ์ รั่วเข้าพบจอมพลแปลก
พิบูลสงคราม ในศูนย์กองทัพที่ ๑ ลพบุรี

หลังจากนายทอง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีคนใหม่
เข้าพบจอมพลแปลก พิบูลสงครามที่กองพัน ทหารลพบุรี
แล้ว ในวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ นั้นเอง

จอมพลแปลก พิบูลสงครามก็ได้เขียนจดหมายส่วนตัวถึงหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ตั้งข้อความว่า

“ฉันขอแจ้งให้พี่น้องชาวไทยที่รักทราบว่า ตามที่มีผู้พูดว่า ฉันจะยกกองทัพเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแย่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จาก พ.ต. คง อภัยวงศ์ นั้น ฉันขอแจ้งว่าไม่มีมูลแห่งความจริงเลย เพราะฉันได้ลาออกแล้วตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ เหตุใดฉันจะเข้าไปแย่งตำแหน่งจาก พ.ต. คง อภัยวงศ์ ซึ่งเท่ากับเป็นน้องชายที่รักของฉัน เมื่อ พ.ต. คง อภัยวงศ์ มาพบฉัน ก็ได้สนทนากันอย่างญาติมิตรที่สนิท ฉันตั้งใจด้วยดวงจิตอธิษฐาน ให้รัฐบาลใหม่นี้ได้บริหารราชการให้สำเร็จสมความปรารถนาต่อไป”

คำบอกเล่าของนายคง อภัยวงศ์ หลังจากที่ถูกไล่ออกจากจอมพลแปลก พิบูลสงครามแล้วก็ดี จากจดหมายที่ส่งมาลงหนังสือพิมพ์ทุกฉบับแล้วก็ดี ทำให้นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระอาร์กถอนหายใจออกมาอย่างโล่งอก

แผนการณ์ชั้นที่สองสำเร็จลงด้วยดี แต่กระนั้นก็
 ใช่ว่านายปรีดี พนมยงค์ จะไว้วางใจ จอมพลแปลก พิบูล
 สงครามเสียทีเดียวก็หาไม่ ดังได้กล่าวแล้วว่านายปรีดี
 พนมยงค์นั้นจะทำการใด วางแผนการณ์ใดก็เต็มไปด้วยความ
 สุขุมรอบคอบ ดังนั้นเมื่อคราวอำนาจ จอมพลแปลก
 พิบูลสงครามลงไปแล้ว แต่ก็มากิดว่ายังคงเหมือนกับล้ม
 ต้นไม้ซึ่งยังมีเถาถอนรากถอนโคน ต่อไปภายหน้าเมื่อได้
 รับฝน รากที่ยังหยั่งลึกลงไปในดินนั้นก็จะพลิกต้นให้ฟื้น
 คืนมาอีก พุดกันง่าย ๆ ว่าอย่างนายปรี พนมยงค์ ก็ยัง
 ไม่ยอมไว้วางใจจอมพลแปลกอยู่นั่นเอง ที่ไม่ไว้วางใจนี้
 คือตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดยังคงเป็น ของ จอมพลอยู่
 ไหนเลยจดหมายที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ส่งมาลง
 หนังสือพิมพ์นั้นจะเชื่อได้ว่าปากกับใจของ จอมพลแปลก
 พิบูลสงครามจะตรงกัน เมื่อกาลผ่านไป จอมพลแปลก
 พิบูลสงครามเกิดสอບູວ່າ การที่ตนต้องเสียอำนาจครั้งนี้
 เป็นเพราะแผนการณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ
 การแทนพระองค์ และนายควง อภัยวงศ์ จอมพลแปลก
 พิบูลสงคราม หรือจะรักษาวาจาที่ได้ให้แก่ นายควง ก็

ไม่ที่จะใช้อำนาจของผู้บัญชาการทหารสูงสุดยกกองทัพลมมา
ยึดอำนาจเอาจริง ๆ

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องขุดรากเง้า อำนาจเผด็จการของ
จอมพลแปลก พิบูลสงครามให้หมดไปอย่างเด็ดขาด ดังนั้น
นายกรัฐมนตรี และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงคบ
คิดกันปรึกษาหารือที่จะให้ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด

หลังจากรอจังหวะให้น้ำนิ่งอยู่พักใหญ่ นายควง
อภัยวงศ์ก็ออกประกาศให้ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก แล้วแต่งตั้งให้นาย
พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นผู้
บัญชาการทหารบก พร้อมทั้งมีอำนาจสิทธิขาดในการบังคับ
บัญชากองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ แล้ว
ยุบกองบัญชาการทหารสูงสุด ตั้งแม่ทัพใหญ่ขึ้นมาแทน
โดยโอนการ ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดย
แต่งตั้งพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นแม่ทัพใหญ่
พลโทหลวงสินาดโยธารักษ์เป็นรองแม่ทัพใหญ่ กองทัพ
ต่าง ๆ ห้ามมิให้เคลื่อนพลย้ายกำลังอย่างเด็ดขาด และให้

ฟังคำสั่งของนายพลเอกพระยาพหล ฯ แต่เพียงผู้เดียว

นั่นคือการทำลายอำนาจของจอมพลแปลก พิบูล
สงครามลงอย่างเด็ดขาด ทำลายอย่างชนิดถอนรากถอนโคน
และเป็นการสิ้นสุดของ อำนาจเผด็จการ ซึ่ง จอม พล แปลก
พิบูลสงคราม ได้ฟักตัวขึ้นในประเทศไทยเป็นเวลาเกือบ
๑๐ ปี

และนั่นคือชัยชนะอย่างเด็ดขาด ของนายปรีดี
พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งนั้นก็ยังเหลือ
แต่ศัตรูที่น่าสยดสยองเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น คือกองทัพญี่ปุ่น
ซึ่งดูเหมือนตอนนั้นญี่ปุ่นเองก็ชักจะรู้อะไร ๆ เบื้องหลัง
ของขบวนการเสรีไทยอยู่บ้างแล้วเหมือนกัน

เมื่อหมกมุ่นระดมดห้วงกั้วล จอมพลแปลก พิบูล
สงครามจะกลับมายึดอำนาจแล้ว นายควง อภัยวงศ์ ก็ลง
มือทำลายล้างผลงานต่าง ๆ ที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
ได้ทำเอาไว้เมื่อทรงอำนาจของเผด็จการ คือเลิกล้มการ
สร้างนครบาลเพชรบูรณ์ เลิกธรรมนูญที่ให้ผู้หญิงสวมหมวก
เลิกกินหมาก เลิกการสงวนอาชีพบางประการ เลิกการ
ผูกขาดทุกอย่าง และการดำเนินไปอย่างเสรีเหมือนเมื่อก่อน

ที่จอมพลจะเข้ายึดอำนาจ

ทั้งหมดที่ทำลงไป นอกจากจะเป็นชัยชนะของนาย
ปรีดี พนมยงค์แล้ว ประชาชนทั้งประเทศยังพากันปรบ
มือให้แก่นายกวง อภัยวงศ์ ผู้ให้เสรีภาพในทางการเมือง
เศรษฐกิจ และสังคม เรียกกันว่าเป็นผู้ปลดปล่อยว้างั้น
เถอะ

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากหันกลับมาดูฐานะทางเศรษฐกิจ
กิจของประเทศไทยในช่วงนั้น จะเห็นว่า การค้ามิได้ตก
อยู่ในมือของคนไทย แต่กลับตกไปอยู่ในมือของต่างชาติ
เศรษฐกิจมิได้มีความหมายอะไรเลยสำหรับคนไทย ทุกหน
ทุกแห่งคนไทยยังคงหลับใหลอยู่ใต้อิทธิพลเจ้าขุนมูลนาย ประ
ชาชนยังมุ่งมาดปรารถนาที่จะเข้ารับราชการแทนที่จะออกมา
ทำการค้า

เมื่อนายกว อภัยวงศ์ ได้ปล่อยให้กิจการค้าเป็น
ไปอย่างเสรีเช่นนั้น ตลาดการค้าก็ไหลท่วมด้วยบเข้ของ
แพ่งชั้นในฉบับพลัน ค่าครองชีพสูงขึ้น อาหารการกิน
เครื่องอุปโภคทุก อย่าง พากัน ถูก ขน หนี เข้า ไป สู่ตลาดมืด
เรียกกันว่าแม้แต่ผ้าสักผืนก็เกือบจะไม่มีอยู่หน้าร้าน

การกระทำของนายควง อกัยวงศ์อีกอย่างหนึ่งที่ได้รับ
การปรบมืออย่างเกรียวกราวก็คือ การออกพระราชบัญญัติ
นิรโทษกรรมแก่นักโทษการเมือง ที่ถูกจอมพลแปลก
พิบูลสงคราม จับคุมขังเอาไว้ในคุกบ้าง ปล่อยตามเกาะแก่ง
ในอ่าวไทยบ้างจนหมดสิ้นถึงเกือบ ๗๐ คน การนิรโทษกรรม
ครั้งนี้จะเรียกว่าเป็นการปล่อยศัตรูทางการเมืองของจอมพล
แปลก พิบูลสงคราม ก็ไม่ผิดอีกเหมือนกัน การที่ว่านัก
โทษการเมืองเหล่านั้นเป็นศัตรูของจอมพลแปลกนั้น ก็เพราะ
ว่าบุคคลที่ต้องโทษเหล่านั้น มิได้รับความเป็นธรรมจาก
ความยุติธรรมในยุคนั้น คือได้ถูกจับตัดสินโดยการตัดสินของ
ศาลพิเศษ ซึ่งไม่มีการต่อสู้กันทางขบวนการยุติธรรม ไม่มี
อุทธรณ์ฎีกา แล้วต่อมา บรรดานักโทษการเมืองที่ถูก
ปลดปล่อยมาเหล่านั้น ก็กลายมาเป็นลูกพรรคการเมืองของ
นายควง อกัยวงศ์ไปเสียมากต่อมาก นอกจากจะเป็นลูก
พรรคการเมืองคนสำคัญแล้ว ยังมากลายเป็นศัตรูทางการเมือง
ของนายปรีดี พนมยงค์เข้าไปอีกด้วย ดังจะได้กล่าว
ในบทต่อไป เมื่อพูดถึงฐานะทางการเมืองระหว่างนายปรีดี
พนมยงค์กับนายควง อกัยวงศ์

เมื่อสนอำนาจ ขวากนามของลัทธิเผด็จการแล้ว
 นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็เริ่ม
 เคลื่อนไหวขบวนการเสรีไทยอย่างเต็มที่

ดังได้กล่าวมาแล้ว ถึงสภาพการณ์ของ
ประเทศไทยระหว่างที่กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก โดย
ความยินยอมของรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จะได้
นำพฤติการณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้กำนจอม
พลแปลก พิบูลสงคราม จนกระทั่งถูกส่งไปเป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ เพื่อให้พ้นสภาพทางการเมือง ดังนี้

ขณะที่ยุโรป กำลังถูกปกคลุมด้วยควันของสงคราม
ระหว่างเยอรมันกับอิตาลีฝ่ายหนึ่ง กับสหรัฐอเมริกา
และอังกฤษอีกฝ่ายหนึ่ง เอเชียกำลังสั่นสะเทือนไปด้วย
วีรรอยของสงคราม เมื่อญี่ปุ่นได้ตกลงทำสัญญาร่วมรบกับ
เยอรมันและอิตาลี

แล้ววันที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔
นั่นเอง ญี่ปุ่นก็ได้ส่งกำลังทางอากาศ และทางทะเลเข้า

จุโจมทำลายกองทัพของสหรัฐอเมริกา ที่อ่าวเพิลซาเบอร์
ประเทศฟิลิปปิน

และวันที่ ๘ ธันวาคมปีเดียวกันนั้น กองทัพญี่ปุ่น
อันเกรียงไกรก็จุโจมยกกำลังพลทางเรือบุกเข้าตลุยชายฝั่งของ
ประเทศไทยคือที่จังหวัดสงขลา, ปัตตานี นครศรีธรรมราช,
ชุมพร, ประจวบคีรีขันธ์ ขณะเดียวกันกองเรือรบอีก
จำนวนหนึ่ง ซึ่งเต็มไปด้วยพลสดกลไกก็วิ่งเข้ามาจุกอยู่ที่
อ่าวไทยทางบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเตรียม
พร้อมที่จะบุก ทันใดถ้าหากการเจรจาระหว่างเอกอัครราช-
ทูตญี่ปุ่น กับรัฐบาลไทยเพื่อขอทางผ่านขึ้นประเทศไทยไม่
สำเร็จ

ก่อนหน้านั้นไม่กี่วัน รัฐบาลไทยโดยความยินยอม
ของรัฐสภาได้ออกพระราชบัญญัติกำหนด หน้าที่ของคนไทย
ไว้ว่า

มาตรา ๑. พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคน
ไทยในเวลารบ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๒. ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓. เมื่อประเทศไทยต้องทำการรบกับ

ประเทศหนึ่งประเทศใด ประชาชนชาวไทยทั้งมวลมีหน้าที่
ต้องปฏิบัติในทุกทางที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย และ
ขัดต่อประโยชน์ของประเทศที่ทำการรบกับประเทศไทย
นอกจากกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ คนไทยทุกคนจะ
ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่กำหนดไว้อีกด้วย

มาตรา ๔. คนไทยคนใด ล่วงรู้แผนการณฐาน
ที่๕ การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกำลังพล กำลังอาวุธ การ
เงิน หรือการอื่นใดในทำนองนี้ของข้าศึก ให้ผู้นั้นทำ
รายงานต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือฝ่ายปกครองโดยมิชักช้า

มาตรา ๕. คนไทยทุกคนต้องทำการต่อสู้ข้าศึก
ทุกวิถีทาง ด้วยกำลังอาวุธ กำลังทรัพย์ หรือกำลังอื่น
ใดตามคำสั่งของราชการ แต่เมื่อตกอยู่ในฐานะที่ไม่
สามารถทราบคำสั่งของทางราชการได้ ก็ต้องจัดการต่อต้าน
ไปตามวิถีทางที่ทำได้ จนถึงที่สุด ถ้าไม่สามารถต่อต้าน
ไว้ได้ ให้ทำการชักชวน หรือก่ออุปสรรคต่าง ๆ เพื่อมิ
ให้ข้าศึกได้รับความสะดวกและให้ทำลายเครื่องมือเครื่องใช้
อุปกรณ์ หรือเครื่องบริโภคบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สัตว์พาหนะ

และสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของตนและของผู้อื่น หรือของ
ทางราชการอันจะอำนวยความสะดวกให้ข้าศึกนั้นเสีย

มาตรา ๖. ในการปฏิบัติต่อต้าน หรือการป้องกันมิให้ข้าศึกได้รับความสะดวก หรือประโยชน์นั้น ให้พึงถือว่า เป็นกรณีที่ข้าศึกได้บังอาจกระทำการอันไม่เป็นธรรมต่อประเทศไทย ฉะนั้นสิ่งใด ๆ ที่สามารถเป็นประโยชน์อันเป็นการทำลายข้าศึกอธรรมได้แล้ว ย่อมที่จะทำสิ่งนั้น ๆ ให้

มาตรา ๗. ผู้ใดฝ่าฝืนหรือละเมิด ไม่ปฏิบัติตาม
มาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษ
ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตทรัพย์สินส่วนตัว
ผู้กระทำผิด ตามวรรคก่อนให้ริบเสีย

มาตรา ๘. การฟ้องขอให้ลงโทษผู้กระทำผิดตาม
พระราชบัญญัตินี้ไม่ลบล้างความผิดตามกฎหมายลักษณะ—
อาญา หรือกฎหมายอื่น ๆ

มาตรา ๙. ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการให้เป็น

ไปตามพระราชบัญญัติ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

แต่ครั้นแล้วเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ เมื่อกองทัพญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้ารุกรานประเทศไทย เพียงไม่กี่ชั่วโมง จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ กำหนดหน้าที่ของคนไทยใน ขณะที่ประเทศไทยต้องเข้าสงคราม เสียอย่างสิ้นเชิงโดย ยอมให้ญี่ปุ่นยกพลขึ้นประเทศไทย ช้ายังได้ยอมเซ็นสัญญา ร่วมรบกับผู้รุกราน ท่ามกลางเสียงคัดค้านของรัฐมนตรี ในคณะ แต่ในที่สุด จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็ต้องยอมวางอาวุธให้กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกเข้าประเทศไทย จนสำเร็จ

ในการที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ตกลงให้ ระวังการต่อต้านญี่ปุ่นแล้ว นายติเรก ชัยนาม ในฐานะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ก็ลี้ภัยไปพบ

เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเพื่อนำข้อเสนอของญี่ปุ่น กลับมาเข้าที่
ประชุมคณะรัฐมนตรี

ข้อเสนอของญี่ปุ่นที่นายจิเรก ชัยนาม รับมานั้น
มีดังนี้ -

๑. จะให้ประเทศไทยเข้าเป็นไตรภาคีตามกติกา
ลงวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งได้กระทำกัน
ระหว่างเยอรมันนี อิตาลี และญี่ปุ่น เรียกกันว่า
“อักษะประเทศ” หรือ

๒. ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารญี่ปุ่น
โดยอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย และ
อำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นทุกประการ ในการที่กอง
ทัพญี่ปุ่นจะเดินผ่านไปนั้น กับทั้งจะได้จัดการโดยทันที
เพื่อป้องกันปะทะกันที่อาจเกิดขึ้นระหว่างทหารญี่ปุ่น
กับทหารไทย หรือ

๓. ประเทศไทยกับญี่ปุ่น ทำสัญญาพันธมิตร
ทางทหารร่วมรุกร่วมการป้องกันร่วมกัน

ทั้งนี้ญี่ปุ่นจะให้หลักประกันว่า เอกราชอธิปไตย
และเกียรติยศของประเทศไทย จะได้รับความเคารพนับ
ถือ และจะร่วมมือกับประเทศไทยในการที่จะเอาคืน

แดนซึ่งประเทศไทยได้เสียไปกลับคืนมา

ข้อเสนอของญี่ปุ่นทั้ง ๓ ข้อนี้ นายปรีดี พนมยงค์
ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในคณะของรัฐบาล
จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ให้ความคิดเห็นว่า

‘เมื่อเราสั่งให้หยุดยิงและวินิจฉัยไปในทางที่เราจะ
ไม่รบกับญี่ปุ่นแล้ว เราก็ควรจะตกลงกับเขาด้วยว่าเราจะ
ไม่รบกับฝ่ายอังกฤษหรืออเมริกาด้วย เราควรจะเอาแบบ
ประเทศเดนมาร์กให้แต่ทางผ่านไปเท่านั้น และเราจะไม่
ช่วยอะไรทั้งหมด’

แต่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม มิได้ฟังเสียงของ
นายปรีดี พนมยงค์ ในที่สุดก็สั่งให้หยุดยิงเมื่อเวลา ๗.๓๐ น.
ของวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แล้วมอบให้พระองค์
เจ้าวรรณไวทยากร (ฐานันดรศักดิ์ในขณะนั้น) นายดิเรก
ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, นาย
วนิช ปานะนนท์ (ต่อมาได้ฆ่าตัวตายในที่กุ่มขังระหว่างการ
ถูกจับกุมเป็นผู้ทรยศ)

แล้วต่อมาคณะผู้แทนของรัฐบาลไทยทั้ง ๓ ก็กลับ
มาแจ้งว่า ญี่ปุ่นยอมตกลงด้วย และกล่าวว่าเมื่อได้ตกลง

กันตามข้อเสนอของรัฐบาลแล้ว ญีปุ่นจะต้องมีการตกลงในเรื่องเศรษฐกิจ และการคลังอีก

แต่นายปรีดี พนมยงค์ กล่าวเชิงคัดค้านว่า

“เรื่องเอกราชและอธิปไตยของประเทศนั้น ญีปุ่นจะต้องเคารพอย่างเคร่งครัด และที่เราตกลงกับเขานั้นก็เพราะเรื่องทหารอย่างเดียวเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับเรื่องการเงิน จะเอาเรื่องเศรษฐกิจและการคลังมารวมด้วยไม่ด้วย”

ที่ประชุมยอมเห็นด้วยกับคำกล่าวคัดค้าน ของนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลจึงมอบให้ผู้แทนชุดเดิมทั้ง ๓ กลับไปทำความเข้าใจกับญีปุ่นอีกครั้งหนึ่ง โดยมีหลักการเจรจา ๔ ข้อคือ

๑. การที่ยินยอมให้ฝ่ายญีปุ่น นำทหารผ่านดินแดนของประไทยนั้น ต้องไม่ปลดอาวุธทหารไทย

๒. ให้กองทัพญีปุ่นเพียงผ่านไปเท่านั้น ต้องไม่พักอยู่ในกรุงเทพฯ

๓. ข้อตกลงนี้ให้มีขอบเขตจำกัด เพียงทหารเท่านั้น และ

๔. ข้อตกลงนี้ต้องเด็ดขาด จะไม่มีอะไร ขอเพิ่ม

เดิมมาภายหลังอีก แล้วก็เลิกประชุมเวลา ๑๑.๕๕ น. ของ
วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

แต่แล้วต่อมาจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ใน
ฐานะนายกรัฐมนตรีนั่นเองที่เป็นฝ่ายยอม ให้ญี่ปุ่นละเมิด
ข้อตกลง กล่าวคือญี่ปุ่นได้ขอกู้เงินบาทไทย ไปใช้ใน
สงคราม ซึ่งข้อเสนอขอญี่ปุ่น ข้อนี้ได้ถูกนายปรีดี
พนมยงค์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คำน
อย่างรุนแรง แต่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม กลับ
มีความเห็นแย้งไม่ยอมเห็นด้วยกับการคัดค้าน ของนายปรีดี
พนมยงค์ และในที่สุดตกลงให้ญี่ปุ่นยืมเงินบาทไปใช้ได้
ตามข้อเสนอ โดยที่รัฐบาลไทยต้องพิมพ์ธนบัตรออกใช้
เพิ่มเติมให้มากขึ้นตามความจำเป็น

เนื่องจาก ความเห็นขัดแย้งกันระหว่างนายปรีดี
พนมยงค์ กับจอมพลแปลก พิบูลสงคราม

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม จึงปรับปรุงรัฐบาล
ใหม่ โดยให้นายปรีดี พนมยงค์ พ้นจากรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลัง และได้รับแต่งตั้งให้ไปเป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์

และอีกคนหนึ่ง ที่มีความเห็นแย้งจอมพลแปลก

พิบูลสงคราม มิให้ยอมเจรจาหยุดยิงกับญี่ปุ่น โดยเห็นด้วยกับนายปรีดี พนมยงค์ คือให้ต่อสู้กับญี่ปุ่นจนถึงที่สุด คือ นาย ตีแรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ โดยให้นายตีแรก ชัยนาม พ้นจากตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำโตเกียว เรียกว่าขับไล่บุคคลทั้งสอง ซึ่งคัดค้านแผนการณ์ของ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ไปอยู่กันเสียคนละแผ่นดิน

ส่วนนายวิลาศ โอستانนท์ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม และได้มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับนายปรีดี พนมยงค์ และนายตีแรก ชัยนาม ได้ถูกปลดออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี และครั้นแล้ว....

เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ เวลาประมาณก่อนเที่ยง รัฐบาลไทยโดยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ก็ได้ตกลงร่วมกับญี่ปุ่นทำการประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ (บริเตนใหญ่) โดยมีพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา และนายพลเอก เจ้าพระยาพิชเยนโยธิน

สองผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นผู้ลงนาม ส่วนนาย
ปรีดี พนมยงค์ นั้นหลบไปเสียต่างจังหวัดไม่ยอมลงชื่อใน
ฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ด้วย

ณ บัดนั้นเอง “ขบวนการเสรีไทย” ภายใต้การนำ
ของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็
ได้อุบัติขึ้นเพื่อทำการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นทุกตารางนิ้วบน
แผ่นดินไทย ที่ญี่ปุ่นได้ใช้อำนาจโดยพฤตินัยเข้ากระทำการ
กดขี่ข่มเหงรุกราน ประเทศไทยโดยการสมยอมของจอม
พลแปลก พิบูลสงคราม

ภายหลังจากที่ได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทย เสร็จ
เรียบร้อยแล้ว ปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ ในฐานะหัวหน้าขบวนการก็กล่าวคำปราศรัยแก่
บรรดาสมาชิกของขบวนการเสรีไทยว่า

“....การทำงานครั้งนี้ ไม่ได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือ
พรรคการเมืองการแต่ประการใด เป็นเพียงการร่วมงาน
กันประกอบภารกิจ เพื่อความมุ่งหมายให้ประเทศชาติ
กลับคืนสู่สภาพก่อน วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔
แม้แต่การดำเนินการงานจะได้จัดให้มีองค์การ บริหารที่
เรียกว่า กองบัญชาการ จัดเป็นสำนักงานและมีสาขา
ต่าง ๆ ขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนี้ ได้มีระเบียบอัน
จะนำมาซึ่งวินัยและสมรรถภาพและทรงประสิทธิภาพที่
สมาคมซึ่งมีสมาชิกล้นกว่าผู้ร่วมงานครั้งนี้ต้องมีกรรมการ
ฉันใด ผู้ร่วมงานคราวนี้ซึ่งมีจำนวนมากยิ่งจำเป็นต้องมี

องค์การบัญชาการณนั้น

เมื่อองค์การรับใช้ประเทศชาติ จำเป็นจะต้องมี
 ขันเช่นนี้แล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีนามสำหรับใช้เรียกกันใน
 กิจการงานนี้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่งทำหน้าที่เป็น
 หัวหน้าผู้แทนของประชาชนชาวไทย อยู่ในสหรัฐอเมริกา
 ได้รับความรับรองตลอดมา ก็มีความจำเป็นที่ จะต้อง
 เรียกองค์การและผู้ร่วมงานในต่างประเทศว่า “เสรีไทย”
 เพราะเวลานั้นต่างประเทศเข้าใจว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้การ
 ปกครองของญี่ปุ่น

เสรีไทยไม่ใช่ผู้ที่อยู่ภายใต้การ ปกครองของญี่ปุ่น
 ความหมายก็คือไทยเป็นอิสระเสรี หรือไทยทั้งหลายที่ต้อง
 การให้ประเทศชาติของตนเป็นเอกราช ที่มีความเป็น
 อิสระเสรีภาพที่สมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ต่างประเทศรับรอง
 การกระทำของผู้ที่อยู่ในต่างประเทศ หาใช่คณะหรือพรรค
 การเมืองไม่

ส่วนองค์การต่อต้านภายในประเทศนั้น ในชั้น
 เดิมไม่มีชื่อเรียกองค์การว่าอย่างไร การชักชวนให้ร่วม
 งานกันตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๘๔ เป็นต้นไปก็ชัก
 ชวนกันร่วมงานเพื่อการต่อต้านญี่ปุ่น ให้พ้นออกไปนอก

ประเทศไทยเท่านั้น

เมื่อองค์การภายในและภายนอกประเทศ ได้ติดต่อกันเรียบร้อยแล้ว เอกสารที่เจ้าหน้าที่จากต่างประเทศ มีมาถึงข้าพเจ้า เรียกองค์การที่เราร่วมงานระหว่างคนไทยทั้งภายในภายนอกประเทศนี้ว่า “ขบวนการเสรีไทย” เป็นนามสมญาที่ควรยอมรับข้าพเจ้าพเจ้าได้ถือเอานามนี้โต้ตอบกับต่างประเทศ โดยใช้นามองค์การว่า “ขบวนการเสรีไทย” ซึ่งเราทั้งหลายจะเห็นได้ว่าไม่ใช่เรื่องของคณะพรรคการเมือง

จุดประสงค์ของเราที่ทำการครั้งนี้ มีความจำกัดดังกล่าวนำแล้ว และมีเงื่อนไข เวลาอันสั้นสิ้นสุดลงเมื่อสภาพเหตุการณ์เรียบร้อยลงแล้ว องค์การนี้จะเลิกสลายไปในทันที และสิ่งที่เหลืออยู่ในความทรงจำของพวกเราทั้งหลายก็คือ มิตรภาพอันดีในทางส่วนตัวที่เราได้ร่วมมือร่วมแรงกันรับใช้ประเทศชาติด้วยกันไปโดยปราศจากความคิดที่จะเปลี่ยนสภาพ องค์การที่ก่อให้เกิดขึ้นนี้ให้เป็นคณะเป็นพรรคการเมือง และเพราะเหตุที่กระทำกราวนี้เป็นการสนองคุณชาติ ผู้ใดจะรับราชการในตำแหน่งใดหรือไม่นั้น จะเป็นไปตามความสามารถตามกฎหมายและ

ระเบียบแบบแผน เหมือนตังคนไทยอื่น ๆ ทั้งหลาย เรา
พึงพอใจด้วยความระลึกด้วยความภาคภูมิใจว่า เราได้ปฏิบัติ
หน้าที่ของคนไทย

จริงอยู่ในระหว่างเสาสง ให้สภาพของประเทศ
ชาติบ้านเมืองกลับเข้าสู่สภาวะเดิม ได้มีผู้เข้าร่วมงานคราวนี้
บางคนรับตำแหน่งในราชการ แต่ทั้งนี้ขอให้เข้าใจว่า
เป็นบุคคลที่รับหน้าที่ซึ่งรับมอบหมายโดยพระบรมราชโอง
การให้ปฏิบัติ หรือถือว่าเป็นการปฏิบัติตามคำสั่ง เพื่อ
จัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่กับต่างประเทศให้เสร็จสิ้น ไปเท่า
นั้น หาใช่เป็นการเอาตำแหน่งราชการมาเป็นรางวัลไม่

ผู้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็น
ผู้รับใช้ประเทศชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติ
เป็นการกระทำของไทยทั้งมวล แม้ผู้ที่ไม่ได้ร่วมทำงาน
ในองค์การนี้โดยตรงก็ยังมีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคนที่ได้
กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้าน ด้วยวิธีทางที่เขา
เหล่านั้น จะสามารถทำได้อย่างน้อยก็ได้เอากำลังใจช่วย
ขับไล่ให้ญี่ปุ่นออกไปเสียให้พ้นจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี

เป็นส่วนมาก แม้แต่คนไทยที่ไม่มีโอกาสทำการขัดขวางต่อ
 บ้านญี่ปุ่น หรือรับใช้ประเทศชาติได้ก็ทำการช่วยผู้ที่
 ทำงานรับใช้ประเทศชาติไปในทางอ้อม กล่าวคือ เขาจะ
 ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้ที่ทำการรับใช้ชาติได้ดำเนินงานได้โดย
 สะดวก ฯลฯ เป็นต้น คนไทยทั้งมวลเหล่านั้นจัดว่ามี
 ความร่วมมือกันทำงานการกู้ชาติของของตนด้วยกันทุกคน

ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของผู้รับใช้ชาติจะ
 เป็นไปโดยทางกาย ทางวาจา หรือทางใจนั้น ย่อมมีบ้าง
 เล็กน้อยเป็นของธรรมดา แต่เขาเหล่านั้นโดยทาง พฤติ
 นัย ไม่ใช่คนไทย เพราะการกระทำของเขาเหล่านั้น ไม่
 ใช้เป็นการกระทำของคนไทยเขามีสัญชาติไทยแต่เพียงนิทินัย
 คือเป็นคนไทยเพราะกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหายทั้งหลายว่าพล
 เมืองประมาณ ๑๗ ล้านคน ที่เป็นคนไทยทั้งโดยพฤตินัย
 และนิทินัยนั่นเองเป็นผู้ กอบกู้ชาติไทย ฉะนั้นผู้ ซึ่งข้าพเจ้า
 จะต้องขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอื่นก็คือ คนไทยทั้งมวลนั้น
 เอง....”

ก่อนวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เอกอัคร
ราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ทสึโบกามิ และนายพล
นากามูระได้เข้าพบนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีเพื่อ
หยั่งท่าทีของนายกรัฐมนตรีไทยดูว่า ถ้าหากว่าญี่ปุ่นยอม
สงบศึกกับสัมพันธมิตรนั้น นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย
จะมีความรู้สึกต่อสถานะการณ์ เช่นนั้นประการใด ขณะ
เดียวกัน นายพลนากามูระก็ยืนยันว่า ชาวจากวิทยุของ
อเมริกา อังกฤษ และรัสเซียที่กระจายข่าวญี่ปุ่นยอมสงบ
ศึกต่อสัมพันธมิตรนั้น เป็นไปไม่ได้แน่นอน

แต่แล้ววันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘
นั้นเองทสึโบกามิ เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย
ก็ได้เข้าพบนายควง อภัยวงศ์ เพื่อแจ้งให้ทราบว่า บัดนี้
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้ประกาศการสิ้นสุดของ

สงครามลงแล้วเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
ทั้งยอมตกลงตามเงื่อนไขของสัมพันธมิตร ณ ปอร์ตสตาม
สำหรับประเทศไทยนั้นเมื่อการสงครามได้สงบลง โดยฝ่าย
ญี่ปุ่นเป็นผู้แพ้เช่นนี้ การดำเนินเรื่องสันติภาพของ
ประเทศไทยนั้นก็จะเป็นไปตามแต่ที่รัฐบาลจะเห็นสมควร

ซึ่งนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีได้ตอบ
เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นไปว่า เรื่องการเจรจาสันติภาพกับ
ฝ่ายสัมพันธมิตรนั้น รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะ
ทำการเจรจาเองโดยเอกเทศ

ในที่สุคนายควง อภัยวงศ์ ก็นำเรื่องเข้าปรึกษา
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ และ
หัวหน้าขบวนการเสรีไทย ซึ่งเพิ่งจะถอนหายใจออกมา
อย่างโล่งอก ก่อนที่จะตกลงส่งลูกขบวนของเขาลงมือ
ประหัตประหารญี่ปุ่นให้ออกไปจากแผ่นดินไทย

จะอย่างไรกับการยอมแพ้สงคราม ของญี่ปุ่น
ซึ่งรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ร่วมทำสัญญา
ร่วมรุกร่วมรบ และประกาศสงครามกับสหราชอาณาจักร
และอเมริกาไปแล้ว

จะอย่างไร จึงจะเรียกสันติภาพให้คืนมาเป็น

เมื่อก่อนจะทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น

ทั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และนายก

รัฐมนตรีแทบจะหมดหนทาง เวลาถึงล่วงเข้ามา การยอม
แพ้ของญี่ปุ่นได้ดำเนินมาเกือบหนึ่งสัปดาห์เต็ม

แล้ววันหนึ่ง พระอรรคมรินชิตก็วิ่งร่อนเอาวิทยุ
โทรเลขของอังกฤษมาให้นายก อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี
นั่นคือวิทยุโทรเลขแสดงความเห็นของอังกฤษซึ่งว่า

ถึงแม้ประเทศไทย จะได้ประกาศสถานะการณ์
สงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ก็ไม่ปรากฏว่ามีอะไรที่
ประเทศไทยจะร่วมมือกับญี่ปุ่นอย่างจริงจัง เพียงแต่กอง
ทัพไทยได้เคลื่อนเข้าไปในรัฐเชียงตุงเท่านั้น ซึ่งพิจารณา
ดูตามข่าวนั้นแล้วจะเห็นว่า อังกฤษมิได้ตั้งใจสงสัยอะไร
นักกว่า ประเทศไทยจะต้องเป็นผู้แพ้ในสงครามตามญี่ปุ่น
ไปด้วย

ซึ่งถ้าจะพิจารณากันอีกที ความเข้าใจของ
อังกฤษที่มีต่อประเทศไทยเป็นเช่นนั้น อาจจะเป็น
เพราะขบวนการเสรีไทย ของผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์นายปรีดี พนมยงค์ นี่เองเป็นมูลเหตุค้ำอยู่

ดังนั้นเมื่อได้รับวิทยุโทรเลข ที่พระอร่ามรณชิต
นำมาให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นายปรีดี พนมยงค์
พิจารณา

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นายปรีดี พนมยงค์
มีความเห็นว่า หากแม้นอังกฤษออกความเห็นหรือความ
รู้สึกมาในรูปนั้น น่าจะทางมีออกสำหรับสันติภาพของ
ประเทศไทย และที่ประการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ
ในการประกาศสงครามกับสหราชอาณาจักรและอเมริกา
นั้น ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นายปรีดี พนมยงค์
มิได้ร่วมลงนามด้วย คงลงแต่นามของพระองค์เจ้าอาทิตย์
ทิพอาภา และเจ้าพระยาพิชเยนทรโยธินเท่านั้น นายปรีดี
พนมยงค์ จึงตัดสินใจให้นายทอง อภัยวงศ์ถือเอาประกาศ
สถานะสงครามของรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม
เป็นโมฆะ^๕

ด้วยความเห็นของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
นายกรัฐมนตรีจึงขอให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ร่างคำ
ประกาศสถานะการณ์สงครามเป็นโมฆะ

วันรุ่งขึ้นรัฐสภาได้เรียกสมาชิกประชุม เป็นการ
ด่วน เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือถึงสถานะการณ์ของ

ประเทศภายหลังญี่ปุ่น ได้ยอมแพ้สงครามในกรณีสันติภาพ
ว่าจะเอากันอย่างไร เพราะถ้าขึ้นไอ้เอ็งซักซำ หรือทำ
กันไม่รักกันก็มีหวังประเทศไทย ต้องพลอยเป็นผู้แพ้สงคราม
ตามญี่ปุ่นไปด้วย

ในระหว่างที่การโต้เถียงกันในรัฐสภาของสมาชิก
กำลังเคร่งเครียด ก็มีรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลของนายควง
อภัยวงศ์ คนหนึ่งมากระซิบบอกนายควง อภัยวงศ์ว่า ผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ ได้
ร่างประกาศสถานการณ์สงครามของประเทศไทยกับสห
ราชอาณาจักร และอเมริกาเป็นโมฆะเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ทันทีที่ได้รับข่าว นายควง อภัยวงศ์ นายก
รัฐมนตรีก็ขอพักการประชุม ๑๕ นาที แล้วออกจากรัฐ
สภาไปถึงที่ สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศ
ไทยแล้วนำเอาเอกอัครราชทูตและนายพลนากามูระ ไปพบ
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ ณ
ทำเนียบทำข้าง

แล้วได้นำคำประกาศสันติภาพ คือการประกาศ
สถานการณ์สงครามเป็นโมฆะ อ่านให้แก่เอกอัครราชทูต

ญี่ปุ่น และนายพลนาทามูระฟัง พลางถามว่า การที่
รัฐบาลไทยจะประกาศไปทำนองนั้นทางญี่ปุ่นจะขัดข้องหรือ
ไม่ เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น และนายพลนาทามูระตอบ
ว่าไม่ขัดข้อง การที่รัฐบาลไทยจะทำอย่างไรต่อไปที่เกี่ยวกับ
เรื่องสันติภาพนั้น ขอให้รัฐบาลไทยดำเนินไป เพื่อ
นำสันติภาพกลับมาสู่ประเทศไทย

เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว นายควง อภัยวงศ์
นายกรัฐมนตรีก็นำคำประกาศสถานะการณ์สงครามเป็น
โมฆะกลับไปยังรัฐสภา ท่ามกลางความกระวนกระวาย
ของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต่างก็คอยฟังข่าวจาก
นายควง อภัยวงศ์ เพราะทุกคนเข้าใจคำว่า “ผู้แพ้
สงคราม” เป็นอย่างดี อย่างน้อย ไทยก็เคยตกเป็นผู้
แพ้สงครามในประวัติศาสตร์มาแล้ว ถึงแม้จะมีเคยพบกัน
ครั้งนั้น แต่ประวัติศาสตร์ก็บันทึกถึงความขมขื่น
ปวดร้าวของคนรุ่นนั้นกันเอาไว้ให้จดจำกันไป ชั่วกับ
ชั่วกัลป์

ทันใดที่่างเข้าสู่รัฐสภา นายควง อภัยวงศ์ ก็

ควักเอาคำประกาศสถานการณ์สงคราม เป็นโมฆะของผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ขึ้นมาอ่านให้สมาชิกสภาฟัง

พระบรมราชโองการประกาศสันติภาพ

ไทยจะมีสัมพันธไมตรีทุกประเทศ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ตามประกาศสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

ปรีดี พนมยงค์

“โดยที่ประเทศไทยเคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะ
รักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกราน
ของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดเจนจาก
การที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยเวลารบ เมื่อพุทธ
ศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำนนแน่วแน่นดัง
กล่าวนั้น ได้เสนอให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রา
ทัพเข้าไปในดินแดนประเทศไทย ในวันที่ ๘ ธันวาคม
พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง

ทหาร ตำรวจ ประชาชน พลเมือง ได้เสียชีวิตในการนี้
เป็นอันมาก

เหตุการณ์ปรากฏเป็นสักขีพยาน แสดงให้เห็น
อย่างแจ่มชัดว่า การประกาศสงคราม เมื่อวันที่ ๒๕
มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ ต่อบริเตนใหญ่และ
สหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลาย ซึ่งเป็น
ปฏิบัติต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจาก
เจตน์จำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัด
ต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย
และกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและ
ภายนอก ประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะช่วยเหลือสหประชาชาติ
ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำทุกวิถีทางที่จะ
ช่วยเหลือสหประชาชาติ ทั้งที่สหประชาชาติส่วนมากทราบ
อยู่แล้ว ทั้งนี้ เป็นการแสดงเจตน์จำนงของประชาชน
ชาวไทยอีกครั้งหนึ่ง ที่ไม่เห็นด้วยกับคำประกาศสงคราม
และการกระทำ อันเป็นปฏิบัติต่อสหประชาชาติดังกล่าว
มาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศ
ของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน สหภาพโซเวียตซึ่ง

ได้กระทำ ณ นครปอร์ตสตามแล้ว สันติภาพจึงกลับ
คืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชน
ชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ใน พระปรมาภิไธย
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชน
ชาวไทยว่า การประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา และ
บริเตนใหญ่เป็นโศก ไม่ผูกพันกับประชาชนชาวไทย ใน
ส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะ
ให้กลับคืนมา ซึ่งสัมพันธไมตรีอันเคยมีมากับสหประชาชาติ
ก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพร้อมที่
จะร่วมมือทุกทางกับสหประชาชาติ ในการที่จะสถาปนา
เสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาติ แคนทีญี่ปุ่นได้มอบ ให้ไทยครอบครอง
คือ รัฐกลันตัน รัฐตรังกานู ปลิส ไทรบุรี เชียงตุง
และเมืองพานัน ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้
ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการส่งคืนมอบให้เมื่อ
บริเตนใหญ่ พร้อมที่จะรับเอาไป

ส่วนบรรดากฎหมายอื่น ๆ อันมีผลเป็นปฏิปักษ์
กับสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ และเครือจักรภพ ก็

จะได้พิจารณายกเลิกในภายหน้า บรรดาความเสียหาย
 ใดๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับการจัดให้โดย
 ขอบธรรม

ในที่สุด ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจน
 คนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ด้วย
 ความสงบ และไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อความ
 ก่อความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ใน
 ข้อตกลง ณ นครซานฟรานซิสโก”

ประกาศมา วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

หลังจาก ได้ประกาศสถานะ การณ์สงคราม ต่อ
 สหรัฐอเมริกา และบริเตนใหญ่เป็นโมฆะไปแล้ว ต่อมา
 นายเจมส์ เบิร์น รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐอเมริกา
 ประกาศ สถานะการณ สงคราม เป็นโมฆะ ของรัฐบาล ไทย
 ขณะเดียวกัน ก็ยืนยันใน คำประกาศฉบับนั้นว่า การ
 ประกาศ สงคราม ที่ได้ กระทำไปใน ระหว่าง ที่รัฐบาล
 จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นผู้บริหารประเทศนั้น
 ไม่ต้องด้วยเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทย เพราะ
 คนไทยทั้งประเทศไม่ยอมรับมือกับรัฐบาล จอมพลแปลก

พิบูลสงครามด้วย และได้พยายามทุกทางที่จะต่อต้านต่อการ
รุกรานของญี่ปุ่น ซึ่งการฉ้อโกงนั้นจะเห็นได้จากเชลยศึกของ
สหประชาชาติ ได้รับการช่วยเหลืออย่างดีจากประชาชน
คนไทย โดยการหยิบยื่นเครื่องอุปโภคบริโภคให้

และประการสำคัญคือ ขบวนการเสรีไทยทั้งภายใน
และนอกประเทศต่างก็ได้รับการรับรอง จากสหรัฐอเมริกา
และบริเตนใหญ่ว่า เป็นขบวนการ ของประชาชน ชาวไทยซึ่ง
เป็นตัวแทนของประชาชนทั้งชาติในอันที่จะกอบกู้สถานะการ
สันติภาพขึ้นในประเทศไทย

ดังนั้น.....เมื่อสถานะการณ์ของประเทศได้เปลี่ยนไป
แล้ว และสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศหัวเรือใหญ่ของ
สัมพันธมิตรได้ประกาศยอมรับคำประกาศ สถานะการณ์
สงครามเป็นโมฆะของประเทศไทยแล้ว

เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ก็
หลังจากวันประกาศสันติภาพเพียงวันเดียว นายควง อภัยวงศ์
นายกรัฐมนตรีก็พาคณะรัฐบาลกราบถวายบังคมลาออกเมื่อ
เวลา ๑๕.๐๐ น.

การลาออกของนายควง อภัยวงศ์ ^๕ ครองนักเพื่อเปิด

โอกาสให้รัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารประเทศ ให้สอดคล้องกับสถานะการณ์ ซึ่งกำลังเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญระหว่างสงครามและสันติภาพ

ซึ่งพฤติการณ์ทั้งหมด เป็นการดำริของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ บุคคลที่จะเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ระหว่าง สันติภาพนั้นคือ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำออสเตรีย และผู้ประสานงานขบวนการเสรีไทยนอกประเทศแต่ในระหว่างนั้น หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช กำลังติดภารกิจอยู่ต่างประเทศยังไม่อาจจะเดินทางกลับประเทศไทยได้ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นายปรีดี พนมยงค์ จึงแต่งตั้ง นายทวี บุณยเกตุ โดยความเห็นชอบของรัฐสภา เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปพลางก่อน จนกว่าหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชจะเดินทางมาถึงประเทศไทย เรียกว่ารัฐบาลของนายทวี บุณยเกตุนั้นเป็นรัฐบาลรับสถานะการณ์เพียงชั่วคราว

การที่ผู้สำเร็จราชการ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เห็นชอบโดยความยินยอมของรัฐสภาให้หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น ก็เพราะ

เห็นว่า หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นผู้ประสานงานเสรีไทยภายนอกประเทศ ย่อมจะมีความสนิทชิดชอบกับฝ่ายสัมพันธมิตรพร้อมทั้ง^๕ รุทนลิกหนาบาง และทำความเชื่อถือให้แก่ประเทศผู้ชนะสงคราม ได้ดีกว่าบุคคลอื่นเพื่อการเจรจาสันติภาพจะได้รับการลดลลาวาศอก จากประเทศเมื่อผู้ชนะสงครามทั้งสองคือสหรัฐอเมริกา และบริเตนใหญ่

ดังนั้น ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นายปรีดี พนมยงค์ จึงแต่งตั้งให้นายทวี บุณยเกตุ หนึ่งในกองบัญชาการขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ เป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราวเพื่อรอการกลับ ของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช.

ครั้นเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ หม่อม
ราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ก็เดินทางกลับประเทศไทย ทัน
ใดที่อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา และผู้
ประสานงานเสรีไทยนอกประเทศกลับเข้ามาถึงประเทศ นาย
ทวี บุณยเกตุ ก็ลาออกจากนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากที่
นำคณะรัฐมนตรีเข้าบริหารประเทศเป็นเวลาเพียง ๑๕ วัน

ในวันเดียวกันนั้น โดยความเห็นชอบของรัฐสภา
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ ก็ลงนาม
แต่งตั้งหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช โดยโองการของ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลให้เป็นนายกรัฐมนตรี จัด
ตั้งรัฐบาลเพื่อรับภาวะเหตุการณ์ภายหลังสงคราม หลังจาก
ที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ประกาศสันติภาพไปแล้ว

การที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เลือกเอาหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี นับเป็นการดำเนินนโยบายที่ชาญฉลาดอีกครั้งหนึ่งของนายปรีดี พนมยงค์ เพราะในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างสันติภาพ และความพ่ายแพ้ นั้น ย่อมจะรู้กันว่า ประเทศอังกฤษนั้นเป็นประเทศล่าเมืองขึ้นตัวยง และมีหรือที่ประเทศอังกฤษจะไม่เอาเปรียบประเทศไทย ในเมื่อประเทศไทยประกาศสงครามด้วย แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะประกาศเห็นด้วยกับการประกาศสันติภาพของประเทศไทยก็ตาม ดังนั้นการได้หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช มาเป็นนายกรัฐมนตรี ย่อมจะเป็นผลดีแก่ประเทศไทย เพราะราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมชนั้นเป็นที่รู้กันว่า เป็นที่รู้จักสนิทชิดเชื้อ และไปอังกฤษอเมริกาอยู่นานไม่น้อย และตลอดเวลาสงคราม ก็หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช นี้เองที่เข้านอกออกในอยู่กับอังกฤษและอเมริกา ดังนั้นการเจรจาข้อความอันใดที่รุนแรง ก็คงจะได้ลดทอนจากประเทศสัมพันธมิตรทั้งสอง

แต่แล้วเหตุการณ์กลับหน้ามือเป็นหลังมือ ปรากฏว่า

การเจรจาระหว่างไทยกับอังกฤษ ปรากฏว่า ไทยได้เสียเปรียบอังกฤษเกือบทุกประตู อังกฤษได้ตั้งข้อเรียกร้องเอา กับไทยอย่างรุนแรงที่สุด คือไทยต้องส่งข้าวให้แก่สหประชาชาติ เพื่อบรรเทาความอดอยากของโลกเป็นจำนวนถึง เดือนละ ๒ หมื่นตัน มีกำหนดเวลา ๑ ปี พร้อมกันนั้นยังจะต้องส่งให้แก่สหราชอาณาจักร อีกประมาณถึง ๑,๕๐๐,๐๐๐ ตัน ในขณะที่ข้าวเหลือใช้ของไทยมีอยู่เพียง ๗๕๐,๐๐๐ ตันเท่านั้น นอกจากนั้นสัญญาสมบรูณ์แบบระหว่างไทยกับ อังกฤษ อังกฤษยังจำกัดมิให้ไทยจำหน่าย ข้าว, ติบุก, ยางและไม้สักออกจำหน่ายยังต่างประเทศ เว้นเสียแต่จะ ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการผสม

นี่คือความผิดพลาดของหม่อมราชวงศ์ เสนีย์

ปราโมช

หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช เป็นรัฐบาลมาจนกระทั่งถึงวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ก็ได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง แล้วก็พาคณะรัฐมนตรีกราบถวายบังคมลาออกจากการเป็นรัฐบาล

ในการชาวเสียงหาตัวบุคคล

ผู้จะดำรงตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรีนี้มีชื่อของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จ
 ราชการแทนพระองค์มาเป็นอันดับหนึ่ง เพราะก่อนและ
 ระหว่างสงครามมานั้น นายปรีดี พนมยงค์ ได้ประกอบ
 กิจอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย เอาไว้อย่างมากมาย
 ทั้งบรรดาเสรีไทยก็ล้วนแต่เป็นลูกศิษย์ลูกหา หรือ ไม่ก็เป็น
 เพื่อนเป็นเพื่อนตาย ทั้งที่เป็นคนรุ่นใหม่ และเป็นเพื่อนเก่า
 แต่เมื่อคราวทอดคอกกันทำการปฏิวัติ ๒๔๗๕ มาด้วยกันประกาศ
 สมัชชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็ล้วนแต่เป็นคนที่ฝึกฝนไ้การพ
 นันถือนายปรีดี ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อยู่ทงนั้น
 ต่างก็ใคร่จะได้นายปรีดี พนมยงค์ มาเป็นนายกรัฐมนตรี

แต่นายปรีดี พนมยงค์ กลับปฏิเสธ

ทำไมนายปรีดี พนมยงค์ จึงปฏิเสธ ไม่ยอมรับ
 ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๆ ที่เป็นที่รู้กันว่า นายปรีดี
 พนมยงค์ นั้นมีความปรารถนาที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี
 อยู่หาหน่อยไม่ เพราะตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
 ที่ดำรงอยู่นั้น แม้ว่าจะเป็นตำแหน่งที่สูงสุดยอดที่คนใน
 แผ่นดินคนใดจะอาจเอื้อมขึ้นไปถึงได้ แต่ตำแหน่งนั้นก็

หาได้สนองให้นายปรีดี พนมยงค์ เข้ารับใช้ประเทศชาติ
เต็มไม้เต็มมือไม่

แต่นายปรีดี พนมยงค์ นั้นเป็นนักการเมือง เป็น
นักปฏิวัติผู้มีชั้นเชิง รู้ตัวเองดีว่า ถ้าหากเข้ารับตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีแต่เวลานั้น ก็เท่ากับเป็นการจួយโอกาส
ใช้ว่าตัวเองนั้นหามีแต่มิตรเท่านั้นไม่ สัตรูเก่าก็ยังมิอยู่ไม่
น้อย ซึ่งล้วนแต่เป็นพวกคักกิดินาซึ่งมีอำนาจอยู่ในวงการ-
เมือง ขึ้นทะเล่ทะราเข้าปกาลังนั้นซึ่งกำลังเป็นหัวเลี้ยว
หัวต่อของการเมือง จึงต้องการใช้ช่วงเวลานั้นผ่านไปอีกสัก
ระยะหนึ่ง สถาปนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงขึ้นอีกสัก
นิด แล้วมีหรือความหวังจะไม่สำเร็จ

นี่คือเหตุผลที่นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ ปฏิเสธไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ ปฏิเสธการเข้ารับตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี ก็ยังมีอีกสองคนที่สมควรจะได้รับคือ
หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช และนายควง อภัยวงศ์
สำหรับหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช นั้นเป็นอันหมด

หวังแน่ เพราะความผิดพลาดได้ทำไว้แต่ เมื่อเข้ามารับ
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เจริญทำสัญญาสมบูรณแบบกับ
สหราชอาณาจักร ยังความยับเยินให้แก่เศรษฐกิจตกเป็น
เบี้ยล่างของอังกฤษอย่างเหลือคณานับ เสียงสนับสนุนก็ตก
ไปอย่างเด็ดขาด จึงเหลืออยู่คนเดียวคือนายควง อภัยวงศ์

และครั้นเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ สภา
ก็ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

แล้วจึงมีพระราชโองการ แต่งตั้ง นายควง
อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีในวันเดียวกันนั้น โดยมี
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ติดตามมาเป็นรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นอกนั้นก็เป็นผู้ช่วยนาง
เก่า และนักการเมืองผู้นิยมในลัทธิประชาธิปไตยเสรี
ถึงแม้ว่ารัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ จะถูกแต่งตั้งขึ้น
โดยความเห็นชอบของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ แต่ประกาศเสรีไทย และสถานศึกษา ของ
นายปรีดี พนมยงค์ ก็หาได้เข้ามาร่วมเป็นรัฐมนตรีเลยสัก
คนเดียวไม่

แต่เมื่อนายควง อภัยวงศ์ เข้าบริหารประเทศแล้ว การณ์กลับเป็นว่านโยบายเศรษฐกิจของ นายควงหาได้เป็นที่พอใจแก่นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ เพราะนายปรีดี พนมยงค์ นั้นมีอคติอยู่อย่างหนึ่งคือ การปฏิวัติในทางการเมืองนั้น จะต้องปฏิวัติไปพร้อม ๆ กับเศรษฐกิจ ตรงกันข้ามกับนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งได้เปิดประตูการค้าอย่างเสรี คือมือใครยาวสาวได้สาวเอา คนที่รวยอยู่แล้วก็ยิ่งรวยขึ้นไปอีก แต่คนที่จนนั้นเล่าก็ยิ่งกลับจนลง

ดังนั้นนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงวางแผนคว่านายควง อภัยวงศ์ ดังที่ได้เคยคว่าจอมพลแปลก พิบูลสงครามมาแล้ว คือได้วางแผนให้นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ สาวกคนสำคัญ ศ.ส. อุดมราชธานี เสนอ “ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน”

เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้น ได้ถูกเซ็นเข้าสภาแล้ว การต่อสู้ระหว่างผู้สนับสนุนกับผู้ค้าน และเจ้าของร่างพระราชบัญญัติ ก็เป็นไปอย่างถึงพริกถึงขิงเป็นเวลาถึง ๒ วัน ผลที่ปรากฏคือ สภาฯรับหลักการด้วย

คะแนนลี้ระหว่าง ๖๕ ต่อ ๖๓ คะแนน

รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ปรายัยอย่างย่อยยับ หลั่งจากที่ประชุมแจ้งให้ทราบ ถึงความพ่ายแพ้ของรัฐบาลแล้ว นายควงกลุกขึ้นกล่าวแก่ที่ประชุมว่า

“ท่านสมาชิก เป็นอันว่าถูกต้อง เมื่อสมาชิกจะให้ทำ ทางรัฐบาลเห็นว่าทำไม่ได้ ข้าพเจ้าก็ต้องลาออก”

แล้วนายควง อภัยวงศ์ ก็นำคณะรัฐมนตรีของเขา เถินออกจากที่ประชุม

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ขณะอีกครึ่งหนึ่ง แต่ชยชนะครึ่งนบนรอยราวที่เห็นอย่าง เถินชักระหว่าง นายกรัฐมนตรี ควง อภัยวงศ์ กับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ปรีดี พนมยงค์

และดูเหมือนนายควง อภัยวงศ์ จะรู้ว่ากาลข้างหน้า นั้น นายปรีดี พนมยงค์ จะต้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแน่ จึงได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์เป็นเชิงกระแนะกระแหนว่า

“ผม ไม่สามารถจะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้หรือกรับ และผมก็คิดว่า คงไม่มีรัฐบาลใดปฏิบัติ

ตามได้ แต่รัฐบาลใดทำได้ ผมก็ยอมรับนับถือ ผมต้องลาออกแน่นอน เพื่อเปิดโอกาสให้แก่รัฐบาลที่เขาทำได้ ทำต่อไป”

วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ นั้นเอง นายทองเกษม อดิสรณ์ ได้ยื่นใบลาออกต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ก่อนที่จะเดินเรื่องต่อไปให้ถึงจุดของ “แผนการณ์มหาชนรัฐของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” ขอย้อนกลับไปดูพฤติกรรมของ นายปรีดี พนมยงค์ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อประกอบฐานะของนายปรีดี พนมยงค์ ในกาลข้างหน้า

ในระหว่างที่กำลังเตรียมทำ ปริญญาเอกเตอร์ อังกรว (ปริญญาเอก) ซึ่งขณะนั้นนายปรีดี พนมยงค์ มีอายุเพียง ๒๐ เศษ ในสมองของนายปรีดี พนมยงค์ นั้นเต็มไปด้วยแผนการณ์ปฏิวัติ เขาปรารถนาจะเห็นประเทศสยาม มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเสียใหม่ โดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ เขาต้องการให้แผ่นดินนี้เป็นประชาธิปไตย เยี่ยงประเทศอารยะทั้งหลายที่ได้พบมาแล้วคือในอังกฤษ และฝรั่งเศส ประ-

เทศที่พำนักอยู่ ประกอบกับ ประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศส
นั้นเอง เป็นชนวนให้เขากระตือรือร้นขึ้นมาในหัวใจ

ดังนั้นนายปรีดี พนมยงค์ พร้อมด้วยนักเรียน
ไทยในฝรั่งเศส เช่น ร้อยโทแปลก ชิตตะสังคะ ร.ท.
ประยูร ภมรมนตรี ร้อยตรีทัศนัย มิตรภักดี นายตัว
ลพานุกรม จึงได้รวมกลุ่มกันวางแผน

แต่การวางแผนดำเนินไปไม่นาน เรื่องก็ล่วงรู้
เข้าหูของอัครราชทูตไทยประจำ ประเทศฝรั่งเศส คือพระ-
วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรรุญศักราช กฤดากร อัครราชทูต
ไทยจึงเรียกนายปรีดี พนมยงค์ เข้าพบเป็นการด่วน และ
ทรงซักไซ้ไล่เลียงเอาความจริง แต่นายปรีดี พนมยงค์
ปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่าการตั้งสมาคมนักเรียนไทยใน
ประเทศฝรั่งเศสนั้นไม่ใช่ว่าการเมือง

แต่กระนั้นอัครราชทูตไทย ประจำประเทศฝรั่งเศส
หาได้เชื่อไม่ ดังนั้นก่อนที่นายปรีดี พนมยงค์ จะ
กระทำการสอบเอาดอกเตอร์อัตรัว เพียง ๒ เดือน พระ
องค์เจ้าจรรุญศักราช กฤดากร ก็ได้โทรเลขกราบทูลมายัง
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ขอให้เรียก

นายปรีดี พนมยงค์ กลับประเทศโดยด่วน โดยมีความใน
โทรเลขเป็นใจความว่า

“คน ๆ นี้นิยมประชาธิปไตย เห็นจะเป็นภัยต่อ
ราชบัลลังก์”

แต่บังเอิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มี
ทัศนที่นิยมการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ก่อนแล้วดังนั้น
จึงมิได้ทรงกระทำตามโทรเลขของ อัคร ราชทูต ไทยประจำ
ฝรั่งเศส

และได้ทรงยับยั้งพระทัย กับได้ทรงสอบสวน
ประวัติของนายปรีดี พนมยงค์ ประกอบกับเรื่องรู้ถึง
เจ้าพระยายมราช อดีตเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จึงได้
เข้ากราบทูลขอเวลาให้นายปรีดี พนมยงค์ ได้ทำคอกเตอร์
อังครัวให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน หากเมื่อนั้นจะทรงเรียก
กลับ ขณะเดียวกัน นายเสียง บิดาของนายปรีดี พนมยงค์
ก็เข้าทูลเกล้าถวายฎีกาขอทำทัณฑ์บิลไว้

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระราช
โทรเลขตอบพระองค์เจ้าจรูญศักดิ์ กฤดากร ในความตอน
หนึ่งว่า

“ตามที่บอกมา ฉันเห็นว่า นายปรีดี คนนี้เป็น

คนฉลาดก็ ถ้าเรารู้จักใช้เขา ก็คงเป็นประโยชน์แก่ราชการ
มาก ดังนั้นให้เรียนต่อจนสำเร็จ”

ถึงแม้ภายหลังเมื่อนายปรีดี พนมยงค์ จะกลายเป็น
เป็น “มันสมอง” ของคณะปฏิวัติ ๒๕ ดังที่พระองค์เจ้า
จรัญศักดิ์ กฤดากร จะทรงทูลพระปกเกล้า ฯ ไว้แล้วก็ตาม
แต่พระปกเกล้า ฯ กลับได้ทรงสนับสนุนคณะปฏิวัติหนุ่ม
ซึ่งภายหลังเมื่อทำการยึดอำนาจเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะ
ผู้ก่อการก็ได้พากันเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อ
ขอให้ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ นั้นเองเป็นผู้ร่างขึ้น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงชัก
ใช้ไล่เลียงถึงการจะดำเนินการปกครอง โดยระบอบประ
ชาธิปไตยในกาลต่อไปแล้ว พระองค์ก็ได้ตรัสว่าพระองค์
เองก็ตระหนักถึงความปรารถนาประชาธิปไตย และทรง
ใฝ่ฝันที่จะให้ฝ่ายประเทศสยาม ได้ปกครองตามระบอบ
ประชาธิปไตยมาก่อนที่คณะราษฎร จะลงมือทำการ ปฏิวัติ
เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นเวลานาน แต่มาติดด้วย
คนโน้นก็ค้าน คนนี้ก็ค้าน พระองค์ก็เลยต้องยับยั้งพระทัย

เอาไว้เสีย ดังนั้นเมื่อคณะปฏิวัติจะปกครองบ้านเมืองในระบอบประชาธิปไตย พระองค์ก็พร้อมที่จะสนับสนุนช่วยกันจรรโลงประเทศ ให้ก้าวหน้าไปบนระบอบประชาธิปไตย อันสมบูรณ์เยี่ยงประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส

ซึ่งพระราชดำรัส และพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เชิดชูพระเกียรติของพระองค์ไว้เมื่อคราวที่เปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ขณะที่ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ ความตอนหนึ่งว่า

“ชนชาวไทยจะไม่ลืมพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ตรารบชั้วถักปาวสาน”

แม้กระทั่งในบทความอื่นๆ ที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้เขียน ขึ้นใน ระหว่าง ที่ต้องพำนักอยู่นอก ประเทศใน ช่วงเวลา ก่อนและหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๔๒๖ นายปรีดี พนมยงค์ก็ได้เทอดทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเสมอมาในข้อ

อ้างที่เกี่ยวแก่การเมืองหลัง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

ภายหลังที่ต้อง ประสพความ ล้มเหลวในเรื่องการ
เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ เพราะรัฐบาลพระยาม
โน ๖ และ ผู้ก่อการ ๗๕ บางคนไม่ยอมเห็นด้วย ซ้ำ
ยังกล่าวหาว่าเป็น “คอมมิวนิสต์” นายปรีดี พนมยงค์
ก็กลายเป็นบุคคลต้องห้าม ดังปรากฏว่า

เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ ได้ส่ง “สมุดปกเหลือง”
หรือเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติสู่สภานัน

ถนะรัฐมนตรีถึงกับพากันตะลึงเพรท เมื่อนาย
พันเอกพระยาทรงสุรเดช ได้กล่าวขึ้นในที่ประชุมว่า

“หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์” พร้อม
กันนั้นนายทหารแห่งเยอรมันก็ได้ชูสมุดปกเหลืองขึ้นประกาศ
ว่า “ผมได้อ่านตลอดแล้ว เค้าโครงการเศรษฐกิจซึ่ง
หลวงประดิษฐ์ ๖ รับเอาไปร่าง เป็นคอมมิวนิสต์ชัด ๆ
ผมไม่เข้าใจเลยว่า ทำไมหลวงประดิษฐ์ ๖ จึงมีความคึก
เข่น^๕ เพราะทราบอยู่แล้วว่า รัฐบาลนี้ไม่ต้องการวาง
รากฐานเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์”

เมื่อกราบถวายตา ไปทั่วบริเวณสภาแล้วไม่เห็น

หลวงประดิษฐมนูธรรม พระยามโนปกรณ ๖ กักร้องถาม

“หลวงประดิษฐ์ไปไหน วันนี้ไม่มาประชุม
หรือ ?”

พลันนั้นบรรดาผู้มีนิสัยปกติเต็มไป ด้วยความเงิบขริบ
อยู่เป็นเนืองนิจ ตัดผมสั้นเกือบจะเรียกได้ว่าเกรียน ก็พา
ร่างในชุดสากลสีขาวก้าวเข้ามา เขาผู้นั้นคือ หลวงประดิษฐ์
มนูธรรมที่พระยามโน ๖ กำลังถามหา

ครั้นแล้วบรรยากาศของ ที่ประชุมก็ตกอยู่ในความ
เครียด เขาบอกแก่พระยามโน ๖ ว่า

“แม้รัฐบาลต้องดำเนินเศรษฐกิจไปทางซ้าย แต่
ก็ควรมั่นใจในผลดีของของชาติและพลเมือง”

แต่ที่ประชุมไม่เห็นด้วย พระยาราชวังสัน รัฐ
มนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้เข้ามาร้องขอ นายปรีดี
พนมยงค์ในฐานะที่เป็นผู้ที่นายปรีดี พนมยงค์เคารพนับถือ
ขอให้แก้ไขเสียเพื่อให้ตรงกับมติของคณะรัฐมนตรี

นายปรีดี พนมยงค์ยืนกรานในความคิดของเขาว่า
“ข้าพเจ้ายอมให้ตัดทอนแก้ไขบ้างในส่วนปลีกย่อย

แต่สำหรับหลักการนั้น ข้าพเจ้าไม่สามารถแก้ไขเป็นอย่างอื่นได้”

แล้วนั่นก็คืออวสานต์ของเค้าโครงการเศรษฐกิจอีก
ไม่ช้า นายปรีดี พนมยงค์ก็ถูกพระยามโน ะ เนรเทศ
ไปอยู่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ.
๒๔๗๖

และหลวงทักษ์นิยมศึก (ทักษ์ นิตรภักดิ์)
เพื่อนสนิทของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้เดินทางไปส่งนาย
ปรีดี พนมยงค์ถึงสิงคโปร์ เมื่อกลับกรุงเทพไม่นานก็ต้อง
เสียชีวิตลงเพราะถูกวางยาพิษ

แม้ต่อมา ภายหลังเมื่อถูกเรียกตัวกลับ กรุงเทพแล้ว
แม้จะได้มีการชักฟอกว่านายปรีดี พนมยงค์มิใช่เป็นคอม-
มิวนิสต์ และจะได้เข้าร่วมเป็นรัฐมนตรีในคณะของพระยา
พหล ะ แต่นายปรีดี พนมยงค์ก็ดูเหมือนคนที่มีแผลเป็น
ที่พระยามโน ะ และพระยาทรง ะ กรีดเอาไว้ที่ใบหน้า
รอยแผลเป็นนั้นเองซึ่งชวนให้ศัตรูของเขาเห็นอยู่เสมอว่า นั่น
คือบาดแผล หรือรอยรอยของความเป็นคอมมิวนิสต์.

จากนั้นเป็นต้นมา ศักดิ์ธูทางก รเมืองของนาย
 ปรีดี พนมยงค์ ก็ใช้จุดนี้โจมตีนายปรีดีอย่างไม่หยุดยั้ง
 คือสถานะภาพความเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ความก็ปรากฏชัด
 ออกมาว่าตลอดเวลาที่ต้องไปพำนักรู้ต่างประเทศ นาย
 ปรีดี มิได้แสดงออกมาซึ่งความเป็นคอมมิวนิสต์เลย คงมี
 แต่แนวความคิดในทางเศรษฐกิจที่อันจะเป็นผลประโยชน์แก่
 ประเทศไทยเท่านั้น.

ภายหลังเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้สงบลง หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชได้เดินทางจากสหรัฐอเมริกาเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชได้ทำการตกลง “ความตกลงสมบูรณ์แบบ” กับสหราชอาณาจักรเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ปรากฏว่าไทยต้องส่งข้าวให้แก่สหราชอาณาจักรฟรีถึงจำนวน ๑ ล้าน ๕ แสนตันภายในวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ในขณะที่ประเทศไทยมีข้าวที่เหลือจากบริโภคภายในประเทศเพียง ๗ แสนกว่าตัน

การตกลงทำสัญญา “ความตกลงสมบูรณ์แบบ” ของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชได้กระทำให้แบบเอาใจสหราชอาณาจักร ช่างยังยินยอมสรรเสริญสหราชอาณาจักรอย่างเลิกลอยหลังการเซ็นสัญญาอย่างขมขื่นแล้ว

นั่นเองเป็นชนวนให้เกิดข้าวขาดตลาด อย่างรุนแรง

จนถึงแม้กระทั่งชาวนาก็ไม่มีข้าวจะกิน

แต่เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ นายปรีดี พนมยงค์ในฐานะนายกรัฐมนตรีก็ได้แก้ไขข้อตกลงกับสหราชอาณาจักรเสียใหม่จากการส่งให้ฟรีเป็นการขายให้ตันละ ๑๒ ปอนด์ ๑๔ ชิลลิงภายในเวลา ๑๒ เดือนเป็นจำนวนน้อยกว่าเดิมคือ ๑ ล้าน ๒ แสนตัน

และเมื่อ นายพลเรอตร์ ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังจากที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้ลาออกเพราะพฤติการณ์เกี่ยวแก่กรณีสวรรคต รัฐบาลของนายพลตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ก็ได้ตกลงแก้ไขสัญญา “ความตกลงสมบูรณแบบ” ที่หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ทำไว้เสียใหม่เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ คือไทยต้องขายข้าวให้แก่สหราชอาณาจักรจาก ๑ ล้าน ๒ แสนตันหลังจากที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้แก้ไขไว้แล้วเหลือเพียง ๗ แสนตัน และเพิ่มจากราคาตันละ ๑๒ ปอนด์ ๑๔ ชิลลิงเป็น ๒๐ ปอนด์โดยกำหนดส่งตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ถึง ๓๑ สิงหาคมปีเดียวกัน

แล้วครั้งสุดท้ายโดยนายกรัฐมนตรีคนเดียวกันได้ทำ

การตกลงกันใหม่แก้ไขจากในจำนวนส่งเท่าเดิมคือ ๗ แสนตัน แต่เพิ่มราคาเป็นตันละ ๓๓ ปอนด์ ๖ ชิลลิง ๖ เพนนี

ถึงแม้จะลดจำนวนส่งน้อยลง และเพิ่มราคาสูงขึ้นจากที่หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชได้ทำไว้ กระนั้นจำนวนข้าวที่เหลือบริโภคนภายในประเทศก็ยังไม่พอเพียง ยูนั่นเองจึงทำให้รัฐบาลต้องเข้าดำเนินการควบคุมข้าวที่ผลิตได้ภายในประเทศ

เศรษฐกิจภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ทรุดโทรมลงชนิดอยู่ในสภาพที่ประชาชนต่างพากันได้รับความเดือดร้อนอย่างเหลือขนาด สินค้าราคาสูงขึ้นเรื่อยเงินเพื่อค่าของเงินตกต่ำ

โดยเฉพาะสินค้าออกที่สำคัญไทยไม่สามารถส่งออกได้ เช่น ดีบุก ยาง ไม้สัก เพราะอังกฤษได้ทำสัญญาบีบไทยเอาไว้ ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถได้เงินตราต่างประเทศสำหรับซื้อสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้

ดังนั้นจึงไม่เป็นปัญหาว่า รัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ และรัฐบาลพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์จะไม่ถูกโจมตี

ตีจากฝ่ายค้านอย่างรุนแรง รัฐบาลทั้งสองต้องรับภาระ
อย่างหนักกับภาวะเงินเฟ้อ ค่าของเงินตกต่ำ สินค้าถีบตัว
สูงขึ้นทุกวัน และประชาชนขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค

นอกจาก ภาวะความเดือดร้อนเรื่อง ค่าครองชีพ เป็น
ปัญหาที่หนักอกรัฐบาล ยังปรากฏว่า การบริหารงานของ
รัฐบาล และตัวบุคคลในขณะรัฐบาลไม่เป็นที่พอใจแก่ทหาร
ชั้นผู้บัญชาการเกือบทุกคน เพราะรัฐบาลมิได้เหลียวแล
ความเป็นอยู่ของทหาร ประกอบได้มีสมาชิกพรรคการเมือง
ฝ่ายค้าน และหนังสือพิมพ์โจมตีผู้แทนราษฎรที่เป็นฝ่าย
รัฐบาลบางคนว่า “กินจอบ” “กินเสียม” และได้มีการ
ลักลอบข้าวออกขายต่างประเทศทั้ง ๆ ที่ข้าวภายในประเทศ
ยังต้องปันส่วน

ความไม่พอใจของทหารนั้น พลตรีเนตร เขมะโยธิน
อดีตนายทหารผู้มีความสำคัญคนหนึ่งของกองทัพบก และ
ขบวนการเสรีไทย ได้กล่าวเอาไว้ว่า

“สำหรับทหารนั้น ในระหว่างสงครามก็ต้องทำงาน
อย่างหนักในการป้องกันประเทศ และเสียสละมาแล้ว
กรันสงครามยุติลง ก็ไม่ได้รับความเหลียวแลและทุนบำรุง

เท่าที่ควร ชำร่วยกว่านั้นยังถูก “เสรีไทย” บางคนดู
หมิ่นเหยียดหยามอีกด้วย ความน้อยใจที่มีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว
ก็เลยเป็นสาเหตุใจนักชน เมื่อถูกยุแหย่หรือชักชวนขึ้นมา

ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลบางคนใน “ขบวนการเสรีไทย”
และรัฐมนตรีบางคนยังพากันหาตระแวงว่าทหารอาจจะเป็น
เครื่องมือสนับสนุน ระบอบเผด็จการดังเช่นในสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ ดังนั้นจึงเสนอให้ควรยุบเลิก “กองทัพ” เสีย
โดยอ้างว่าประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก ไม่มีความจำเป็น
อย่างไรที่จะต้องสร้างกองทัพ

นี่เอง คือชนวนที่ทำให้บุคคลผู้แสวงหาอำนาจ “โดย
มิได้เหลียวแลถึงความเป็นความตายของใคร ก็จะต้องเป็น
ใหญ่ในแผ่นดิน” ยื่นมือเข้ามาเกลี้ยกล่อมทหารได้สำเร็จ

แล้วในกลางดึกของคืนวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.
๒๔๙๐ นั้นเองทหารนอกประจำการจำนวนหนึ่ง คือ
จอมพล แปลก พิบูลสงคราม, นายพลโทผิน ชุณหะวัณ,
นาวาเอก หลวงกาจสงคราม, พันเอกเผ่า ศรียานนท์

ก็ได้ชักชวนทหารในประจำการคือ พันเอกสฤษดิ์ ธาระรัศต์ และพวกพ้องจับอาวุธเข้าทำรัฐประหารล้มอำนาจของรัฐบาล นายพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ โดยอ้างสาเหตุแห่งการทำรัฐประหารว่า

“—คณะรัฐบาล ปัจจุบันก็รู้ดีว่าตนไม่สามารถจะกระทำการแก้ไขได้ เช่น ไม่สามารถแก้ไขในเรื่องภาวะการครองชีพ ของประชาชนโดยจะเพาะเรื่องข้าว มีหน้าซำยังปล่อยให้เกิดทุจริตเรื่อง^๕และเรื่องอื่น ๆ อย่างขนานใหญ่ ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลมีอำนาจป้องกันและปราบปรามได้ นับว่าเป็นการกระทำให้ราษฎรได้รับความทรमान ในทางจิตใจ และร่างกายอย่างยิ่งยวด ยิ่งกว่านั้นพวกนักการเมืองบางคน ที่ถือเอาการเมืองเป็นเครื่องบังหน้า ยังฉวยโอกาสในยามที่บ้านเมืองคับแค้นเช่น^๕นี้ ทำการฉ้อราษฎ์บังหลวง กอบโกยเอาผลประโยชน์เข้าสู่ตนเองโดยมิได้ละอายใจแต่อย่างใด ในขณะที่ราษฎรทั้งประเทศกำลังจะอดตาย แต่พวกคณะ

รัฐบาลและพวกฉวยโอกาส บางเหล่ากลับมีความเป็นอยู่
อย่างสุขสำราญและฟุ่มเฟือย-----”

ในคืนที่ คณะทหาร ได้ลงมือ กระทำการ รัฐประหาร
นั้น ประมาณเวลา ๑ นาฬิกาเศษของวันที่ ๙ พฤศจิกายน
ทหารพร้อมด้วยรถเกราะจำนวน ๔ คัน ได้บุกเข้าไปยัง
ทำเนียบทำช่างซึ่งเป็นที่พักของนายปรีดี พนมยงค์ เพื่อ
จะเชิญตัวอดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์, และรัฐบุรุษ
อาวุโส ปรีดี พนมยงค์ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งรักษา
การณ์อยู่หน้าทำเนียบไม่ยอมให้ทหารเข้าไปในทำเนียบจึงได้
ทำการขัดขวาง ต่อสู้กันขึ้น โดยทหารประจำรถเกราะได้ยิง
กระสุนเข้าไปยังทำเนียบของนายปรีดี พนมยงค์เป็นจำนวน
๕ นัด ถูกผนังตึกเป็นรูร้าว ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดได้รับ
อันตรายตำรวจรักษาการณ์จึงได้ยอมจำนน ให้ทหารเข้า
ทำการปลดอาวุธ แต่เมื่อเข้าไปกันยังทำเนียบปรากฏว่ามี
ได้พบตัวของอดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คงพบแต่
ท่านผู้หญิงพลสุข พนมยงค์ ท่านผู้หญิงพลสุข ได้แจ้งแก่
คณะทหารที่บุกเข้าไปจับกุม หรือพูดให้ไพเราะหน่อย

ว่า “เชิญ” ว่า อดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่
อยู่

แต่ความจริงปรากฏว่า ระหว่างที่ทหารได้นำ
ยานเกราะบุกเข้ามา “เชิญ” ตัวอดีตผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์นั้น ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้เล็ดรอดหนี
ลงเรือจ้าง ที่ทำน้ำหลัง ทำเนียบ ไปพร้อมกับ นายสิบ ตำรวจ
ประจำตัวหนีเข้าไปทางคลองบางกอกน้อย

คณะทหารที่นำเอายานเกราะไป “เชิญ” อดีต
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงคว้าน้ำเหลวกลับมาแจ้งแก่
กองบัญชาการ

ในวันเดียวกันนั้นเอง “คณะทหาร” ก็ได้เถลิง
ตำแหน่งให้จอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็น ผู้บัญชาการ
ทหารแห่งประเทศไทย พร้อมกับได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๔๙๐

แล้วในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายนนั้นเอง จอมพลแปลก
พิบูลสงคราม ก็ได้มีหนังสือถึงนายควง อภัยวงศ์ผู้
กลายมาเป็นไม่ว่างไม่ว่ากับ นายปรีดี พนมยงค์อดีต
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพื่อมอบอำนาจให้นาย
ควง อภัยวงศ์จัดตั้งรัฐบาล โดยมีข้อความบางตอนว่า

“— อึ่งสำหรับส่วนตัวข้าพเจ้านั้นขอเรียนว่า ข้าพเจ้าได้มีเจตนา อัน แรงกล้าที่ใครจะ กราบถวายบังคมลา ออกจากหน้าที่ ไปพักผ่อนตามเยี่ยงพลเมืองที่ดีทั้งหลาย เพราะคิดเห็นว่าถ้ายังรับราชการฉลองพระเดชพระคุณประเทศ ต่อไป ก็จะเป็นช่องทางให้คนทั้งหลายเห็นว่า ทำรัฐ ประหารร่วมกับพวกพ้องในครั้งนี้ ก็เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญเป็นการขัดต่อเจตนาเดิมที่มุ่งหวัง ต่อประเทศชาติเท่านั้นจะนั้นเพื่อยืนยันความคิดเห็นดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงจะได้กราบถวายบังคมลาออกจากหน้าที่โดยเร็วที่สุด เพื่อความสงบสุขของประเทศชาติบ้านเมืองบังเกิดขึ้น และประชาชนคลายความอดอยากลงทั่วกันแล้ว พร้อมทั้ง เป็นความเห็นของคณะรัฐบาลที่ทำการปกครองบ้านเมืองอยู่ในขณะนี้”

พิจารณาจากจดหมายที่จอมพลแปลก พิบูลสงครามมี ไปถึงนายควง อภัยวงศ์แล้ว จะเห็นว่าจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มิได้พูดด้วยน้ำใสใจจริงเลย ทั้งคณะรัฐ ประหารมิได้มีอุดมคติแน่วแน่ที่จะทำรัฐ ประหารเพื่อ บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน ตรงกันข้ามในการทำรัฐ

ประหารครั้ง^๕นี้ คณะผู้ทำรัฐประหารได้ใช้จ่ายเงินส่วนตัวไปเป็นจำนวนมาก และเงินจำนวนนั้นก็ได้อาจมาจากนายวรการ บัญชา ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นนายทุนใหญ่ให้คณะทหารได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลของพลเรือตรี หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ดังนั้นการใดก็ตามเมื่อได้มาด้วยการลงทุนแล้ว ก็ต้องทำการลงทุนนั้นให้ได้มาซึ่งกำไร

ปรากฏในกาลต่อมาว่า ในคณะรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ให้กำโรนายวรการ บัญชาได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผลตอบแทน

ทั้ง การ กลับ ปรากฏ ว่า ใน รัฐบาล จอม พล แปลก พิบูลสงคราม ได้กลับเอาอำนาจเผด็จการเข้ามามีครอบงำประเทศไทยอีกคำรบหนึ่ง ชั่วประชาชนได้เกิดความเดือดร้อนอย่างเหลือคณานับ นายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ คณะ ผู้ ทำ การ รัฐ ประหาร ได้ สร้าง รัฐ ประหาร ได้ สร้าง รัฐ ตำรวจ^๕ขึ้นและสร้างรอยของความขมขื่นขึ้นบนแผ่นดิน โดยการใช้อำนาจผ่านนักการเมือง(อ่านสังหารโหด รัฐมนตรี, ยิง^๕ทั้งผู้การสันติบาล และฆ่าถ่วงน้ำ สส.พรมะลิทอง) ไม่มียุคใด

ที่ประชาชน จะได้รับความเดือดร้อนเท่ากับการปกครอง
ประเทศของรัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม พวก
คณะรัฐประหารร่วมมือกับพวกผู้แทนราษฎรทำการโกงชาติ
อย่างเห็นแก่ตัว ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของการโกง
ชาติที่มีม ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย โดยปราศจาก
ความละอาย สืบไปจนกระทั่งถึงเชื้อสายของระบอบเผด็จ
การจอมพลแปลก พิบูลสงคราม คือ จอมพลสฤษดิ์
ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร จนถูกประณามว่า
เป็นทรราช

ภายหลังการหนีจากการ “เชลย” โดยรถยนต์
เกราะของ “คณะรัฐประหาร ๕๐” มาทางเรือจ้าง
ได้อย่างหวุดหวิดแล้ว

อดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดิ
พนมยงค์ ก็เล็ดรอดมาได้ โดยความช่วยเหลือของลูกศิษย์
และผู้ที่ยังจงรักภักดีจนกระทั่งถึงฐานทัพเรือที่สตูล ที่นั่น
สุดท้าย

ในขณะที่เดียวกันที่ทำการกองทัพอากาศ ที่จังหวัด
ธนบุรีปรากฏว่า ได้มี รัฐมนตรีในชุดของ หลวงธำรง
นาวาสวัสดิ์ และนักการเมืองของพรรคสหชีพ และ
แนวรัฐธรรมนูญอีกมาก หน้าหลายตา ก็ ได้ มาป ระ ชุม กัน
โดยมีนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ สถาปนาตัวเองขึ้นเป็น
นายกรัฐมนตรีชั่วคราว เพราะนายกรัฐมนตรีหลวง
ธำรงนาวาสวัสดิ์ มิได้อยู่ในที่ประชุมนี้ด้วย การที่

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ สถาปนาตัวเองขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อที่จะได้ใช้อำนาจนั้น ส่งการต่อสู้กับคณะรัฐประหาร ๙๐

แต่ในที่ประชุมปรากฏว่าทุกคน มีความเห็น ว่า ให้ระงับการต่อต้านเอาไว้ จนกว่าจะได้พบอดีตรัฐมนตรีว่าการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ และนายกรัฐมนตรีถวัญธำรงนาวาสวัสดิ์เสียก่อน

และในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายนนั้นเอง นายปรีดี พนมยงค์ ก็ปรากฏตัวขึ้นที่ฐานทัพเรือสัตหีบพร้อมด้วยคณะรัฐมนตรีในชุดของ นายกรัฐมนตรีถวัญธำรงนาวาสวัสดิ์ ในที่สุดที่ประชุมข้างมากก็มีความเห็นเหมือนเมื่อวันที่ประชุมกันที่ทำการกองทัพอากาศ ที่จังหวัดธนบุรีคือให้ระงับการต่อต้านเอาไว้

แล้วอดีตรัฐมนตรีว่าการแทนพระองค์ นายปรีดี พนมยงค์ ก็ออกเดินทางจากฐานทัพเรือที่สัตหีบมุ่งหน้าไปยังเกาะสิงคโปร์ และได้ไปพำนักร้อย ๓ เกาะเช่นจอห์น โดยอนุมัติของผู้ว่าการเกาะสิงคโปร์

“คณะทหาร ๙๐ เมื่อได้ทำการยึดอำนาจไว้ได้เรียบร้อยแล้ว ก็ลงมือกวาดล้างเป็นการใหญ่ การกวาด

จับนักการเมืองในคณะรัฐบาล ของอดีตผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์นายปรีดี พนมยงค์ และหลวงธำรงนาวา
สวัสถ์ ได้กระทำกันอย่างเกรงครียด ทั้งเจาะจงจับและ
ลุ่มจับ

นอกจากจะเป็นการกวาดจับเพื่อผลทางการเมือง
แล้ว ยังเป็นการกวาดจับบุคคลที่ถูกระบุว่าเป็นผู้ร่วมมือกัน
กระทำการปลงพระชนม์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล

นักการเมืองที่เป็นเป้าหมายในการจับ และตามล่า
อย่างชนิดพลิกแผ่นดินก็คือ

๑. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

๒. นายถวิล อุดล

๓. นายเตียง ศิริขันธ์

๔. ดร. ทองเปลว ชลภูมิ

๕. นายจำลอง ดาวเรือง

๖. นายวิจิตร ลลิตานนท์

๗. นายกรัฐมนตรีถวัลย์ธำรงนาวาสวัสถ์

๘. อดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดี

พนมยงค์

๙. เรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช

๖ ล ๖

มูลเหตุแห่งการล่าตัวนักการเมืองตังกล่าว ได้ความ
จากคำสัมภาษณ์ของ พลโทผิน ชุณหะวัณว่า

.... “นับแต่ได้มีการจับกุมบุคคลบางคนที่สงสัยว่า มี
ส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตไปคุมขัง และนำตัวไปสอบ
สวน หลักฐานต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้นั้นบ่งชี้ว่าการสวรรคต
ของในพระบรมโกศ เป็นไปในทางลอบปลงพระชนม์”
พร้อมกันนั้นนายพลโทผิน ชุณหะวัณ ผู้ถือปืนเข้ามาทำ
รัฐประหารด้วยน้ำตานองแก้ม เพราะความเวทนาสงสาร
ประชาชน ว่าต้องอดอยากปากแห้ง ก็กล่าวต่อไปว่า
“ได้พบแผนการฉ้อฉลเพื่อล้มราชบัลลังก์ และเปลี่ยน
แปลงการปกครองเป็นระบอบมหาชนรัฐด้วย ตามแผน
การนั้น คณะปฏิวัติจะลงมือทำงานในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน
หากแก้คณะทหารราบลวงหน้าจึงซึ่งทำการรัฐประหารเสีย
ก่อน” ต่อจากนั้นก็พูดอย่างไม่กระดากปากต่อไปว่า “คณะ
ปฏิวัติเพื่อมหาชนรัฐเป็นคณะที่มีอิทธิพลมากได้กำหนดไว้ว่า
จะใช้กำลังอาวุธของเสรีไทย เข้ายึดอำนาจการปกครองที่ใน

จังหวัดพระนครและจังหวัดนครราชสีมา ก่อน ในการแถลงข่าวครั้งนั้น นายพลโทผิน ชุณหะวัณ นักเล่านิทานบันลือโลกกล่าวว่า “ทางฝ่ายปฎิวัติได้คิดชักชวนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน มิให้เสด็จกลับคืนสู่ประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ แล้วจะได้ประกาศตั้งประธานาธิบดีแทนสืบไป” นักรัฐประหารเจ้าน้ำตาผู้หลังน้ำต เข้ากอบโกยเงินของชาติไป นับเป็นร้อย ๆ ล้านพ่อของนายพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณผู้ช ั ยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ(ขณะนั้น) พ่อตาของหัวหน้าพรรคชาติไทย (ปัจจุบัน) ประมาณอดีตเรกสารถ่าวต่อไปอย่างรื่นปากว่า “กรณีสวรรคตกับกรณีแผนมหาชนรัฐเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่”

ครั้นแล้วเมื่อวันที่ ๑๙ เดือนเดียวกันนั้นนาแวเอก กาจ กาจสงคราม หรือ หลวงกาสสงครามก็ได้ออกแถลงเป็นการย่ำคำพูดของนายพลเจ้าน้ำตาว่า

“ความ^๕ทั้งหมดแตก^๕ชนเพราะบูรณ^๕กลับคนหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลในขณะปฎิวัติ คณะที่จะทำการในวันที่ ๓๐ เดือน^๕นี้ เกี่ยว^๕พันกับกรณีสวรรคต บุคคล^๕ผู้^๕เคยมาชวนผมเหมือนกันเคยพูดว่าวันที่ ๓๐ ดังนั้นผมจึงได้ซึ่งทำ

เสียก่อนตามแผนการนี้พวกปฏิวัดจะได้นำคนไป ทำร้ายใน
หลวงองค์ปัจจุบัน โดยวิธีลักให้ตกเขาตาย ผมได้เคย
แจ้งโดยทางใต้กลับ ไปถวายในหลวงทางสวิสส์ให้ทรงทราบ
เพราะพวกเราสืบทราบว่า คณะปฏิวัดส่งคนเดินทางไป
แล้ว” แล้วหลวงกาจสงครามก็เล่าแผนการนี้ของคณะปฏิวัด
เพื่อแผนการนี้มหาชนรัฐอย่างสนุกสนานเหมือนนิยายนักสืบ
ว่า “แผนการนี้ของคณะปฏิวัดคณะนี้จะเข้ายึดโรงทหาร
ต่าง ๆ โดยวิธีปลอมตัวเข้าไปในโรงทหาร จับยามมัด เอา
ระเบิดขว้างบ้านนายทหารครอกให้ตาย แล้วตั้งตนเป็น
ทหารแทน อาวุธของคณะปฏิวัด เป็นอาวุธที่ได้จากต่าง
ประเทศ แต่ไม่หมายความว่ามาจากต่างประเทศนั้นหลัง คณะ
ปฏิวัดส่งข่าวไปขายต่างประเทศ เมื่อได้เงินตราต่างประเทศ
ก็เอาเงินนั้นซื้ออาวุธเข้ามาเพื่อใช้ในการนี้ ส่วนกรณี
สวรรคตนั้น ขณะลงมือยิงในหลวงได้มีการวางสายตลอด
ระยะ นายเฉลียว ปทุมรสเป็นคนคู่ต้นทางคนหนึ่งและตัว
การที่ลงมือยิงในหลวง คือนายทหารเรือนอกราชการคนหนึ่ง”

เป็นที่เข้าใจกันอย่างแน่ชัดว่า บุคคลที่จะทำการ

ปฏิวัติเพื่อระบอบมหาชนรัฐแล้วสถาปนาตัวเองขึ้นเป็น
ประธานาธิบดีตามคำให้สัมภาษณ์ของพลโทผิน ชุณหะวัณ
และหลวงกาจสงครามนั้นก็คือ อดีตผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์, รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์นั่นเอง และ
นายทหารเรือนอกราชการ ที่ลงมือยิงในหลวง ร. ๘ นั้น
ก็คือเรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช เลขานุการส่วนตัวของ
นายปรีดี พนมยงค์

และบุรุษลึกลับผู้ซึ่ง หลวงกาจสงครามอ้างว่าเป็น
คน ๆ หนึ่งในคณะปฏิวัติเพื่อระบอบมหาชนรัฐนั้นก็คือ
มหาบัณฑิตยรรยง บุนนาค

ซึ่งในที่สุดการณ์กลับว่า เมื่อนำตัวมหาบัณฑิต
ยรรยง เปิดโฉมหน้าออกมาแล้ว กระทั่งถึงนำตัวไป
สอบสวนเพื่อเอาข้อเท็จจริง กลับปรากฏเป็นความจริงว่า
มหาบัณฑิตยรรยง บุนนาค นั้นมิได้มีความเป็นมหาบัณฑิต
อะไรเลย นอกจากจะมีได้เป็นมหาบัณฑิตแล้ว เรื่อง
เกี่ยวแก่แผนการฉ้อมหาชนรัฐนั้นก็มีได้เป็นความจริงอย่างไ
้ทั้งสิ้น เป็นเรื่องที่ถูกขุ่นมาโดยไม่รู้ว่า นายพลโทผิน

ซุนหะวันนั่งยกหม่อมอยู่ที่โต๊ะทำงานหรือ หลวงกาจสงคราม
เองก้มคนทั้งเมือง

และอีกท่านองหนึ่งไม่รู้ว่ หลวงกาจ สงคราม
ไปทำอะไรชักใจคณะรัฐประหารตัวกันเข้า พลตำรวจตรี
พระพิณชนกดี ประธานกรรมการสอบสวนกรณีสวรรคต
จึงได้รับอิทธิพลจากผู้ที่อยู่เหนือกว่าพลิกแผนการณ์ของ
หลวงกาจสงครามเสียผู้เสียคนไป

เรื่องการทำนายปรีดี พนมยงค์ ถูกกล่าวหาจาก
พลโทผิน ซุนหะวัน และนาวาอากาศเอกกาจ กา-
สงครามว่าเป็นผู้นำแผนการณ์มหาชนรัฐนั้น มีข้อข้อหนึ่ง
ที่บุคคลทั้งสองได้รับอิทธิพล ให้กล่าวเช่นนั้นก็คือ

ในคราวที่ได้มีการสอบสวนคดี “สวรรคต ร. ๘”
ในศาลกลางเมืองนั้น มีข้อความตอนหนึ่งที่พระองค์เจ้า
ภาณุพันธุ์ยุคลได้ถามนายปรีดี พนมยงค์ว่า

“ทำไมไปสมคบกับคนที่นิยมลัทธิมหาชนรัฐ คน

เหล่านั้นอาจคิดฆ่าในหลวงก็ได้ ทั้งนี้โดยมีคนที่นิยม
ลัทธิมหาชนรัฐพวกแนวรัฐธรรมนูญ และสหชีพ"

ซึ่งต่อคำถามนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ตอบว่า

"ต้องคบ เพราะถ้าไม่คบไว้ก็จะตกไปอยู่ในมือ
คนอื่น หรือไม่นายคง อภัยวงศ์ ก็คงคบเอาไว้"

ส่วนพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ จะได้
รับอิทธิพลจากทางใดให้มาถามประโยชน์อันฉกรรจ์เช่นนี้ต่อ
นายปรีดี พนมยงค์ ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งรัฐบุรุษ
อาวุโสเช่นนั้นไม่อาจมีใครรู้ได้

แต่เป็นที่รู้กันอยู่ว่า พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า
ภาณุพันธุ์ ยุคล และนายปรีดี พนมยงค์ นั้นเป็นที่สนิท
ชิดชอบกันอยู่มากตั้งแต่สมัย เมื่อยังเป็นนักเรียนอยู่ใน
ประเทศฝรั่งเศสมาด้วยกัน คำถามประโยชน์นั้นอาจเป็นคำ
ถามที่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคลหวัง
ช่วยนายปรีดี พนมยงค์ ให้พ้นจากข้อหาอันฉกรรจ์ของ
ศัตรูก็อาจเป็นได้ และพวกที่เบียดเบียนลัทธิมหาชนรัฐ

ที่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคลหมายถึงนั้น
ก็คือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์, นามถวิล อุศล, นาย
เตียง ศิริขันธ์, นายจำลอง ดาวเรือง และกลุ่มสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรทางภาคอีสาน อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่ง
ขณะนั้นบุคคลเหล่านั้นได้เข้ามามีอิทธิพลอยู่ในวงการเมือง
คือได้เป็นรัฐมนตรีในคณะของนายปรีดี พนมยงค์ และ
หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์

ถ้าจะคิดถึงแง่คำตอบของ นายปรีดี พนมยงค์
แล้วก็เรียกได้ว่าตอบอย่างตรงไปตรงมาไม่มีเลศนัย คือถ้า
ไม่คบไว้ศัตรูก็เอาไปเป็นพวกเสีย แล้วคนอย่างที่ระบุนาม
มานั้นเป็นบุคคลที่นายปรีดี พนมยงค์ รู้จักดียิ่งกว่านายควง
บุคลเหล่านั้นล้วนแต่เกิดมาจากตระกูลชาวไร่ชาวนา เกษ
ได้รับความลำบาก และต้องต่อสู้ดิ้นรนจากความหิวโหย
มาสู่ความเป็นใหญ่ ก็จะต้องได้รับอิทธิพลอย่างแรงจาก
การต่อสู้ จึงทำให้เกิดความเป็นศัตรูกับพวกศักดินา
ก็และบุคคลเหล่านั้นเอง ที่ได้เป็นชนวนเหตุมา

หลายครั้งหลายคราวที่แสดงความเป็นศัตรู กับจอมพล
แปลก พิบูลสงคราม ทั้งก่อนและระหว่างเกิดสงครามและ
เมื่อเกิดสงครามกับบุคคลเหล่านั้นเองที่ได้รับใช้แผนการณ์
ของนายปรีดี พนมยงค์ กว่าจอมพลแปลก พิบูลสงคราม

ถึงนั้นเมื่อได้พลิกฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ด้วยอิทธิพล
จากคำถามของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล
ตัวนายปรีดี พนมยงค์ ถึงได้ยกมาอ้างไว้ข้างบน จึง
ทำให้สองผู้นำรัฐประหาร ๙๐ ทึกทักเอาเรื่อง 'แผนการณ์
มหาชนรัฐ' เป็นเรื่องจริงเรื่องจัง และเป็นคำกล่าวหา
เพื่อทำลายล้างนายปรีดี พนมยงค์ ในขณะที่คณะรัฐประหาร
๙๐ ได้กระทำแผนการณ์ขึ้นสำเร็จเกิดไฟลุกลามทั่วไปทั้ง
แผ่นดิน นายปรีดี พนมยงค์ จึงรับบาปจากคณะรัฐ
ประหาร ๙๐ ไปในฐานะเป็นผู้แพ้

ประกอบกับสอดคล้องที่รัชกาลที่ ๙ มาสิ้นพระชนม์
เพราะต้องพระแสงปืน (อ่านความพิสดารสารคดีเรื่อง
นายปรีดี กับแผนปลงพระชนม์ ร. ๙ ?) ทั้ง ๒ ผู้นำรัฐ

ประหารจึงพากันออกแถลงการณ์เอากรณีสวรรคตมาบวกกับ
แผนการล้มหาชนรัฐให้เป็นเรื่องราวอันเดียวกัน ตบแต่ง
ทรงหนัก ปรับปรุงทรงหนักน้อย พลโทผิน ชุณหะวัณ
นักรัฐประหารผู้เฒ่าก็บอกว่า “การสวรรคตของร. ๘ กับ
แผนการล้มปฎิวัติ เพื่อแผนการล้มหาชนรัฐเกี่ยวพันเป็น
ลูกโซ่”

ในช่วงเวลา ๒๖ ปี ที่เชื้อสายของรัฐประหาร ๙๐
เข้ายึดอำนาจปกครองประเทศนั้น เป็นช่วงเวลาอันยาวนาน
ที่ประชาชนต่างพากันได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส
ค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าเงินตกต่ำ โจรผู้ร้ายชุกชุม และ
นักการเมือง ข้าราชการประจำได้ทำการฉ้อราษฎร์บังหลวง
มากกว่ายุคใดสมัยใด

พรรคการเมือง ๒ พรรคคือพรรคสหประชาไทย
(สปท.) และพรรคเสรีมนังคศิลาได้ร่วมมือกันกระทำการเผด็จ
การในรัฐสภาให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม จอมพลผิน
ชุณหะวัณ และขบวนการพวกพ้องกระทำการเป็นพวก

โจรปล้นชาติ ทำลายทรัพย์สินกรรมชาติ เช่นป่าไม้
 เหมืองแร่ ขณะเดียวกันได้คุกคามและทำลายเสรีภาพของ
 ประชาชนและนักการเมืองฝ่ายตรงกันข้าม โหดเหี้ยมทารุณ
 และ ณ บัดนี้ วิญญาณแห่งเผด็จการของจอมพล
 แปลก พิบูลสงคราม และจอมพลผิน ชุณหะวัณ และ
 พวกพ้องที่ยึดอำนาจปกครอง ประเทศไทยด้วยระบบกดขี่
 ทารุณกำลังฟื้นขึ้นมามาก ในรูปพรรคการเมืองเพื่อ
 ประเทศไทย

เราประชาชนได้รับความเดือดร้อนมาแล้ว ถึง ๒๖
 ปี เราทำลายมันลงไปแล้ว แต่จะให้มันพลิกฟื้นคืนชีพขึ้น
 มาอีกหรือ.

สำนักพิมพ์ จิรพรรณนุสรณ์

นายปรีดี พนมยงค์ กับ แผนปลงพระชนม์ ร. ๘
ดร. ปรีดี พนมยงค์ กับ แผนการฉ้อมหาชนรัฐ
พระปกเกล้าทรงใต้เศรษฐกิจ นายปรีดี พนมยงค์